
İçindekiler

-Söz ve Eylemde Gündem.....	2
-Toplumsal ve Siyasal Gündemden.....	5
-Marksizm Sınıf Mücadelesi ve Ekim Devrimi - M. Köymen.....	15
-Kadının Özgürleşmesi Tüm İnsanlığın Özgürleşmesidir - Fahri Pamir...	21
-Türkiye Devrimci Hareketi Tarihinde İbrahim Kaypakkaya - M.Sağlam..	25
-12 Eylül Darbecilerinden Hesap Sormak - Yusuf Erdem.....	36
-Ölümsüz Ölülerimiz- Süleyman Şahin.....	41
-Yutkunmadan Sevebilmek - Ayla Boran.....	44
-Stalin ve Demokratik Reform Mücadelesi - Grover Furr.....	47
-TarihtenMayıs Ayı Notları.....	61
-Ayın Şiiri -Paul Eluard.....	64

Anadolu Yayıncılık adına İmtiyaz Sahibi ve Yazı İşleri Müdürü: Harun YILDIZ
Aylık, Siyasi, Yaygın Türkçe Yayın
Adres: Osmanağa Mahallesi, Kırtasiyeciler Sk.
No: 8 Kat:2 Kadıköy-İstanbul
İrtibat Tlf : 0216 347 87 09
Baskı tarihi:Nisan 2012
1.000 adet basılmıştır.
Basım yeri: Özdemir Matbaacılık, Davutpaşa Cad. Güven Sanayi Sitesi
Blok No: 145 Topkapı-İstanbul
Tlf. 0212 577 54 92

İletişim:

Web. www.sözveeylem.org

İstanbul: Tlf: 0216 347 87 09

İzmir: 847 Sk. No:32 Kat:2 Daire:7

Kemeraltı/Konak

Manisa-Turgutlu: Turan Mah. Kurultay Sk. No:21 Kat:1 Turgutlu

Söz ve Eylemde Gündem

Söz ve Eylem, Mayıs 2012 sayısıyla yayın hayatında birinci yılını geride bırakıyor.

Ocak 2011’de bir grup olarak ortaya çıktığımızda, sınıf hareketinin içinde bulunduğu ideolojik savrulma ve örgütsel dağınıklıktan çıkışın ancak devrimci bir sınıf partisinin yaratılmasıyla mümkün olabileceği tespitinde bulunduk. Bu tespitin bir gereği olarak da önümüze enternasyonalist komünist partisinin yaratılmasını ivedi bir görev olarak koyduk. Mayıs 2012’de bu hedefin ideolojik-politik sorunlarını üstlenecek ve grup birliğimizi daha da güçlendirecek Söz ve Eylem dergisini çıkarmaya karar verdik.

Hem örgütsel yürüyüşümüzü başlatırken hem de ideolojik-politik müdahale aracı olarak Söz ve Eylem’i çıkarmaya karar verirken, durumumuzun, eksiklerimizin ve yetmezliklerimizin bilincindeydik. Bütün bu eksiklik ve yetmezliklere karşın hareket noktamız, “İşe başlamak için mükemmel koşulları bekleyen devrimciler, en kötü devrimcilerdir.” şiarı oldu. Bu şiarı eksiklik ve yetmezliklerimizin arkasına sığınmak, yapamadıklarımızı bunlarla açıklamak olarak değil, tersine, eksiklik ve yetmezliklerin ancak mücadele içinde aşılabileceği olarak anladık. Ancak anlamak yetmiyor. Gereklere yerine getirilemeyen bir “anlamak”, hiçbir sorunu çözmediği gibi, sorunu daha da büyütüyor.

Bir yıl, politik mücadelede sağlam bir başlangıç noktası yakalamak, merkezi disiplinli bir faaliyeti yürütmek için, uzun bir zaman değildir. Ama yine de mevcut durumumuzu kavramak için yeterlidir. Geride bıraktığımız bir yılı amatörlüğün damgasını vurduğu bir yıl olarak

değerlendirmek yanlış olmaz. Hemen her şeyi bir anlamda el yordamıyla yürüttük.

Belki de en çok yayın organının çıkartılması sürecinde amatörlüğe boğulduk. Uzun bir süre teknik sorunlarla boğuştuk. Artık işi belli ölçüde rayına koymakla birlikte, bu alandaki eksik ve hatalarımızı tam olarak aşabilmiş değiliz. En önemlisi de önümüze koyduğumuz görevle yayın organı arasında sağlam bir bağ kuramadık, bir eylem planı oluşturamadık. Bu bir yılın siyasi gelişmelerini olabildiğince dergi sayfalarına yansıtmaya çalıştık. Ama aynı şeyi ideolojik ve örgütsel gündemimiz için yapabildiğimizi söylemek zor. Parti inşası görevinin programatik sorunlarına ise ancak 2. Konferans Kararları çerçevesinde bir başlangıç yapabildik. Bu kararların açılmanması, önümüzdeki dönemin önemli görevlerinden biri olarak duruyor.

Yayın organının kolektif örgütleyici olma işlevine gelince, bu alandaki durumumuzun daha bir iç açıcı olduğunu söyleyemeyiz. Salt yayının belirlenen örgüt ve kişilere ulaştırılmasını ön gören bir dağıtım faaliyeti ki bizim, düzenli olmasa da çoğunlukla yaptığımız budur, yayın organının kolektif örgütleyici olma işlevini yeterince kavrayamadığımızı gösterir. Yayın organını örgütsel faaliyetin temellerinden biri haline getirmek, ancak düzenli işleyen ve denetlenebilir, içinde okuma, çalışma v.b. grupların örgütlendiği, bir dağıtım ağının kurulmasıyla olanaklıdır. Böyle bir ağ aynı zamanda ideolojik etkiyi yaymanın ve farklı alanlarda örgütsel faaliyetin temeli olan örgüt birimleri oluşturmada da yoludur.

Bu alanda diğer önemli bir sorun da yayın organı ile örgütsel çalışma arasındaki bağın ku-

ruklamamış olmasıdır. Bugüne kadar yayın organına örgütsel alanın ihtiyaçlarına ilişkin bir öneri ve eleştirinin ulaşmamış olması bu durumu teyit ediyor. Yayın organıyla ilişkili bir muhabir ağının henüz kurulamaması, buna bağlı olarak yerel haber akışının sağlanamaması, sorunun bir başka boyutudur.

Bugün sınıf mücadelesinin içinde bulunduğu nesnel durum, örgütlenme faaliyetinin alan ve imkanlarını daraltıyor. Siyasi mücadeleden kopan işçi sınıfı ekonomik mücadeleyi de yürütemez durumda. Sosyalist-komünist hareketteki ideolojik savrulma ve örgütsel dağınıklık, azalmak bir yana, gittikçe büyüyor. Sınıf hareketi, ezilen ve sömürülen kitleler, burjuvazinin ekonomik, politik, ideolojik ve kültürel hegemonyasına hapsedilmiş durumda. Bırakalım burjuva devletin zor ve ideolojik aygıtlarının ezici gücünü, bu nesnel koşullar, her gün her saat burjuva ideolojisinin etki alanını büyütüyor.

Bu koşullarda sınıfın devrimci hareketinin örgütlenmesi sorunu, en başta devrimci kadronun örgütlenmesi sorunu olarak öne çıkıyor. Hem önümüze koyduğumuz işçi sınıfının Enternasyonalist Komünist Partisi'nin inşası hedefi hem de sınıf hareketinin içinden geçtiği bu nesnel koşullar, sınıf hareketine devrimci bir müdahalede devrimci kadro sorunun önemini yüz kat

daha artırıyor. Bizim kendi pratiğimiz de bu sorunun artık görmemezlikten gelinemeyeceğini gösteriyor.

Gelinen noktada devrimci mücadelenin biriken ve aşılması gereken sorunlarının- bir ayağı kapitalizmde bir ayağı sosyalizmde- devrimci mücadeleye kendi yaşam öncelikleriyle yaklaşan, kendi gücünü kendi eyleminde görmeyen,

yapamadıklarını nesnellikle, yaptıklarını kendi yeteneğiyle açıklayan; bu haliyle mücadeleye yeni katılanların gelişmesinin engeli olan duyarsız ve konformist bir kadro tipolojisi ile aşılamayacağını görmemiz gerekiyor.

Sınıf mücadelesinin dünya çapında yeni bir döneme girdiği bugün, bu yeni dönemin sorunları ancak yeni bir kadro niteliğiyle, yaşamını devrimci mücadeleyle bütünleştiren, gücü kendi eyleminde gören; 1960'lı-70'li yılların devrimcileri gibi, mücadeleye fütursuz ve hesapsız atılan, kendi içinde uyumlu ve disiplinli bir kadro ile çözülebilir. Ancak böyle bir kadroya dayanan devrimci çaba, sınıf mücadelesine gerçek anlamda öncülük edecek; etkili, sürekli, merkezi, disiplinli ve demokratik bir parti yarata-

bilir, komünistlerin birliğini sağlayabilir.

Ancak böyle bir örgütte tartışma ve eleştiri dağıtıcı olmaktan çıkarak birleştirici ve geliştirici olabilir.

Gelinen noktada devrimci mücadelenin biriken ve aşılması gereken sorunlarının, bir ayağı kapitalizmde bir ayağı sosyalizmde, devrimci mücadeleye kendi yaşam öncelikleriyle yaklaşan, kendi gücünü kendi eyleminde görmeyen, yapamadıklarını nesnellikle, yaptıklarını ise kendi yeteneğiyle açıklayan, bu haliyle mücadeleye yeni katılanların gelişmesinin engeli olan duyarsız ve konformist bir kadro tipolojisi ile aşılamayacağını görmemiz gerekiyor.

Şimdi Başkaldırı Zamanıdır!

İşçi sınıfı ve halklar, 1 Mayıs 2012’de derinleşen kriz, büyüyen savaş tehdidi, artan yoksulluk, dizginlerinden boşalmış gericilik ve değişime gebe bir dünyada yeniden alanlara çıkıyor.

-İşçi sınıfı burjuva terör altında neredeyse bütün kazanımlarını kaybetti. Önce örgütlerimiz dağıtıldı, sendikalarımız elimizden alındı. Ardından çalışma saatleri uzatıldı, ücretler asgari ücret düzeyine çekildi. Bugün Türkiye’de çalışanların %74’ü asgari ücret ve altında bir ücretle çalışıyor.

-İşçi sınıfı, terör ve açlıkla “terbiye” ediliyor. İşsizlik, işten atılma korkusu, işçi sınıfının esaret zincirini pekiştirmenin aracı olarak kullanılıyor.

-İşçilerin sendikalaşma çabaları, en küçük hak arama eylemi işten atılma, polis copu ve biber gazıyla karşılık buluyor. İşçilerin mutlak çoğunluğu sendikası ve güvencesiz. Türkiye, kapitalist dünyada halka karşı biber gazı kullanma rekorunu elinde tutuyor.

-Türkiye her güne bir iş cinayeti, bir kadın cinayetiyle uyanıyor. Örgütsüzlük ve umutsuzluk şiddeti içe yöneliyor. Çocuklar ve kadınlara yönelik aile içi şiddet büyüyor. Erkek egemen ideolojinin kadınlar üzerindeki baskısı Siyasi İslam’ın baskısıyla birleşerek katmerleşiyor.

-“İleri demokratik (!) Türkiye’de özel mahkemeler, iç savaş mahkemeleri yargısız infaz kurumları olarak işlev görüyor. Toplantı, gösteri ve basın özgürlüğü fiilen yok edilmiş durumda.

-Kürt halkına yönelik operasyonlar, bombalamalar, tutuklamalar aralıksız sürüyor. Burjuvazi Anadolu’nun Bağrında tutuşan devrim ocağını söndürmek için her çareyi deniyor.

-Küçük ve yoksul köylülük, yaşamını sürdürmek için her geçen yıl daha fazla çalışıp daha çok yoksullaşıyor.

-Burjuvazi daha fazla kar uğruna halkın yaşam hakkını elinden alıyor. Doğanın tahribi artarak sürüyor.

-Gençliğin parasız, harçsız, sınavsız, bilimsel eğitim hakkı elinden alındı. “Dindar gençlik” yetiştirme

adı altında, gençlik, sermayenin ve vurgun düzeninin bekçisi haline getirilmek isteniyor.

-Fabrikaları, işyerleri ve hapishaneleriyle Türkiye, büyük bir toplama kampına dönüştürülmüş durumda.

-Burjuvazi, bütün bu saldırının finansmanını, yeni vergi ve yeni zamlarla halkın sırtına yüklüyor. Şimdi buna Suriye’ye karşı saldırı hazırlığının ek faktörü da ekleniyor.

Sessiz kaldıkça, geri çekildikçe, razı oldukça üzerimize çöken kabus katlanarak büyüyor. Bu kabusu izin veren de onu yok edecek olan da biziz, işçi sınıfıdır.

-Şimdi, korkulardan kurtulmanın, sessizliği bozmanın zamanıdır!

-Şimdi, işsizliğe, güvencesiz çalışmaya, yoksulluğa karşı başkaldırmanın zamanıdır!

-Şimdi, Kürt halkına dayatılan inkar ve imhaya karşı durmanın, Anadolu’nun bağrındaki devrim ocağını harlamanın, devrim ateşini tüm ülkeye yaymanın zamanıdır!

-Şimdi, erkek egemen ideolojiye, cinsiyet ayırimcılığına, kadını aşağılayan siyasal İslam’a karşı omuz omuza mücadele etmenin zamanıdır!

-Şimdi, gençliğin bütün enerjisini burjuvazinin emrine veren gerici zihniyete karşı özgür genlik için harekete geçmenin zamanıdır!

-Şimdi, insan ve doğa için birleşmenin zamanıdır!

-Şimdi, zincirleri kırmanın, özgürlüğü onur etmenin zamanıdır!

-Şimdi, özgürleşmek için örgütlenmenin zamanıdır!

-Şimdi, sömürü düzeninden kurtulmanın, kurtulmak için sosyalizmde birleşmenin zamanıdır!

-Özgürlük kavgada, kavga her yerde... Fabrikada, okulda tarlada... Kurtuluş komünizmde

-Yasasın 1 Mayıs! Biji yek gulan!

Toplumsal ve Siyasal Gündem'den

Düzenleyeler: Yusuf Erdem - Adnan Köymen – Ferda Kar Savranoğlu ve Billur Tuz İşçileri Mücadeleyi Sürdürüyor

İzmir Çiğli'deki Atatürk Organize Sanayi Bölgesi'nde faaliyet gösteren Billur Tuz fabrikasında Tek-Gıda-iş Sendikasında örgütlendikleri için işten atılan işçilerin direnişi, yaklaşık üç aydır sürüyor. İşçiler direnişe ilk başladıkları günden bu yana kararlılıklarını ve inançlarını koruyorlar. Başka bir işçi eylemi de İzmir Menemen'de Savranoğlu (şimdiki adı Rodeo Deri) Deri fabrikasında sürüyor. Bu iki fabrikanın eylemci işçileri, hem mücadelelerini hem de dayanışmalarını kararlılıkla sürdürüyor. Direnişteki Savranoğlu işçileri, Fabrika önünde kurdukları çadırlarda, pişirdikleri aş ı Billur Tuz işçileriyle paylaşarak sınıf dayanışmasını canlı tutuyor.

Söz ve Eylem dergisi İzmir çalışanları, Savranoğlu ve Billur Tuz işçilerine destek olmak amacıyla Halkların Demokratik Kongresi bileşenleri ile beraber bir dayanışma kampanyası örgütleyerek eylemdeki işçileri ziyaret ettiler. İşçi dayanışmasını sosyalist dayanışmayla bütünleştirdiler.

Dayanışma, sosyalistler ve işçilerin küçük ama etkili bir mitingine dönüştü. İşçiler mücadele kararlılıklarını dile getirdiler. Örgütlenen kampanyayla, sosyalistler ve komünistler eylemdeki işçilere yalnız olmadıklarını, sınıf mücadelesinde daima onların yanında olduklarını bir kez daha gösterdiler.

Sosyalistler ve komünistler, yer aldıkları tüm platformlarda işçilerin mücadelesinin sesi olmaya devam edeceklerinin, Billur Tuz işçileri ile Savranoğlu işçilerini yalnız bırakmayacaklarının sözünü verdiler.

Nisan Ayının İlk 20 Gününde 64 İşçi Öldü-Öldürüldü

Leman Dergisi Kapağı

İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Meclisi'nin, nisan ayının ilk 20 gününde yazılı, gör-sel ve

dijital basından ulaşıp kayıt altına aldığı ve-rilere göre en az 64 işçi öldü.

İşçi ölümlerinin sektörlere göre dağılımı ise; 11 maden, 7 tekstil, 1 ağaç, 1 çimento/cam, 3 metal, 2 gemi/tersane, 18 inşaat/yol, 9 enerji, 2 büro/eğitim/sinema, 1 denizyolu, 1 haberleşme, 2 sağlık, 1 belediye, 5 de çalıştığı sektörü belir-leyemeyen şekilde oluştu.

Geçtiğimiz ay ise en az 59 işçi iş cinayeti sonucu ölmüştü.

2011 yılında da Sosyal Güvenlik Kurumu verilerine göre 1543 işçinin iş cinayeti sonucu öldüğü açıklanmıştı. Ancak gerçekte bu sayının iki katı olduğu kaydediliyor.

Ve 2012 yılının ilk üç ayındaki iş cinayetleri:

-Mart ayında en az 59 işçi hayatını kaybetti.

-Şubat ayında en az 42 işçi hayatını kay-betti.

-Ocak ayında en az 62 işçi hayatını kaybetti.

(Kaynak: Yangın Kulesi)

TEDAŞ, İşçisini İkinci Kez Öldürdü:

Erzurum'un Aşkale İlçesi'ndeki Kara-su 2 HES'e ait göletin içinden geçen enerji nakil hattındaki arızayı, geçen 3 Nisan günü onarmaya giderken, bindikleri su bisikletinin alabora olması sonucu ölen 5 TE-DAŞ işçisinden 37 yaşındaki Feridun Öztürk'ün evinin elektriği, 34 lira borcu nedeniyle kesildi. Kayınpederi Hanifi, çocukları Kübra (8), Ce-nap (4) ve Aleyna (3) ile birlikte yaşayan Feru-dun Öztürk'ün eşi 36 yaşındaki Perihan Öztürk, "TEDAŞ, hayatımızı kararttı. Eşimin ölümüne

neden olduğu yetmiyormuş gibi, bir de bizi karanlıkta bıraktı. Beni ikinci kez öldürdüler." dedi.

5 İşçi Hayatını Kaybetti

Erzurum- Bayburt karayolu üzerinde, Aşkale Çimento Fabrikası'nın karşısında, Karasu- 2 HES'in göletinden geçen enerji nakil hattındaki arızayı onarmak için TEDAŞ'ın Aşkale Şubesinde görevli 5 işçi, 3 Nisan günü su bisikleti ile yola çıktı. Bir bölümü buzla kaplı gölette ilerleyen su bisikleti, buz kütesine çarparak alabora oldu. Suya düşen TEDAŞ görevlilerinin 'İmdat' çığlıklarına hiç kimse elini uzatamadı ve 5 işçi buzlara tutunmaya çalışarak, donarak can verdiler.

TEDAŞ Görevlileri İşbaşında

İşte o işçilerden biri olan Feridun Öztürk idi. Ve o işçinin eşi, 3 çocuk annesi Perihan Öztürk'ün evine 20 Nisan günü, kimse olmadığı sırada Erzurum'dan gelen TEDAŞ görevlisi, 33 lira 92 kuruş borcu olduğu gerekçesiyle elektriği kesti, sayacı mühürledi.

Perihan Öztürk, "Eşim, işinden dolayı gölette göz göre göre öldü. TEDAŞ'ın yaptığı beni ikinci kez öldürdü. TEDAŞ'ta çalışmasa bile bu evde bir cenaze var. Nasıl keserler?" sözleriyle acısını ve tepkisini dile getirdi.

83 Yaşındaki Baba "Sabaha Kadar Ağladım"

83 yaşındaki Hanifi Öztürk, kazada ölen Feridun'un en küçük evladı olduğunu söyledi. 8 yıl önce eşinin ölümü ile birlikte Feridun ve gelini ile birlikte yaşamaya başladığını belirten yaşlı baba, "Akşam eve geldiğimde gelinim ve torunlarım ağlıyordu. 'Ne oldu' diye sorduğumda gelinim elektriğin kesildiğini söyledi. Bu kadar insafsız olunmaz. Mum ışığında geçirdiğim o gece yatağымda sabaha kadar ağladım." diye konuştu.

Öztürk ailesinin evinin elektriğinin kesilmesine mahalle halkı da tepki gösterdi.

Vahşi Kapitalizm İşçiyi ya İşsiz ve Aç Bırakıyor ya da Sakatlıyor Öldürüyor

İstanbul İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Meclisi, Tuzla konusundaki çalışmalarından tanıdığımız Aslı Odman'la konuştu. Bu önemli söyleşide "iş kazalarının doğal olmayan bir afet" olduğunu belirten Odman, önemli tespitlerde bulundu: "Türkiye'de iş kazalarının katlanarak artmasını temelde neye bağlamak gerekir?" sorusunu şöyle bir çözümlemeyle yanıtladı :

"Takdir edersin ki bunu sadece bir nedene bağlamak çok da mümkün değil. Birincisi, iş kazaları artıyor; ikinci daha görünür hale geliyor. İki faktör de rol oynuyor. Niye artıyor? Türkiye kapitalizmine bakarak bunun yanıtını vermeye başlayabiliriz. Sermaye birikimi hızlanıyor ve yoğunlaşıyor. Türkiye'de sermaye grupları daha fazla üretiyorlar, daha yoğun bir biçimde üretiyorlar. Hem de üretim sürecine dair en önemli kararları veren aktörlerin sayısı azalıyor. Örneğin, inşaat sanayine daha önce bu ölçekte bu işkolunda bulunmayan cesamette sermayeler girdi. Gemi inşa sektörü diye bir şey 1990'dan önce yoktu. Enerji özelleştirmeleri, suyun ve yeraltının daha önce var olmayan bir şekilde ticarileştirilmesi, HES'ler, altın madenciliği vs; eğitim ve sağlığın kamusal hizmetler olmaktan çıkarılıp piyasaya açılması, yepyeni faaliyetler yarattı. Hem yeni sektörlerle hem de sektörlerin niteliğini değiştiren ölçekte sermayelerle karşı karşıyayız. Bu da tabii ki daha fazla bağlı emek ve bu emeğin daha 'verimlileştirilmesi' için daha 'profesyonel' bir kapitalist yönetim getirdi. Darbe sonrası, sosyal çelişkilerden arındırılmış, sosyal çelişkilerin tek tarafı ezilmiş, dümdüz edilmiş bir alanda, işverenler, işi istedikleri gibi örgütleyebiliyorlar. Ve sürekli önlerini açan bir muhafazakâr-liberal bir rejim var. İşin yoğunlaştırması dediğimiz şey,

güvencesizleştirmenin kıldığı zincirler, yani emek lehine katılıkların yıkıntıları üzerinde yükselebiliyor. Güvence dediğimiz emek lehine tüm katılıklar, çalışma hayatındaki zayıf unsur lehine kâğıt üzerine geçirilmiş tüm kazanımlar, işin yoğunlaştırılmasına ket vuran şeyler... Zira güvenceli işçi, işyeri belleğine sahip olan işçi, “yapmıyorum, ben dün böyle çalışmıyordum, bugün de çalışmıyorum” diyebilir. İşin yoğunlaştırıldığını, yani fabrikada seri üretim bandının daha hızlı çalıştırıldığını, üniversitesinde dönem başına daha fazla öğrenciye daha çok saat ders verilmeye başlandığını, hastanede bir günde daha fazla hastaya, daha az sürede baktığını, fast-fooddukkânında bir mesaide daha çok pizzayı evden eve taşımalarının beklendiğini, reklam ajansında hiçbir zaman ücretlendirilmeyen fazla mesai ve hafta sonu çalışmalarının düzenli çalışma süresini aştığını bir çalışanın fark edebilmesi için bile, çalışanın bir işyeri belleğine, yani belli miktarda ‘esnek olmayan, katı şekilde çalışmış olması’ lazım. Güvencesizleştirme başta bunu ortadan kaldırıyor.

Bir de şu var. İşin hızlandırılması ve işin yoğunlaştırılması ile çalışanın bedensel ve ruhsal sağlığını ve hayatını kaybetmek arasında doğrudan bir ilişki var. Türkiye’de 2003 senesinde bu sayı 4857’ydi. Şimdi ulusal istihdam stratejisi, ödünç işçiliği, istihdam bürolarını profesyonelleşmiş hale getirirse, durumun devamını gerçekten düşünmek bile istemiyoruz.

Kısacası, bu durum doğal bir afet değil, kapitalist iş ve iş organizasyonu zemininde, bir seçim olarak ortaya çıkıyor. Türkiye kapitalizmi G-20’den G-8’e ilerlerken bunun da Türkiye kapitalizminin kullandığı canlı emeğe bir etkisinin olmaması mümkün gelmiyor bize. İş kazalarının artıyor gözükmesindeki ikinci etken, bildiğin ‘ancak bildiğini görebilirsin’ etkisi ,dediğimiz şey kanımızca.

Kot taşıma işçilerinin göz göre göre sevk edildiği sliksiz hastalığı, çalışmanın hasta ettiğini ve öldürdüğünü artık gündeme soktu. Ve artık kadın meselesi, Kürt meselesinde olduğu

gibi,bu işçi ölümleri, ismi koyulmadan halı altına süpürülemeyecek bir konu haline geldi. Dünyada da Türkiye’de de siyasi iktidarların tepkisi “madem bunu halının altına süpüremiyoruz, o zaman biz kendi dikte ettiğimiz kavramlarımızla bu konuya yaklaşılmasını sağlayalım” oluyor. “

Türkiye’de, çalışırken savaşırkenden fazla insan ölüyor. Daha doğrusu savaşta öyle, barışta da böyle insan ölüyor. İki ‘cana kıymet vermeme şekli’ birbirini tamamlıyor. Fransa’daki sosyal bilimcilerin üzerinde hemen hemen uzlaştığı bir tez var: Artık psikolojik olarak, fiziksel olarak ‘ölümüne çalışmak’, ‘hayatını kazanırken, hayatını kaybetmek’ denilen bir durumla karşı karşıyayız. İşin yoğunlaştırılmasının, örgütlü emeğin gücünün objektif ve sübjektif olarak geriye çekilmesinin etkileri bunlar. Çalışanların örgütlenmesinin işi yavaşlatan bir etkisi vardır; ancak bugünün kapitalizminin buna tahammülü yok. Çevrim hızı çok daha fazla. Yoğunlaşma, ısınma meselesi insanı yakıyor. Yani sermayeyi, sabit sermayeyi yakmıyor; makine yanmaz. Ama insan yanar. Can yanar. Çok daha yoğunlaştırılmış çalışmayla, çok daha saçılmış ve derinleşmiş, çok daha tekelleştirilmiş karar mercileriyle, sermayeyle karşı karşıyayız. Bunlar, insan unsurunu çok daha kolay silerek, çok daha güzel kontrol mekanizmaları kuruyorlar kendi açılarından. Ama biz, ‘canlı emek’, ‘değişken sermaye’, biz insanlar çok değişmedik yıllardır. Antropolojik olarak mağara insanından çok büyük bir farkımız yok, psikolojik ve fizyolojik bir limitimiz olduğuna inanıyorum. Bize ‘çok hayalcisiniz, böyle olamaz, bu hümanist fikirlerle nereye kadar?’ diyebilirler. ‘ Bu hızla ve merhametle sistem dinamik olmaz, gelişme olmaz, teknolojik ilerleme olmaz’ diyecekler. Biz de şu basit gerçeği söyleyelim o zaman: ‘Bugün vardığımız teknolojik seviye ve sosyal organizasyon kabiliyetleriyle, kimse hasta olmadan, yaralanmadan ve ölmekten üretebiliriz.’ Bu kadar basit ve mümkün. Bundan daha meşru bir şey olamaz.”

İki Farklı Belediyecilik

1.BDP'li Akdeniz Belediyesi'nde bir Toplu Sözleşme!

Mersin - BDP'li Akdeniz Belediyesi, DİSK'e bağlı Genel-İş Sendikası ile imzaladığı Toplu İş Sözleşmesi'nde (TİS) yeni ilklere imza attı. Sözleşme ile işçilere yeni ekonomik, sosyal ve kültürel haklar tanındı. Buna göre Türkiye'de ilk olarak 1 Mayıs İşçi Bayramı kutlamalarına katılan işçilere 100 TL ödeme yapılması karara bağlanırken, yeni bebeği olan işçiye 400 lira, evlenen işçiye 1 maaş, doğal afetten zarar görene de 8 bin liraya kadar varan afet yardımı yapılacaktır.

Türkiye'de, işçi ve emekçilerin sosyal ve ekonomik kazanımlarına saldırıların yoğunlaştığı bir süreçte, BDP'li Akdeniz Belediyesi ile DİSK Genel-İş Sendikası arasında imzalanan Toplu İş Sözleşmesi adeta büyük heyecan yarattı.

Akdeniz Belediyesi konferans salonunda düzenlenen imza törenine işçiler dışında çok sayıda sendika, kitle örgütü temsilcisi, belediyeci, devrimci demokrat siyasetçi ve gazeteci katıldı. Salona, "Savaşa değil, emekçiye bütçe", "Emeğimizi çaldırmayacağız", "Emek yönetecek, özgürlük, eşitlik gelecek" yazılı pankartlar asıldı.

Toplu sözleşmede bağtlanan, "Bebeği olan işçiye 400 lira, afete uğrayan işçiye 8 bin lira /1 Mayıs İşçi Bayramı'na katılan işçiye 100 tl" gibi heyecan verici kararların yanı sıra, Akdeniz Belediyesi Başkanı Türk konuşmasında ayrıca "Önceki yıllarda başlattıkları '8 Mart Dünya Emekçi Kadınlar Günü' ve '25 Kasım Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Günü' kap-

samında kadın emekçilerin 1 gün ücretli izin hakkını sürdürdüklerini" de belirtti.

2.Maltepe'de İşçilere Gözaltı Terörü

(29.03.12) – İşten atma saldırısı ve taşeron köleliğine karşı 100 günü aşkın süredir Maltepe Belediyesi Başkanlığı önünde direnişlerini sürdüren taşeron işçilerinin kararlı mücadelesi, belediye yönetimi ve emniyet tarafından bastırılmak isteniyor. Daha önce de çevik kuvvet ve zabıtalara işçilerin üzerine yollayan belediye yönetimi bu kez kendisi devreye girdi.

Sabah erken saatlerde direniş alanına gelen direnişçi işçiler Ahmet Ekici ve İlhan Yıldırım, belediye binasına korumaları eşliğinde giren Maltepe Belediye Başkanı CHP'li Mustafa Zengin'in saldırısına uğradı.

Saldırı sırasında İlhan Yıldırım'ın parmağı kırıldı. Belediye Başkanı Zengin'in ardından devreye giren polisler ise iki işçiye gözaltına aldı.

Belediye yönetiminin talimatıyla gerçekleştirilen polis saldırısı ve gözaltı terörü öğle saatlerinde de devam etti. Yıldırım ve Ekici'nin gözaltına alınmasının ardından direniş alanına gelen diğer taşeron işçileri bekleyişlerini sürdürdüler. Belediye yönetiminin saldırısını protesto eden işçilere, direnişçi ELTA işçileri ile Tersane İşçileri Birliği Derneği (TİB-DER) yöneticileri de destek verdi..

Roboski Katliamı Küllendirilmek ve Unutturulmak İsteniyor

2 8 Aralık 2011’de Qıleban’da Roboski ve Bujeh köylüsü 34 kişi, F-16 bombardımanlarıyla öldürüldü. Olay, sınır ötesi bir müdahale olduğu için Başbakan’ın izni olmadan bombardıman yapılması mümkün değildir ve Meclis’in hükümete verdiği müdahale yetkisi ancak Başbakanın izniyle kullanılabilir. Aradan 4 ay geçti ve hiçbir doyurucu açıklama yapılmadı. Açıkça anlaşılıyor ki olay küllendirilmek, üstü örtülmek ve unutturulmak isteniyor. Ne var ki bu vahşi katliamın sorumluluğu Erdoğan’ın üzerindedir ve olay, mazlum halklarımız ve devrimci demokrat kamuoyumuz tarafından unutulmayacak, unutturulmayacaktır.

34, sadece bir sayı. Oysa çoğu 20 yaşın altında ve parçalanmış gencecik bedenleri bomba çukurlarındaki parçalanmış kayalar arasından toplanan bu insanlarımızın her birinin ayrı bir öyküsü, ayrı düşleri ve özlemleri vardı. Bu öykülerden birini sunmak istiyoruz:

İstatistik Değil “İnsanım Benim de Bİr Hikayem Var...

Ben Bilal Encü’yüm;

Yedi kardeşin büyüğü, annesini de babasının

da ciğerparesi, bir ailenin umuduydum...

Gözleri görmeyen bir babanın gözüydüm. Bir bastona ihtiyacı yoktu babamın, ben vardım...

Okumayı sever, okulu pek sevmezdim. Beni okula bağlayan yegâne sebep, doktor olup babamın görmeyen gözlerine fer bulabilme ümidiydi...

Roboski’de futbolu sevmek mecburidir, yapabileceğiniz başka spor yoktur çünkü. Kaderdaşım, ömürdaşım Celal ile aynı takımda oynardık, o sağ kanattan topu sürer ben soldan bindirme yapardım. Uyumlu oyunumuz genelde galibiyetle neticelenirdi...

Evin bahçesine diktiğim fidanları sulamayı severdim bir de... Ben sulamayınca içmezlerdi suyu, birbirimizi görünce ferah bir rüzgâr okşardı yüzümü... Onlara hayallerimi anlatırdım; babamın görmeyen gözlerine kahroluşumu, üniversite için Roboski’den gitme planlarımı, doktor olunca yapacaklarımı falan...

O karan karası gecede ben de otuz dördün biriydim. Her birimiz elimizde katırımızın yuları, aklımızda hayaller, karanlığın kalbine yürüyorduk... Adem ile Hamza mürüvvetinin, Hüsnü abi sekiz yıl yolunu gözlediği doğmamış çocuğunun rızkının, ben babamın görmeyen gözlerine fer olacak umudun... Giderken katırımın bir heybesinde yoksulluk diğerinde umut taşıyordum, yüküm ağırdı yani... Ben dönünceye kadar babam eli duada, anam yanağını cama yaslayıp gözlerdi yolumu...

O gece dönemedim! Geceyi yırtan bir ses duydum. Göge mıhlandı gözlerim! Yanağını cama yaslamış bir ananın süzülen yaşlarını, âmâ bir babanın kilometrelerce koştuğunu gördüm, bir de evin bahçesindeki boynu bükük fi-

danları...

Ne ben kaldım, ne umudum! Ne Adem ile Hamza ne de Hüsnü abi; o gece herkes hayalle-riyle birlikte yüzlerce parçaya bölündü; acı acı bombalar yağdı Roboskî'ye...

Ben Bilal Encü'yüm; yaşım 16. Bir ailenin umudu, zor bir hayatın kahr dolu sonuyum...

“Keşke biraz ölmesem” diyecektim, komadılar! Böyle yazılsın mezar taşıma...

.....

Not: Hikayeler bombardımanda katledilen köylülerin gerçek bilgileri kullanılarak yazılmıştır...

Tekirdağ Cezaevi Önünde Ders

Öğretim görevlilerinin başlatmış olduğu “Öğrencime Dokunma” Kampanyası çerçevesinde, Türkiye’de yaklaşık 600 tutuklu lise ve üniversite öğrencisine dikkat çekmek için Tekirdağ F tipi Cezaevi önünde temsili ders eylemi gerçekleştirildi.

Kampanya etkinliklerinden ilki, 15 Nisan pazar günü tutuklu öğrencilerin önemli bir kısmının bulunduğu Tekirdağ F Cezaevi önünde gerçekleşti.

Ders: Suyun Metalaştırılması!

İlk dersi veren Yıldız Teknik Üniversitesi’nden Prof. Dr. Beyza Üstün “Buraya tutuklu bulunan öğrencilerimiz için geldik. Onların yeri burası değil, sınıfları” diyerek söz başladı.

Beyza Üstün şöyle devam etti “Peki sadece öğrencileri ve muhalifleri mi tutukluyorlar. Hayır! Yaşamın kendisini de tutukluyorlar!” dedi.

Üstün konuşmasına Suyun ticarileştirilmesi

ve hidroelektrik santrallerle (HES) devam etti. “Şirketler suyu 49 yıllığına tutsak etmiş durumda. Karadeniz’de ve Uludağ’da tüm dereler tutsak. Bütün yasalara, koruma kurulu kararlarına rağmen dereleri 49 yıllığına tutukladılar. Peki, nereye kapattılar? Kanallara.

Su kanallara aktarılınca yer altında ve yer üstünde suyun değdiği tüm m canlılar, sudan mahrum edildi. Anadolu halkı buna karşı ayağı kalktı. Ama buna karşı çıkamayanlar da var; kuşlar, ağaçlar, bitkiler, yer altı canlıları... Bu

kanallardaki suyu kim kullanacak. Parasını veren diğer şirketler. Parası olmayanlar asla suya ulaşamayacak.”

Suyun bu metalaşması sürecinde 300 işçi yaşamını yitirdiğini belirten Üstün, iş cinayetlerinin basına yansımadığını da belirtti.

Öğrencilere kartpostal

Derin ardından Tekirdağ Cezaevinde bulunan tutuklu öğrencilere kartpostal yazıldı.

Kollektif İradeden Yoksunluk Bireysel Eylemliliğin Önünü Açıyor.

Bu başlık Nisan ayında Atina’nın Sintigma meydanında silahla kendini öldüren Dimitris Hristulas’ın kızına bıraktığı mektubundan çıkan sonuçtur.

Dimitris’in hareketini intihar olarak nitelemek bence tartışılır bir durumdur.Çünkü intihar iç dünya-daki zaafiyetin dışı vurumudur. Dolayısıyla sağlıklı bir durum değildir. Oysa Dimitris’in olayı, örgütsüzlüğün sıkıştırdığı insan tavrıdır.

Dimitris’in önünde iki yol vardı.Ya onursuzca yaşamayı seçecekti, ya da onuruyla ölecekti. O ikinci seçeneği istemeden de olsa kullandı. Tıpkı ruhsatsız sebze sattığı için polisle tartışıp kendini yakan , 26 yaşındaki

Tunuslu Muhammed Buazizi gibi.77 yaşındaki Dimitris “ Yaşım daha dinamik bir tepkiye olanak vermediği için,(tabi bir Yunanlı Kaleşnikofa sarılsa, ben de ikincisi olurum) çöpte yiyecek aramaya başlamadan önce bu saygın son-dan başka çözüm bulamadım.

İnanıyorum ki geleceği olmayan gençlik bir gün silaha sarılacak ve ulusal hainleri aynen İtalyanların 1945’de Milan’da Piazza Poreto’da Mussolini’ye yaptıkları gibi, baş aşağı asacaklardır.” dediği mektubunda, burjuvaziye alaşağı edecek müdahale-

nin ancak ve ancak örgütlü mücadele ile olanaklı olduğunu bir kez daha ortaya koymuştur.

YGS Sınavı

ve 4+4+4 değil, 4+ 444....Olsa ne Yazar ?

1.8 milyon kişi sınava katıldı.
Fen’de; 1 milyon 200 bin kişi sıfır çekti.

Matematik’te; 870 bin kişi sıfır çekti.

Sosyal Bilgiler’de; 254 bin kişi sıfır çekti.

Dört alanda birden fazla sıfır çekenlerin sayısı 54 bin!

Bitmedi:

2010 yılında 180 ve üstünde puan alan adayların oranı yüzde 82 iken;

2011 yılında yüzde 79’a;

2012 yılında yüzde 72’ye düştü!

AKP’nin 10 yıllık eğitim politikasının gerçeği bu rakamlardır işte...

Sisteminiz Fen Bilgilerini öğretmiyor Sisteminiz Matematik öğretmiyor

Sisteminiz Sosyal Bilgiler öğretmiyor

Sisteminiz, yaşamın gerçekliğinin tümüyle dışındadır, gerisindedir, hiçbirşey öğretmiyor

Bu sistemle verdiğiniz sözde eğitim - öğretim, 4+4+4 değil de, 4 + 444 olsa NE YAZAR

Ve bu seçkinci ve piyasacı eğitim sisteminde -küçük bir azınlığa nitelikli bir eğitim verilmiş olsa da- yoksul halk çocukları bu sistemde eleğin altında kalıyor. Eğitim sistemi öylesine pahalı ki örneğin İstanbul nüfusunun % 53’ü kent yoksulu olarak gecekonduarda yaşıyor; bu kitlenin gençlerinden ancak % 1,5’i, yoksul köy çocuklarının ise ancak % 1’i üniversitede okuma şansını elde ediyor. Temelinde azgın bir kâr hırsı yatan ve bu uğurda doğal kaynaklar ve biyolojik yaşam dahil, bütün kaynakları yıkıma uğratan vahşi kapitalizmin en büyük yıkımını ise çocuklarımız ve gençlerimiz yaşıyor.

“Suriye’nin Dostları Kimlerdir ve Dünya Halklarına Karşı Nasıl Savaşır?”

60 kadar ülkenin oluşturduğu ‘Suriye’nin Dostları’ Grubu, 24 Şubat’ta Tunus’da toplandı.”

“Mısır’da yayınlanan El Şark El Avsat, ismi açıklanmayan üst düzey bir ABD’li kaynağa dayandırdığı haberinde, Pentagon’un Suriye’ye müdahale olasılığı için hazırladığını yazdı.”

Dışişleri Bakanı Ahmet Davutoğlu, 1990’lı

yıllarda Irak konusunda Türkiye’nin masada olmadığını belirterek, “Suriye konusunda her şey masada ve biz de masadayız” dedi.

Suriye’deki isyancılar ve Batılı işbirlikçileri 1 Nisan’da İstanbul’daki toplantıda bir araya geldiler. Başbakan Tayyip Erdoğan’ın başkanlığında yapılan toplantıya ABD Dışişleri Bakanı Hillary Clinton da dahil 83 ülkeden devlet başkanları ve dışişleri bakanları katıldı.

ABD, Avrupa Birliği ülkeleri, Türkiye ve Körfez İşbirliği Konseyi (KİK) ülkelerinin (Bahreyn, Kuveyt, Umman, Katar, Suudi Arabistan, Birleşik Arap Emirlikleri) de bulunduğu 83 ülke.....

Haberlerin içeriğine bakıldığında, aşağı yukarı aynı grubun yakın geçmişte Afganistan, Irak ve Libya'nın da "dostları"(!) olduğu görülüyor. Bu "samimi" dostluklarını da sözkonusu ülkelerin masum halklarının üzerine tonlarca bomba dökerek, onları vahşice katlederek, ülkelerin yeraltı ve yerüstü servetlerini talan ederek dünyanın gözleri önünde hiçbir şüpheye yer bırakmayacak şekilde kanıtlamışlardır..

Bildiğimiz gibi, Dostlar grubu, bu ülkelere "demokrasi"(!) götürmek için ellerinden geleni ardına koymamışlardı. Bu uğurda bebek, çoluk, çocuk, kadın, erkek, yaşlı, genç demeden yüzbinlerce masum insanı alçakça katlettikleri göz önüne alındığında, dostluklarının ne derece şiddetli olduğu açıkça anlaşılıyor.

İçlerinde Suudi Arabistan, Ürdün, Katar gibi krallıkla yönetilen ülkelerin de bulunduğu bu samimi dostlar, şimdi de acilen (!) Suriye'ye "demokrasi" götürme çabasındalar.

"Suriye'nin dostları" tarifinin gizleyemediği çıplak gerçek, bu grubun ABD emperyalizmi

liderliğinde sırtlanlar, çakallar, akbabalar, engerekler ve çıyanlardan oluşan, emperyalist kapitalizmin dünya üzerindeki en aşağılık çetesi olduğudur. Biz, dünya halklarının kanıyla, etiyile beslenmekte, her türlü insanlık dışı melanetle varlığını sürdürmeye çabalamakta olan bu çeteyi, tüm insanlık dışı eylemlerden, kendilerine boyun eğmeyen ülkelere uygulanan ablukalardan, uluslararası spekülasyon ve soygunlardan, açlıklardan, kıtlıklardan, dünyanın yeniden paylaşımı için yapılan irili ufaklı birçok çatışma ve savaşıardan tanıyoruz.

Afganistan, Irak ve Libya'da da açıkça gördük: girdikleri ülkelere önce aslan payını kandan tanımaz büyük emperyalist güçler almakta, sonra sıra sırtlanlara, çakallara, daha sonra akbabalara, en son da engerekler ve çıyanlara gelmektedir. Bu yaratıkların hepsi alçakça işgal edilen ülkelerin varlığından, güçlerine, liyakatlarına, mertebelerine göre pay almaktadır. (Hatırlayınız,Afganistan'a, Irak'a 20 - 30, 40, 50 asker gönderen ülkeler bile vardı – herkesin payı gücüne, çete reisi kovboya bağlılığına göre ayarlanıyor !)

Kısacası arife tarif gerekmez, ozanın dediği gibi:

Yedikleri insan eti,
İçtikleri kan olmuştur !

Marksizm

Sınıf Mücadelesi

ve Ekim Devrimi – 3

M.Köymen

1 9. yüzyılın son çeyreğinden başlayarak kapitalizmin Batı’da hızlı ve “barışçıl” gelişmesi dünya tarihinde önemli bir değişime yol açtı. Kapitalizm, tarih içindeki evrimini, esas olarak tamamlayıp kendi içinde nitel bir sıçramaya uğradı. Tekelci-emperyalist aşamaya ulaştı. Bu gelişmeye işçi sınıfının nicel ve nitel gelişmesi eşlik etti. Sermaye hareketi, ulusal sınırları aştığı; kapitalizm, bir dünya sistemi haline geldiği ölçüde sınıf mücadelesi de onu izledi; pratik olarak ulusal mekandan uluslararası mekana taşarak evrensel bir nitelik kazandı.

Marx ve Engels’in Alman İdeolojisi’nde öngördükleri gelişme gerçekleşti. Proleter devrimin zorunlu koşulu olan Marksist teoriyle sınıf hareketi arasındaki bağ kurulmuş oldu. Teori, proleter harekette vücut buldu. Bu, aynı zamanda proleter devrimin, dünya çapında teorik hazırlık döneminden, politik-örgütsel-pratik hazırlık dönemine girmesi; diğer bir deyişle, devrimin güncelleşmesidir.

Marx ve Engels, Alman İdeolojisi’nde tarihsel gelişmeye yol açan çelişki ve bu çelişkinin çözümü arasındaki ilişkiyi şöyle formüle ettiler: “Demek ki bizim anlayışımıza göre tarihin bütün çatışmalarının kökeni, üretici güçlerle değişim tarzı arasındaki çelişkidedir. Ayrıca bu çelişkinin bir ülkede, o aynı ülkede çatışmalara neden olması için aşırı ölçüde artmış olması da zorunlu değildir. Sanayileri daha çok gelişmiş ülkelerle

rekabet, hatta sanayileri daha az gelişmiş ülkelerde bile böyle bir çelişkinin doğmasına yeter. (örneğin İngiliz sanayisi ile rekabetin ortaya çıkmaya zorladığı Almanya’daki gizil proleterya.) (Marx-Engels, Alman İdeolojisi, Sol Yay.s.103)

Marx ve Engels’ten yapılan bu alıntıdan şu sonuçları çıkarmak mümkündür: Birincisi, sosyalizmin maddi koşulları sorunu (gelişmiş bir proleterya ve devrimci teori), tek tek ülkelerin somut durumundan hareketle değil, kapitalist gelişmenin dünya çapında ulaşılmış olduğu gelişme düzeyinden hareketle saptanabilir. 1900’lerin başında kapitalizmin dünya çapında ulaşılmış olduğu gelişmişlik düzeyi – tekelci kapitalizm / emperyalizm – bu koşulların dünya çapındaki olgunluğunun verisidir. Lenin bundan hareketle kapitalizmin, tarihi sınırlarına dayandığı tezini geliştirmiştir. Bu, aynı zamanda sosyalist devrimin teorik bir sorun olmaktan çıkıp teorik – pratik bir sorun haline geldiğinin, devrimin güncelliğinin de tespitidir. İkincisi, ülkelerin kapitalist gelişmişlik düzeyi ile proleter devrim arasında doğrudan bir ilişki, tek tek ülkelerdeki kapitalist gelişmeden değil, ancak kapitalizmin dünya çapındaki gelişmesi baz alınarak kurulabileceğidir. Tek tek ülkelerdeki kapitalist gelişmenin düzeyi ile devrim arasındaki ilişki, proleter devrime yaklaşım çerçevesinde önemlidir. Marx ve Engels’in 1850’de merkez örgütünün Birliğine yaptıkları çağrıda* ortaya koydukları bu yaklaşımı daha sonra Le-

nin, kesintisiz devrim teorisiyle formüle etmiştir. Üçüncüsü, kapitalizmin dünya çapındaki gelişmişlik düzeyi veri alındığında, devrimci sınıf savaşımının düzeyini belirleyen etkenin, çelişkilerin yoğunluğu ve keskinliği olduğudur. Bu, özellikle emperyalizm dönemi için önemlidir. Çünkü emperyalizm, sadece bir sermaye ihracı değil, aynı zamanda sermaye ile birlikte bir çelişki ihracıdır da. Sermaye ihracı, sermayeyi ihraç eden ülkede (burjuvazinin reformist taktiği uygulamasına olanak sağlayarak) çelişkilerin yumuşatılmasının bir aracı olurken daha az gelişmiş ülkelerde çelişkilerin yoğunlaşması ve keskinleşmesine yol açar. Bu tespiti doğrulayan en önemli olgu, devrimin merkezinin kapitalizmin daha çok geliştiği ülkelerden daha az geliştiği ülkelere doğru tarihsel yolculuğudur. Başlangıçta kapitalizmin en çok geliştiği ülke olan İngiltere devrimin merkezi durumundayken, merkez sırasıyla daha az gelişmiş ülkeler olan Fransa, Almanya ve Rusya'ya kaymıştır. Lenin, Marx ve Engels'in bu tezinden hareketle zayıf halka teorisini geliştirmiş ve sistemin, çelişkilerin en çok yoğunlaştığı ve keskinleştiği yerden kırılacağı sonucuna varmıştır.

Marx ve Engels, Rusya'nın ,devrimin yeni merkezi olmaya aday olduğunu çok önceden gördüler. Bu öngörüğü Manifesto'nun 1882 tarihli Rusça baskısının önsözünde dile getirdiler. "Rusya'ya gelince, 1848 – 49 devrimlerinde yalnız Avrupa'nın prensleri değil, Avrupa'nın burjuvaları da o sırada henüz yeni uyanmaya başlayan proleteryanın elinden yakalarını Rus müdahalesi sayesinde kurtarabilmişlerdi. Çar, Avrupa'daki irticanın başı olarak ilan edilmişti. Bugün Çar, Gaçina'da devrimin esiridir ve Rusya Avrupa'da devrimci eylemin öncü gücü olmuştur. (Marx – Engels, Komünist Manifesto, Öncü Kitabevi, s. 11) **

1900'lerin Başında Avrupa'da Sınıf Hareketinin Durumu:

18.yüzyılın son çeyreğinde, Alman işçi sı-

nı Avrupa işçi hareketinin öncü müfrezesini oluşturuyordu. Alman Sosyal Demokrat Partisi (ASDP) de sosyal demokrat – komünist hareketin teorik ve politik otoriter gücüydü. ASDP önderliğinde hareket eden Alman işçi sınıfı, bu rolü zorlu mücadelelerden geçerek elde etti. Blankicilik ve Lasalcılıkla mücadelesinde teorik üstünlüğe erişti. Politik ve örgütsel üstünlüğünü hem "Sosyalistlere Karşı Yasa" döneminde hem de bu yasa ortadan kalktıktan sonra, legal mücadeleden illegal mücadeleye, illegal mücadeleden yasal mücadeleye, küçük sendelemeler dışında, başarıyla geçerek elde etti. 1890'da Sosyalistlere Karşı Yasa işlemez duruma gelip kaldırıldıktan sonra, partinin sınıfla ilişkisi daha da güçlendi. Alman siyasal hayatındaki etkinliği pekişti. Engels'in, Alman Köylü Savaşı'na yazılan 1870 tarihli önsözde belirttiği gibi Alman işçi hareketi, işçi hareketine sonradan katılmanın "avantajlarından seyrek görülür bir kavrayışla yararlandılar".*** Yeni mücadele biçimlerini (sendikal ve parlamenter mücadele biçimleri) ustalıklı kullandılar.

ASDP'nin "seyrek görülür bir kavrayışla" elde ettiği bu başarı, içinde paradoksal olarak kendi güçsüzlüğünün koşullarını da barındırdı. Bir yandan baş döndürücü sendikal ve parlamenter başarı ve bu mücadele biçimlerinin egemen mücadele biçimleri olarak benimsenmesi, harekete yığınsal katılımın yol açtığı ideolojik seviyedeki düşüklük öte yandan Alman burjuvazisinin baskıcı yöntemlerden reformist yöntemlere geçmesi, ASDP içerisinde, özellikle partinin aydın ve parlamenter kanadında, burjuva ve küçük burjuva düşüncelerin filizlenmesi ve güçlenmesinin nesnel zeminini de oluşturdu. Bernstein-cilik bu nesnel zemin üzerinde güçlenerek parti içinde etkinlik kazandı.

Engels, daha 1887'de, yani henüz Sosyalistlere Karşı Yasa yürürlükte iken, ASDP'nin başarısını büyük bir içtenlikle överken, gelmekte olan tehlikeye de dikkat çekti. Küçük burjuva görüşlerin, "bizzat sosyal-demokrat partinin içinde, üstelik her parlamenter kesimine kadar girebilmiş bir çeşit küçük burjuva sosyalizmi tarafından

temsil edildiğini belirtti. (Marx – Engels – Lenin, Anarşizm ve Anarko-sendikalizm, Engels'in Konut Sorunu'na 1887 tarihli önsözü, Sol Yay., s.218)

Engels, aynı önsözde, Alman işçi sınıfının sağduyusuna olan güvenine dayanarak “hiçbir tehlike yoktur” dedikten sonra şöyle devam eder: “Ama böyle bir eğilimin hâlâ var olduğunu açıkça görmek zorunludur. Ve eğer daha ileride, gerekli olduğu hatta istenildiği gibi, bu eğilim daha belirgin çizgilerle belirginleşip billurlaşırsa, kendi programını ifadelendirebilmesi için öncellerine kadar uzanması gerekecek ve o zaman da Proudhon'a uğramadan geçmesi güç olacaktır. (A.g.e)

Engels'in bu uyarısı 1898'de Bernstein'in ikinci kez Marksizm'i revize etme girişimiyle gerçeklik kazandı. Engels'in öngördüğü gibi Bernstein “öncellerine uğramadan” edemedi. Proudhon'un, Lasalle'ın, Bakunin'in küçük burjuva – anarşist cephaneliğinden aldığı paslanmış silahlarla Marksizm'e saldırısını sürdürdü. (Bak. Söz ve Eylem, Sayı 8)

ASDP içinde Rosa ve Liebknecht, bu saldırıya karşı durmaya çalıştılsa da Bernstein'la yollarını ayıramadılar. Marx ve Engels'in Manifesto'dan beri savundukları komünist partinin burjuva ve küçük burjuva unsurlardan bağımsız olarak örgütlenmesi yolundaki ilkesel tutumundan taviz vererek Bernstein'la aynı partide kalmaya devam ettiler. Bu birliktelik 1914'te ASDP'nin açıkça burjuva kampa geçmesine kadar sürdü.

ASDP'de baş gösteren bölünme çok geçmeden Avuranın diğer partilerine de sıçradı. Almanya'da Bernstein'cılar İngiltere'de Fabian'lar, Fransa'da Bakanlıkçılar, Rusya'da ekonomistler vb. izledi. Böylece reformizm ilk kez Marksist hareket içinde uluslararası bir bölünme olarak ortaya çıktı. Lenin “Avrupa İşçi hareketi içindeki Ayrılıklar” adlı makalesinde sosyal-demokrat (komünist) hareket içinde ortaya çıkan bu bölünmenin nedenlerinin işçi hareketinin içinden geçtiği koşullarda aranması ge-

rektiğini belirterek, bu nedenleri şöyle sıraladı: Birincisi, işçi hareketinin büyümesi ve harekete katılan yeni kitlelerin eski yanılısma ve önyargılarını harekete taşıması; ikincisi, kapitalist gelişmenin, bir yandan işçileri birleştirip, örgütleyip disiplin altına sokarken öte yandan onları bölüp yoksullaştırarak kendi gerçekliğine yabancılaştırmasıdır. Bu durum, işçi hareketi içinde kapitalizmin, tek yanlı kavranmasına, şu ya da bu yanının abartılmasına yol açar. Bu tek yanlılık ve abartı, işçi hareketinde farklı eğilimlerin ortaya çıkmasının maddi koşulunu oluşturur. Üçüncüsü, bizzat burjuvazinin işçi hareketine karşı izlediği taktikten kaynaklanır. Burjuvazinin baskı yönteminden reform yöntemine her geçişi ya da tersi, işçi hareketi içinde ciddi çalkantılara yol açar. Dördüncüsü, işçi hareketinin geniş bir küçük burjuva ve köylü kitleleriyle çevrili olmasının hareket üzerinde yarattığı baskıdır. Bunlara bir de burjuvazi tarafından beslenen işçi aristokrasisi eklendiğinde, 1900'lerin başında Marksist harekette ortaya çıkan ve uluslararası bir karakter kazanan bölünmenin tesadüfi olmadığı, bizzat “çelişkiler içinde ve çelişkiler yoluyla” gelişen sürecin diyalektik karakterinin bir ürünü olduğu anlaşılır. Komünist hareket içindeki bölünmelerin genellikle kapitalizmin hızlı gelişme dönemlerinde ortaya çıkışının neredeyse bir kural haline gelmesinin maddi temeli de, gelişmenin bu diyalektik karakterinde aranmalıdır. (Lenin, Marks – Engels – Marksizm, Sol Yay., s.290 – 296)

1900'lerinBaşında, Rusya'da Sınıf Mücadelesi:

1860'lı – 70'li yıllarda Avrupa'da burjuvazi ile proleterya arasında sert mücadeleler sürerken Rusya'da Çarlığa karşı mücadele bayrağı, Rus köylüsünün elindeydi. Rusya'nın hemen her yerinde irili ufaklı köylü isyanları birbiri ardınca patlak veriyordu. Rusya'da Narodnizm**** köylülüğün siyasal hareketi olarak ortaya çıktı. Narodnik düşünce, Rusya'da kapitalist gelişmenin batıdaki yolu izlemeden, kapitalizmi atlayarak Rus köylü komünü temelinde komünizmin

kurulabileceği tezine dayanıyordu. Narodnizm, Rusya’da kapitalist gelişmenin köylülük üzerindeki ayrıştırıcı etkisini göremediği, görmek istemediği için, sağlam bir toplumsal dayanaktan yoksundu. Bundan yoksun olduğu ölçüde de ütöpikti. Narodnik düşünce anlayışında, toplumsal olana, nesnel olmayan bu iradi yaklaşıma, siyasal alanda da başka bir iradi yaklaşım – Çarlığın terör yoluyla yıkılması – eşlik ediyordu. Lenin’in belirttiği gibi Narodnikler teorik olarak gericiydiler. Çünkü teorileri, çökmekte olan bir ekonomik ilişkiye dayanıyordu. Bununla birlikte Narodnik hareket 1860’lı – 80’li yıllarda Rus siyasal hayatında önemli bir rol oynadı. Onların Rus siyasal hayatında oynadıkları bu rol, dayandıkları teoriden değil, sahip oldukları devrimci mücadele ruhundan kaynaklanıyordu.

Rusya’da Narodnik hareketin Marksist hareketi öncelemesi gibi, köylü hareketleri de proleter hareketi önceledi. Marksist hareket, Narodnik hareket içinden, onunla teorik ve politik mücadele ederek doğup gelişti.

1880’lerde, Rus devrimci çevrelerinde süren tartışmalar, yaklaşmakta olan devrimde proleteryanın mı, köylülüğün mü öncü rolü oynayacağı sorunuydu. Bu soruna ilk Marksist yaklaşım Rus Marksizminin de babası sayılan Plehanov’dan geldi. 1879’da Narodnik çevreden kopan Plehanov, 1883’te Rusya dışında Rusya’nın ilk Marksist grubu olan “Emeğin Kurtuluşu” grubunu örgütledi.

Bu grubun önüne koyduğu görev, Narodnik düşünceye karşı Marksist düşüncenin savunulmasıydı. 1894’ten sonra bu mücadeleyi esas olarak Lenin üstlendi.***** Lenin’in Narodnizme karşı mücadelesi, Plehanov’un mücadelesinden hem biçim hem de içerik yönünden oldukça farklıydı. Bu farklılığın anlamı ve önemi daha sonra, Lenin ile Plehanov’un yollarının ayrılmasından sonra ortaya çıkacaktı. Lenin, Plehanov’dan farklı olarak Narodnizmin dayandığı teorik temellere karşı sert bir saldırı yöneltirken, öte yandan Narodnizmin sahip olduğu devrimci mücadele ruhunu ve örgüt geleneğini son derece önemsiyordu.

1890’lı yıllarda sosyal-demokratların Narodnizme karşı yürüttükleri mücadeleye “Legal Marksistler” de ***** katıldı. Narodnizme karşı mücadele çerçevesinde Legal Marksistler’le Sosyal-demokratlar arasında geçici bir “ittifak” oluştu. Bu “ittifakın” temelini Rusya’da kapitalist gelişmenin kaçınılmaz olduğu yolundaki ortak görüş oluşturuyordu. Bunun ötesine geçildiğinde Legal Marksistler’le Sosyal-demokratlar tamamen karşı karşıyaydı. Sosyal – demokrasi, Rusya’da kapitalizmin kaçınılmaz gelişmesinden gelmekte olan devrimde proleteryanın öncü olması gerektiği sonucunu çıkarırken, Legal Marksistler bu aynı gelişmede burjuvazinin iktidarını görüyorlardı. Lenin’in deyişiyle legal Marksistler, “Narodnizm’den kopmayı, bizim durumumuzda olduğu gibi, küçük burjuva – ya da köylü – sosyalizminden proleter sosyalizmine bir geçiş değil, burjuva liberalizmine geçiş olarak anlayan burjuva demokratlardı.” (Aktaran H.E.Carr, Bolşevik Devrimi, Metis Yay. Cilt I, s.21)

Legal Marksistler’le Sosyal-demokrasi arasındaki fiili olarak oluşan bu ittifak fazla uzun sürmedi. Rusya’da kapitalist gelişme Narodnik hareketin gerilemesine ve parçalanmasına yol açarken, Legal Marksistler’le olan ittifakı da parçaladı. 1900’lerin başında bu hareket Kadet Partisi adını alarak Sosyal-demokrasinin karşısında konumlandı.

Lenin’in Sosyal-demokrat Harekete Müdahalesi:

Lenin’in, Rusya’da Sosyal-demokrat hareket içinde süren tartışmalara ve işçi hareketindeki dağınıklığa müdahalesine girmeden önce, kısaca bu müdahalenin teorik ve tarihsel arka planına değinmek gerekiyor.

Hiç şüphesiz Lenin’in müdahalesinin teorik arka planında bilimsel komünizm öğretisi vardı. (Marx ve Engels’in ismiyle özdeşleşen) Sınıf mücadelesi içinden kopup gelen bu teori, sadece tarihsel sürecin tutarlı bir açıklamasını sunmakla kalmıyor, aynı zamanda proleteryanın

konumu ve görevlerini de aydınlatıyordu. Marx ve Engels, bilimsel komünizmin kuramsal temellerini ortaya koymakla kalmadılar, bu teoriyi sınıf mücadelesi içinde burjuva ve küçük burjuva sosyalist teorilerle çatışma içinde geliştirdiler. Böylece Marksizm bir yandan sınıf mücadelesi içerisinde kendisini doğrularken, bir yandan da gelişerek güçlendi ve 19.yüzyılın son çeyreğinde işçi hareketi içinde egemen bir konuma kavuştu.

Lenin, Marx ve Engels'ten devraldığı teorinin sadece sadık bir izleyicisi olmadı, onu bir eylem kılavuzu olarak kullanıp geliştirdi. Özellikle iki alanda – devrim ve parti teorisi alanında - Marksizme önemli katkılar yaptı, başka bir deyişle, ona hayatiyet kazandırdı.

Bu teorik arka planın yanında, 1848 – 49 ile Paris Komünü deneyimi ve Rusya'da Narodnik hareketin devrimci deneyimi, Lenin'in müdahalesinin tarihsel arka planını oluşturdu.

Marx ve Engels, 1848 – 49 devrimlerinden üç önemli sonuç çıkardılar. Bunlardan birincisi, proleteryanın, devrimci rolünü ancak devrimci bağımsız bir parti öncülüğünde oynayabileceği düşüncesidir ki bu, onların daha önce Manifesto'da açıkladıkları görüşün bir teyididir. ikincisi, proleterya ile burjuvazi arasındaki çatışmanın tarihe yön veren temel çatışma olduğu, proleterya korkması nedeniyle burjuvaziden, kendi devriminde dahi ilerici bir rol beklenemeyeceği, üçüncüsü ise proleterya gelecekte yeniden burjuvazinin yedeği rolünü üstlenmeyecekse, devrimdeki şiarının sürekli devrim olması gerektiğidir. Marx ve Engels, bu görüşlerini “Merkez Örgütünün Birliğe Mart 1850 tarihli çağrısı”nda net bir biçimde ortaya koydular. (Marx- Engels- Lenin, İşçi Sınıfı Partisi Üzerine, Sol Yay., s.39)

Lenin, Marx ve Engels'in bu tespitlerinden hareketle kesintisiz devrim teorisini geliştirdi. Bu teoriyi Rusya koşullarına uygulamakla kalmadı, Marx ve Engels'in tespitlerine teorik bir derinlik ve genellik kazandırdı.

Proleterya öncülüğü ve hegemonyası kavramlarıyla demokratik devrim ve sosyalist devrim arasındaki boşluğu kapattı. Böylece iki ayrı

devrim algısına son vererek politik ve toplumsal devrimi tek bir devrimci süreç olarak formüle etti.

Lenin'in müdahalesinin tarihsel arka planındaki ikinci önemli deneyim ise Paris Komünü'dür. Komün, proleterya diktatörlüğünün somut bir biçimi olarak sınıf mücadelesinde yerini aldı. Ancak Komün'ün küçük burjuva öğelerden arınmış merkezi bir yönetime, partiye sahip olamaması, onun en büyük eksiği idi ve bu eksik Komün'ün yenilgisinin de başlıca nedeni oldu. Engels, bu durumu Carlo Torino'ya yazdığı 14 Ocak 1872 tarihli mektupta şöyle açıklamıştır: “Paris Komünü'nün yaşamına mal olan şey merkezîyetçilik ve otorite eksikliği oldu. Zaferden sonra ne isterseniz yapın; ama savaşım için tüm güçlerimizi bir araya getirmeli ve onları aynı saldırı noktası üzerinde toplamalıyız. Merkezîyetçilik ve otoriteden, tüm koşullar içinde kötülenecek iki şey olarak söz edildiği zaman, bana öyle geliyor ki bunu söyleyenler ya bir devrimin ne olduğunu bilmiyorlar ya da sözde devrimcilerden başka bir şey değiller. (Marx, Engels, Lenin, Paris Komünü Üzerine, Sol Yay., s.376)

Lenin, Marx ve Engels'in proleterya diktatörlüğü ile devrim ve parti teorisi arasında kurduğu bu ilişkiyi geliştirdi; proleterya diktatörlüğü merkezi kavramı etrafında amaç, hedef ve araç ilişkisini kurdu. Buradan hareketle örgüt biçimi, örgütün niteliği, parti ile sınıf arasındaki ilişki ve mücadele biçim ve yöntemleri sorununu çözümlledi.

Lenin'in, parti teorisini geliştirirken önem verdiği diğer bir deneyim de Rusya'da narodnik hareketin örgütsel alanda yarattığı deneyim oldu. Lenin Narodnik hareketi teorik olarak, ütopist ve hatta gerici olarak nitelendirirken, bu hareketin taşıdığı devrimci mücadele ruhuna ve oluşturduğu örgütsel deneyime devrimci bir temelde yaklaştı.

“Ekonomistler”in, Iskra'yı, Narodnik gelenekten gelen “Halkın İradesi” partisinin yayın organı olmakla suçlamalarına, Lenin Ne Yapmalı

'da şu cevabı verdi: " Bizim ülkemizde devrimci hareketin tarihi öyle kötü biliniyor ki Çarlığa karşı kararlı bir savaş ilan eden merkezileştirilmiş bir savaş örgütü yönündeki her düşünce "Halkın İradesi" düşüncesi olarak adlandırılıyor. Oysa yetmişli yılların devrimcilerinin kurdukları ve hepimize örnek olması gereken örgüt "Halkın İradesi" grubu tarafından değil, "Toprak ve Özgürlük" hareketi taraftarlarınca oluşturuldu.... Gerçekten ciddi bir mücadeleye girişmeyi düşünen hiçbir devrimci akım, böyle bir örgüt olmadan yapamaz...Marksizmi hiç anlamayanlar (...) kendiliğinden proleter kitle hareketinin oluşumunun bizi, "Halkın İradesi" nin sahip olduğu kadar iyi,hatta çok daha iyi bir devrimci örgüt kurma görevinden kurtardığını düşünebilirler." (Lenin, Seçme Eserler, cilt: II İnter Yay. s.154)

Lenin, devrim ve parti teorisini bu teorik ve tarihsel birikim üzerine oturttu. Buradan hareketle Rus devriminin özelliğini, "sosyal içeriği itibariyle burjuva demokratik; mücadele araçları itibariyle ise proleter bir devrim" olarak betimledi. (Lenin, Seçme Eserler, Cilt III, İnter Yay s.15)

Lenin'in , Marx ve Engels'ten alıp geliştirdiği "kesintisiz" devrim teorisi ve bu teorinin emperyalizm koşullarındaki önemi ile her türden burjuva ve küçük burjuva aşamalı devrim teorileriyle olan farkı ise başlı başına bir yazı konusudur. Biz burada sadece bu teorinin Rusya koşullarındaki anlamı ve çeşitli sınıfların siyasal temsilcilerinin konuya yaklaşımlarındaki farklılıkları üzerinde kısaca duracağız.

Rusya'da gelişmekte olan devrimin burjuva demokratik bir içeriğe sahip olduğu çeşitli siyasal partiler tarafından tartışmasız kabul görüyordu. Tartışma ve farklılaşma, farklı sınıfların bu devrimdeki rolü konusundaydı. Liberal burjuvazi("Legal Marksist"ler), devrimin burjuva demokratik içeriğinde kendi iktidarlarını görüyorlardı ve onun için mücadele ediyorlardı. Sosyal demokrat harekette ise bu konuda fikir birliği yoktu. "Ekonomistler" burjuva liberallerle aynı düşüncedeydi. Devrimin burjuva içeriğinden kalkarak iktidarı alma sırasının burjuvazide

olması gerektiğini, Sosyal Demokrasiye düşen görevin de burjuva liberalleri desteklemek olduğunu savunuyorlardı. Bolşevik-Menşevik ayrılığından sonra Menşevikler de "Ekonomistlerin" görüşünü benimsediler. Aradaki fark ise Menşeviklerin, Sosyal Demokrasiye, "aşırı muhalefet partisi" rolü biçmeleri idi. Bir tek Lenin ve Bolşevikler Sosyal Demokrasinin başlangıçtan beri savunduğu tezi, geliştirerek savundular. Lenin, ekonomik alanda kapitalist ilişkilerin adım adım feodal ilişkilerin yerini almasına, siyasal alanda bu iki sınıf arasında bir uzlaşma ve işçi sınıfına karşı ortak hareket temelinde bir gericiğin eşlik ettiğinden hareketle Demokratik devrimde işçi sınıfının öncü rolü üstlenmesi gerektiğini,bunun hem demokratik devrimin zaferi hem de bu devrimin kesintisiz gelişmesinin zorunlu koşulu olduğunu ileri sürerek Bolşeviklerin konuya yaklaşımını net bir biçimde ortaya koydu. "Bütün halkın başında ve özellikle köylülerin başında, eksiksiz özgürlük için, tutarlı bir demokratik devrim için, bir cumhuriyet için! Bütün emekçilerin ve sömürülenlerin başında sosyalizm için! Devrimci proletaryanın pratikteki politikası işte bu olmalıdır, devrim sırasında işçi partisinin attığı her pratik adımın, her taktik sorunun çözümünü kucaklayan ve belirleyen sınıf sloganı işte budur." (Lenin Sosyal Demokrasinin Demokratik Devrimde İki Taktiği sol yay say.128)

(devam edecek)

* Marx – Engels - Lenin, İşçi Sınıfı Partisi Üzerine, Sol Yay., s.44

** Marx ve Engels Rusya'nın öne çıkan rolüne ilişkin görüşlerini mektuplarında da işlediler. (Bak.Marx – Engels- Marksizm, Lenin, Sol Yay. S. 234-235)

*** Marx – Engels - Lenin, İşçi Sınıfı Partisi Üzerine, Sol Yay., s.93

**** Rusçada halkçılık anlamına gelen Narodnizm, Rus köylü hareketlerinin ortak adı oldu. Hareket sonradan birçok parçaya bölünse de hep bu genel başlık altında anıldı.

***** Lenin 1894'te yayımladığı "Halkın Dostları Kimlerdir ?" kitabıyla Narodnik düşüncüyü esaslı bir şekilde eleştirdi. Bu kitabı 1886'da "Rusya'da Kapitalizmin Gelişmesi" kitabı izledi.

***** Legal Marksistler : Rus liberal burjuva hareketi. Bu hareketin önde gelen ismi Struve 1898'de RSDİP'in ilk kurucuları arasında yer aldı. RSDİP'in ilk manifestosunu kaleme aldı.

Kadınların Özgürleşmesi Tüm İnsanlığın Özgürleşmesidir

Fahri Pamir

Eflatun, diyaloglarından birinde Mitologya'dan aldığı şöyle bir efsaneyi aktarır: Çok eskiden insan soyu, kadın ile erkek biçiminde iki farklı cins değil, bir bütün, tek bir varlıkmış. Ve o çağlarda düz ve köşeli şekil ve varlıklardan nefret edilirmiş; en güzel, en gözde, en beğenilen biçim, yuvarlak hatlı varlıklarmış. O çağın insanı da bütün bir elma, bir portakal gibi yuvarlak varlıklarmış ve dört eli ve dört ayağı üzerinde yuvarlanarak hareket ederlermiş.

İnsanlar, her ne yapmışlarsa bir seferinde Olimpos'un ölümsüz tanılarını çok kızdırmışlar. Baba Tanrı Zeus da o müthiş öfkesiyle tutmuş, insanı tam ortasından kadın ve erkek diye iki ayrı parçaya bölmüş.

Efsaneye göre, işte bu yüzden tek başına kendini eksik ve çok güçsüz hisseden kadın ile erkek, o günden bu güne tekrar eski bütünlüklerine kavuşabilmek için sürekli birbirlerinin peşinde koşarlarmış.

Efsanelerden çoğunun bir insanî ve/veya toplumsal gerçekliği çok çarpıcı bir biçimde otaya koyma gibi bir özelliği ve gücü vardır.

Bence bu mitos da birbirini tamamlayıp zenginleştirerek tam bir bütünlüğe kavuşabilmeye can atan iki farklı ama eşit parçadan söz ederken son derece önemli bir ilkeyi dile getiriyor.

Kökleri binlerce yıl ötelere uzanan kadın sorununun temelinde yatan sorun; toplumsal gelişmenin belli bir evresinde –toplumun bir kesiminin ona el koyarak pek çalışmadan yaşayabileceği- artı ürünün ortaya çıkışı ve bu durumun yarattığı toplumsal eşitsizlik sorunudur. On binlerce yıl boyunca toplumsal yaşamda belirleyici ve saygın bir yeri olan kadın, üretici güçleri iki önemli başarısıyla geliştirmiş, üretimi çoğaltarak artı ürünün ortaya çıkışını sağlamıştır. Kadının bu iki başarısından biri; en az altı tür tohumlu veya yumrulu bitkiyi, ayrıca yabani meyveyi kültür bitkisi yaparak istediği yerde ve bol miktarda yetiştirebilmesi; ikincisi de birkaç yabani hayvan türünü evcilleştirip besleyerek klanı ava bağımlılıktan kurtarmış olmasıdır. Bu iki başarısı ve böylece doğan işbölümü, kadına çok pahalıya mal olmuştur. Onca hayvanı evcilleştirmeyi başaran kadın, bunca zamandır, artı ürüne el koymakla yetinmeyip sürekli olarak kendini ezen bu “erkek”

denilen varlığı evcilleştirmeyi başaramamıştır.

Özetle ilk toplumsal iş bölümünün cinsiyetler arasında ortaya çıkmasıyla birlikte kadın ikinci plana itilmiş, eşitsiz bir ilişkiye mahkûm edilmiştir. Bu ilk iş bölümünün sonucu, aile içinde kadının köleleştirilmesi ile kadın ve çocuk emeğinin sömürülmesi olmuştur. Bu eşitsizlik uçuşurumu tarihsel akış içinde giderek derinleşecek, emeğin üretkenliği –ve dolayısıyla artı ürün- çoğalacak; buna el koyan köle sahipleri sınıfı ve kadın-erkek köleler sınıfı ve bu sömürü düzenini ayakta tutan devlet dedigimiz aygıt ortaya çıkacaktır. Kadın emekçi de böylece çifte sömürü ve zulmün esiri olacaktır.

Bu yeni durum ve bağımlılık ilişkisi doğal olarak kendi kültürünü yaratmıştır. Yeni toplumsal iklimin ürettiği bu yeni kültür -yani eşitsizliği meşrulaştıran bir eşitsizlik kültürü olan patriyarkal kültür- bu eşitsiz ilişkiler temeli üzerinde şekillenip kökleşmiştir. Dinler ve özellikle tek tanrılı İbrahimî dinler ise bu eşitsizliği kutsal metinlere bağlamıştır. Böylece kadına reva görülen kölelik statüsü yalnızca geleneksel ve kültürel değil; aynı zamanda dinsel bir meşruiyet kazanmıştır. Kadını sürekli aşağılayan günlük pratik ise bu kültürü hayatın bütün alanlarında ve günlük yaşamın her anında her gün yeniden üretip pekiştirmeye devam etmektedir. Ve her ne hikmetse liberal feminist kadın hareketleri, dinlerin kadını aşağılayan ve hiçleştiren doğmalarını ve uygulamalarını görmezlikten gelmekte, buna karşı mücadeleyi göze alamamaktadırlar. Tıpkı kadın sorununun mülkiyet düzeni, sınıfsal temelleri ve sınıflar savaşı ile bağlantılarını görmezlikten geldikleri –daha beteri- bu gerçekliklerin üzerinin örtülmesine hizmet ettikleri gibi.

Kadın sorununun günümüzde görünümüne ilişkin birkaç temel gözlem ve düşüncenin altını çizmek, canımızı acıtsa da bu noktaları duruca bilince çıkarmakta yarar var:

Birincisi : Ezenlerin ideolojisini ve kültür-

rünü asıl taşıyanlar ve her gün yeniden üretip yeni kuşaklara aktaranlar, ne yazık ki ezilenlerdir. Tarih boyunca bu, hep böyle oldu. Yüzyıllar boyunca köleci düzeni meşrulaştıran kültürü, köleler; derebeyi hakimiyetini pekiştiren kültürü, serfler(toprak köleleri) taşıdılar ve her gün yeniden yeniden ürettiler. Burjuvazinin tahakkümünü akla uygun, haklı gösteren kültürün taşıyıcıları ve yeni kuşaklara aktarıcıları ise sınıf bilincine erişememiş işçi sınıfı ve emekçiler oldu.

Tıpkı yukarıdaki örneklerde olduğu gibi erkek egemenliğini meşrulaştırıp pekiştiren, yani patriyarkal kültürü sürekli üretip aktaranlar, öncelikle kadınlar (erkek çocuk anneleri, erkek torunları büyüten büyük anneler...) olmuştur. En acısı ise kız çocuklarına erkeleri buyurgan birer efendi olarak benimseten, kızları ezik birer köle gibi yetiştirenler de kadınlardır. Tıpkı burjuva egemenliği gibi erkek egemenliği de asıl gücünü güç, şiddet ve korkudan çok –elbette bunlar tarih boyunca en yoğun biçimde sürekli kullanılmıştır ve kullanılmaktadır- bu “rıza”, bu gönüllü boyun eğme alışkanlığı ve anlayışından almaktadır.

İkincisi : Tarihte, mazlumların -zamanla veya aynı zamanda- zalim olabildiği çok görülmüştür. Örnek, emperyalizmin ağır zulmünü yaşayan Arap halkının Kuzey Irak’ta Kürt halkına zulmetmesi. Örnek; sömürülüp ezilen öfkeye kapılmış halk yığınlarının, bu öfkelerinin acısını dinsel veya etnik azınlıklardan çıkarmaya kalkışmaları, kitle katliamlarına ve soykırımlara yönelmeleri. Koca dayacağı yiyen, erkek şiddetinin en ağır travmalarını yaşayan bir kadının kendi çocuğuna dayak atması ise mazlumun zalimliğine acı bir örnektir; ne yazık ki bu çok yaygındır ve bu zulüm kültürü de daha sonra birer yetişkin olan o çocuklar aracılığıyla aynen yeni kuşaklara aktarılmaktadır.

Üçüncüsü: Kadınlarımıza; erkeğe eşit, en az onun kadar güçlü, yetenekli ve yaratıcı bir insan olarak bakılmamaktadır. Kadını ikinci sınıf bir varlık olarak görme anlayışı öylesine

içselleştirilmiştir ki, bu bakış hem toplumsal kültürde hem kutsal metinlerle öylesine meşruiyet kazanmıştır ki, kadın her türlü istismara, aşağılanmaya, sömürüye şiddete, tacize ve tecavüze karşı tamamen savunmasız ve korumasızdır. Öyle ki bir dostumuz, soruyor: “Kadın olup da tacize uğramayan bir kimse var mıdır?” El cevap: “Yoktur.” Soruyu tersine çevirelim: “Erkek olup da kadınları en azından bakışla, sözle taciz etmemiş olan bir kimse var mıdır?” Bunun karşılığı da aynı: “Yoktur.” Çok daha beteri, var olan kültürel ortamda, erkekler bunu doğal, mübah görüyor ve hakkı sayıyor. Daha da ötesi ‘ilahiyatçı’ adı verilen zihinsel gelişmesini tamamlayamamış bir yaratık, kadınların giyim ve kuşamını, erkekleri tahrik ederek taciz ve tecavüze yönelten teşvik unsuru olarak değerlendiriyor ve bu ilkelliğe dinsel metinlerle meşruiyet kazandırıyor. Çok daha düşündürücü olanı; bir zamanlar yargıç kürsüsünde oturan yaşlı bir zatın, “Kadının sırtından sopayı, karnında sıpayı eksik etmeyeceksin.” diyebildiğini tanık olmuştuk.

Dördüncüsü : Bütün bu sorunların, istismarın, zulmün kaynağında yatan temel olgu; sınıflı sömürü toplumunun yarattığı çok yönlü ve birbirini eşitsizlikler zinciridir. Eşitsizliğin geçerli olduğu bir toplumsal iklimde, ne özgür olabilirsiniz ne emeğinizin karşılığını alabilirsiniz ne kendi kaderinizi özgürce belirleyebilirsiniz ne onurunuzu koruyabilirsiniz ne bütün yetenek ve yaratıcılıklarınızı ortaya koyarak kendinizi gerçekleştirebilirsiniz; ve ne de – efendi ile köle arasındaki bağımlılık ilişkisine benzer bir ilişkiyi değil de - farklı ama gönüllü özgür ve eşit iki insan arasında serpilip gelişebilecek bir aşkı, dostluğu, yoldaşlığı yaşayabilirsiniz.

Beşincisi : Marks’ın başka bir bağlamda söylediği gibi “Başkalarını ezenlerin kendileri de özgür olmaz.” Kadınların ezilip aşağılandığı bir toplumsal kültür içinde erkekler de özgür olamazlar, onların da insanî nitelikleri körelir. Ertek; eşit ve özgür bir kadınla paylaşamadığı ağır yükün, yani patriyarkal kültürün kendine

yüklediği misyon altında ezilir; çünkü eşit ve özgür bir kadınla paylaşarak kaldıracabileceği bir yükü tek başına taşımaya kalkıştığı için kendini geliştiremez; yardıma muhtaç ve zavallı bir çocuk olarak kalır. Patriyarkal kültür, ailenin geçiminden, en önemli kararları vermekten ve ailenin namusundan onu sorumlu tutar. Görünüşte muktedir ve güçlü erkek, paylaşamadığı bu yükü taşımaya çalışırken ezilir. Ve koşullar altında, en insanca nitelikleri körelir, yok olur veya onları gizler.

Altıncısı: Toplumsal ve ekonomik krizlerin, vahşi kapitalizmin acımasız saldırılarının, savaşların yol açtığı yoksulluk, yoksunluk ve acıların en ağırını kadınlar ve özellikle kendilerini feda edercesine kol kanat gerdikleri çocukları çeker. Kapitalist piyasa ekonomisinin ateşleri altında bir yoksul evin mutfağında tencere kaynatabilmek, çocuk yetiştirebilmek ve onları okutabilmek hiç de kolay değildir. Maddi sefaletin kocalarda yol açtığı manevi sefaletin acısını da çekenler kadınlarımızdır. Lenin; bir yazısında kapitalizmin kör güçlerinin namuslu bir ev kadınına birkaç ay içinde bir sokak kadınına dönüştürebildiğinden söz eder.

O HALDE;

Şu, çok iyi bilinen ve tazeliğinden hiçbir şey yitirmemiş olan ve bence çok değerli bir tespittir: Toplumun yarısını oluşturan, diğer yarısını da doğurup yetiştiren “... kadınların var güçleriyle katılmadığı hiçbir toplumsal mücadele, başarıya ulamaz.”(Lenin) O halde kadınlarımız dört duvar arasından ve “mutfak aptallaştırıcı ortamı”ndan kurtulup daha örgütlü ve daha kitlesel olarak eşitlik, özgürlük ve sosyalizm mücadelesine katılmalıdırlar.

Kadın hareketi, özgürlük ve eşitlik mücadelesini aynı anda ve aynı derecede önemsemeli ve ezilenlerin ve insanlığın bu iki evrensel özlemini, mücadelelerinde birleştirip kaynaştırmalıdır. Bu iki ilke birbirini besleyen, biri öbürünü gerekli kılan diyalektik bir ilişki içindedir. Özgürleşmeden, örgütlenmeden, korkuyu yen-

meden ve bağımlılığa meydan okumadan eşitlik için savaşamazsınız; mülksüzleştirilenleri mülksüzleştirip eşitliği yaşama geçirerek kurumlaştırmadan (yani ücretli köleliği ve sömürüyü yok etmeden) ve erkek egemenliğini yıkmadan gerçek özgürlüğü yaşayıp yaşatarak kökleştiremezsiniz.

Albert Einstein, bir özdeyişinde, “Önyargıları ortadan kaldırmak, atomu parçalamaktan daha zordur.” der. Binlerce yıllık geçmişi olan, kutsal kitaplarla da meşrulaştırılan ve erkek-kadın eşitsizliğini, tümümüzce de içselleştirilmiş olan patriyarkal kültürü yıkıp etkisiz kılmak çok çetin ve sürekli bir mücadeleyi gerektirir. Ve eşitlik idesi, her gün yeniden fethedilmedir. Antonio Gramsci, “En büyük devrim, alışkanlıklar karşısında zafere ulaştırılan devrimdir.” sözüyle, hem toplumsal hem bireysel planda çok önemli bir gerçeği dile getirmektedir.

Öyleyse -tıpkı emekçilerin de bilinçlerinde içselleştirip taşıdıkları sömürü kültüründen kurtulmasının çok çetin olması gibi- erkek egemen kültürü yok etmenin çok güç olduğunu bilmek, uzun soluklu çetin bir ideolojik savaşı göze almak gerekir. Ve bu mücadele içinde toplumsal eşitliğin kültürünü kökleştirip yeşertmek şarttır. Farkındalığı sürekli geliştirmek, dupduru ve savaşkan bir fırsat ve olanaklarda eşitlik bilincini yaygınlaştırıp derinleştirmek şarttır. Siyasi ve toplumsal yaşamda en ağır bedelleri ödeyerek özgürlük ve toplumsal eşitlik uğruna savaşmakta olan sosyalistlerin, evin eşiğinden içeri adım attıkları anda birer senyör olmaktan vazgeçmelerini sağlamak şarttır. Tıpkı sosyalizmi benimser benimsemez bir devrimcinin erkek egemen kültürden bütün

bütüne kurtulmasının mümkün olmaması gibi, sosyalist devrim olur olmaz erkek egemenliğinin otomatik olarak ortadan kalkmadığının ve kalkmayacağının bilince çıkarılması gereklidir.

Bütünleştirilmiş bir mücadele içinde yeni bir kültür yaratmalıyız veya yarattığımız eşitlik ve özgürlük kültürünü zenginleştirip yaygınlaştırmalıyız. Bunun temel üç kaynağı; gittikçe güçlenen kadın hareketinin ürettiği eşitlik kültürü, sosyalist mücadelenin emek üzerindeki burjuva tahakkümüne, ezen ulusun halklar üzerinde yarattığı şoven tahakküme karşı savaşırken filizlenen toplumsal eşitlik kültürünün sentezidir. Ve elbette Alevi toplumu ve Anadolu kültüründe –serpilip gelişmesine fırsat verilme-

miş olsa da, filiz halinde olsa da yaşama gücünü ve direncini koruyan- hak eşitliğine dayanan komün kültürü ile son yirmi küsur yıldır özgürlüğü ve onuru için ayağa kalkan Kürt kadınının dokuduğu eşitlik ve özgürlük kültüründen beslenmek gerekir. Tarihsel ve toplumsal köklerimizden güç alarak mücadele içinde zenginleştireceğimiz toplumsal eşitlik ve özgürlük kültürü, geleceğimizin kültürü olacaktır. Bu sentez; gelecekteki adalet, özgürlük,

barış ve kardeşlik dünyamızın kültürünün de temeli olacaktır.

Tüm bu özlem, dilek ve düşüncelerle 8 Mart Dünya Kadınlar Günü’nde cinsiyetçiliğe, ayrımcılığa, erkek egemen iktidara, şiddete ve sömürü düzenine karşı; kadının özgürlüğü ve kurtuluşu için, hak eşitliği, özgürlük ve barış için tüm dünya kadınlarıyla birlikte seslerini yükselten tüm kadınlarımızı kutluyorum. Kadının özgürleşmesi, tüm insanlığın özgürleşmesidir.

**Antonio Gramsci,
“En büyük devrim,
alışkanlıklar karşısında
zafere ulaştırılan
devrimdir.” sözüyle, hem
toplumsal hem bireysel
planda çok önemli bir
gerçeği dile getirmektedir.**

Türkiye Devrimci Hareketi Tarihinde İbrahim Kaypakkaya

Murat Sağlam

Yan yana upuzun

Boylu boyunca

Tepeden tırnağa kan,

Yiğitler ki, her biri bir parça vatan

Gözlerinde bir küfür kavgası

Ana avrat

Ah ulan...

Ahmet Arif

6 8 Hareketi, evrensel ölçekte kitleselliğinin yanı sıra, ülkelerin sosyo-ekonomik ve kültürel gelişmişlik düzeylerine bağlı olarak, değişik coğrafyalarda farklı yansımalar ve farklı algıların koşullandırdığı devrimci tonu farklı eylemliliklerin hayat bulduğu, toplumların yaşamlarında derin izler bırakan bir dönemin adıdır aynı zamanda. Bu hareket Türkiye’de, birçok ülkeden farklı olarak, salt özgürlük isteği ve hak arama çerçevesinin dışına taşmış, doğrudan ve kısa zamanda düzen karşıtlığı niteliği kazanarak devrimci bir atılıma dönüşmüş, birçok iç ve dış dinamiğin etkileşimiyle ülke tarihinde daha öncesinde görülmemiş bir siyasal hareketliliği öncelemiştir.

Bu döneme damgasını vuran siyasal mücadele, örgüt ve liderleri, liderlerin o güne kadar alışılmışın dışında söylemleri ve işaret ettikleri hedeflere girmeksizin bu yazıyla, “ser verip sır vermeyen” devrimci İbrahim Kaypakkaya’yı anarken asıl anlatılmak isteneni anlaşılır kılmak adına biraz gerilere gitmek gerekiyor.

Soğuk savaş döneminin dünya devrimci hareketinin yaşam kanallarına akıttığı zehrin elimine edilmesi bir yana; özellikle, SBKP’nin XX. Kongresi’nde, geçmişten gelen birikimlere yenilerinin eklenmesinin tetiklediği ani bir ivmelenmenin neden olduğu karşı devrimci

provokasyondan sonra, hem Marksist teoride hem de onun pratiğe uygulanışında dünya komünist hareketi liderliğinin aldığı tutum, komünist hareketin saygınlığının zedelenmesi ve giderek dağılmasına kadar varan sonuçlar doğurmuştur. Hareket, zaman içerisinde, çoğunlukla ideolojik meselelerden kaynaklanmayan bazı nedenlerden dolayı Moskova ve Pekin merkezli olarak bölünmüş, bunun doğal sonucu olarak, emperyalistlerin yakaladıkları gediklere abanmasıyla sürekli kenara doğru kaçmayı aklında tutan güreşçi, yüz kızartıcı bir yenilgi neticesinde minderi büsbütün terk etmiştir.

Savaş sonrasında birçok Doğu Avrupa ülkesinin sosyalist kampta yer alması, 1949'da Çin Halk Cumhuriyeti'nin kurulması, devrimi geliştirme ve yayma noktasında beklenenin çok çok üstünde fırsatlar yaratmışken, mevcut yapılardaki ayrılık noktaları körüklenmiş, teori ile özgün pratik arasındaki ayrımı silikleştiren günü kurtarma politikaları galebe çalmış, devrimin geleceğini güvence altına alacak önlemler yerine hayatın özünden kopuk, devrimci tonu minimize edilmiş söylem ve uygulamalarla bu ayrılık noktaları giderek çatışma boyutuna varmış ve dünya devrimi savaşının amiral gemisi olması gereken evrensel çapta bir komünist birlik oluşturamamıştır.

Yenilgiler, hüsrانlar, hayal kırıklıkları, ölüm ve katliamlarla, ulusal burjuvazinin doğası gereği giderek emperyalistlerle iş birliğine kadar varan ihanetiyle, Çan-Kay Şek'in devrime ve devrimcilere karşı yürüttüğü zalimane kıyımlarla dolu uzun bir mücadele sürecini, on binlerce kilometrelik "Uzun Yürüyüşü" geride bırakarak ve Komintern'in devrimin çözömlenmesine yönelik gerçekçi olmayan politikaları ile düşman arasına sıkışmasına rağmen zafere ulaşan Çin Devrimi'nin emperyalist kampta yarattığı moral çöküntüye denk bir sevinci, az gelişmiş ölkelerdeki devrimci hareketler dışında sosyalist bloğun yaşayamamış olması paradoksunu anlamak ve anlatabilmek bugün bile kolay olmamaktadır. Geçmiş, devrim günlerine

kadar uzanan Sovyet-Çin anlaşmazlığı, zaman içerisinde başka sorunların da eklenmesiyle kartopu gibibüyümüş, aldığı boyut komünist hareket açısından içinden çıkılmaz bir büyüklüğe ulaşmış ve yarattığı bozucu etkiyle olağanüstü talihsiz bir hal alarak köprülerin tamamen atılmasına kadar varmıştır.

Sorun tek boyutlu, tek merkezli değildir. Sorunlar sadece ideolojik veya siyasal bakış açılarındaki farklılıklardan ve tek tarafın tasarrufundan da kaynaklanmamaktaydı. Hatta çoğu zaman ideolojik ve siyasal kaygılar, gündelik pratik çıkarlar ve "güvenlik" gerekçeleriyle perdeleniyordu. Bu çatışmanın çok boyutlu bir analizinin yapılacağı yer bu yazı değildir. Ancak, dünyaya gözlerini yeni açmış Çin Devrimi'nin, bebeklik çağında iken SSCB'den, ihtiyaç duyduğu desteği ve güvenli dostluğu görememiş olduğunu rahatlıkla söyleyebiliriz. Aynı şekilde; Pekin'in de daha çok batılı kaynaklardan beslenen bir çok kanala dayanarak SSCB'ye ölçsüzce yüklenmesi, giderek Sovyetleri ikinci büyük "emperyalist güç" olarak etiketlemesi ve "Üç Dünya Teorisi" ni ortaya atması, objektif olarak çok yönlü emperyalist saldırıların bir ayağını oluşturmaktan başka bir yararı olmadığı da açıktır.

SSCB-Çin anlaşmazlığının aslında II. Dünya Savaşı'nın Yalta Konferansı sonuçlarına kadar uzandığını söylemek, spekülasyonun ötesinde, devamında gelişen bir dizi olayı neden - sonuç ilişkisi içinde çözümleyerek ulaşılabilircek canlı bir gerçekliktir. Gerek Milliyetçi Çin'in varlığı, gerekse emperyalist ölkelerin Hindinin ve Kore'deki askeri gücünü garanti altına alması, ABD'nin bölge denizlerinde ve limanlarındaki rakipsiz ve tartışılmaz hegemonyası, devrimci mücadelesini zafere taşımakta olan Çin açısından açık tehdit anlamı taşıyordu. SSCB, "uluslararası dengelerin bozulmaması" gerekçesiyle Çin'in güvenliğe ve işbirliğine yönelik taleplerine sırt çevirmeyi günün reel politikası olarak belirledi. Ancak, taleplerinin arka plana itilmesi veya hiç duymazdan gelinmesi, Çin yönetimi-

nin hafızasında hacmi daha sonra anlaşılacak derin izler bırakmıştır. Kruşçev döneminde özellikle, Çin'in nükleer ve uzay teknolojileri konularındaki iş birliği ve yardım isteklerinin SSCB tarafından reddedilmesi, 1959 da "Ulusal Savunma İşbirliği Antlaşması"nın tek taraflı olarak SSCB tarafından feshedilmesi ve 1960' da Kruşçev'in Çin'de bulunan tüm Sovyet teknik personelini geri çağırmasıyla bu hafıza tazelenmiş ve oku yaydan fırlatmıştır. Her iki tarafın artık şirazeden çıktığı bu dönemde sağduyunun yerini hesapsız kitapsız fevranlar almış, komünist dayanışma yerini açık düşmanlığa bırakmıştır.

Öteden beri, Stalin dönemi de dahil olmak üzere, SSCB'nin Pekin'e, Pekin'in Moskova'ya bakışında yoldaşlık ruhuyla bağdaşmayan daha pek çok ayrılık ve aykırılık noktaları olduğu bilinen somut bir gerçeklik ise de, bu yazının amacının dışında olduklarından detaylarına girilmeyecektir. Ancak bunlardan bir tanesi, gerçek anlamda bıçağı son raddesine kadar soktuktan sonra kanırtma anlamı taşır ki; Çin'in düşmanlık barajının kapaklarını ardına kadar açmasına neden olmuştur:

1963 yılına gelindiğinde, Çin'in kendi olanakları ile nükleer teknoloji ve balistik füze imalatı konularında hatırı sayılır derecede ilerleme kaydettiği biliniyordu. Buna rağmen, tam da Çin'in "ayrılıkların ortadan kaldırılabileceğini söylediği ve buna hazır olduğu" nu belirttiği günlerde, SSCB-ABD-İngiltere, nükleer silahların yayılmasını, kuşkusuz mevcutlarının garanti altına alınması koşuluyla, yasaklama anlaşması imzaladılar. Artık Çin için SSCB, ABD' den daha net ve daha açık bir düşmandan başka bir şey değildir.

Diğer yanıyla ele alındığında, SSCB politikalarının yalnızlaştırma ve yabancılaştırma etkileri ölçeğinde Çin cephesinde de benzer taşkınlık ve şuursuz saldırılar ardı ardına su yüzüne çıkmıştır. Ülke koşullarının çok zor görevlerin kotarılmasındaki negatif basıncı altında yol aramaya çalışan Çin devrim liderliği,

zamanla, bazı pratik zorunlulukları teori katına yükselterek Marksizm-Leninizm'e "MZD", Mao Zedung Düşüncesi adı altında "katkı" sunarak ve bunu, Marksizm-Leninizm'in "üst aşaması" olarak piyasaya sürüp, özellikle Kruşçev dönemindeki sağ politikalara endeksli ve oportünist bir iştahla teorinin ucuna alelacele yamaması ile benmerkezci vulgar bakışı, ironik bir sonuçla "gerçek sosyalizm" olarak tahvil etti. Bugün bile bir çok ülke için geçerli tek çözümleme olan silahlı halk savaşı ve devrimi yayma stratejisi, Çin tarafından desteklenen yegane gerçekçi politikalar iken, bu enternasyonalist, stratejik önermeler, Marksist teorinin revizyonuna kadar uzanan eklektik, bilimsel içeriği kıt, yanlışı yanlısla boğma anlayışının hakim olduğu söylemlerin kuru gürültüsü altında beklenen etkiyi ve hedeflenen başarıyı göstermekten uzak kaldılar.

Sovyetler cephesinde, Çin Devrimi'ne olan sempati bu egosantrik bakış açısının yarattığı karşıtlığın karanlık sularında boğulurken , Çin tarafında, hayatta olmadığının verdiği kolaylığı da kullanarak Stalin üzerinden sürdürülen hücumların bir kısmı kayalara çarpan dalgalar gibi enerjilerini kaybettiye de, birçoğu dünya devrimci hareketi içerisinde önemli ayrılık ve çatışmaların nedeni oldular.

XX. Kongre kararları ve SBKP'nin kongre sonrası belirlediği yürüyüş güzergahı, Stalin karalaması üzerine kurulu "Pospelev Raporu", "sosyalizme barışçı geçiş", "barış içinde bir arada yaşama" gibi devrimci mücadeleyi burjuva icazetin insafına terk eden yeni yönelimlere Çin Komünist Partisi'nin, gecikmeli de olsa gösterdiği tepki bütünüyle ikna edici olmadığı gibi, hesapsız yüklenme neticesinde telafisi imkansız sonuçlar da doğurmuştur. Halbuki ne iki sistem arasında savaşın kaçınılmaz olduğu şeklindeki ÇKP vurgusuna yönelik, ne "barış içinde bir arada yaşama" ne de Stalin eleştirisi noktasında, olayların cereyan ettiği dönemde ÇKP'nin bir itirazını gösterecek herhangi bir kayıt bulunmamaktadır. İlk planda bir itirazları

yoktu, ya da önemli bir itirazları yoktu. Hatta, çeşitli kaynaklara bakıldığında, XX. Kongre kararlarını onaylama anlamına gelen tersi bir tutumu benimsediği, XX. Kongreyi ve kararlarını, tümünü değilse bile, önemli bir kısmını benimsediği anlaşılmaktadır.

1957 yılında, Sosyalist Ülkelerin komünist partilerinin, ÇKP dahil, Moskova’da düzenledikleri konferans sonuç bildirgesi, bu bildirgenin altında imzası olan ÇKP’nin Stalin zırhını kullanarak SBKP’ye dönük hücumlarının arka planını daha başka noktalarda aramayı gerekli kılıyor.

Yalçın Küçük, çalışmasında; Kongreden yaklaşık bir yıl sonra düzenlenen konferans sonuç bildirgesini, revizyonizme yapılan vurgu nedeniyle imzalamayan tek partinin Yugoslavya Komünist Partisi olduğunu söyledikten sonra, ÇKP’nin de altına imzasını koyduğunu şu paragrafla aktarıyor:

“Komünizmin sözde krizi ile ilgili olarak emperyalizmin saçma iddialarına karşın, komünist hareket gelişiyor ve güç kazanıyor. Sovyetler Birliği Komünist Partisi’nin XX. Kongresi, sadece SBKP ve SSCB içinde sosyalizmin kuruluşu açısından değil, dünya komünist hareketinde yeni bir aşamayı başlatması ve Marksist-Leninist doğrultuda yeni gelişmeleri imkan dahiline sokması bakımından da tarihi öneme sahiptir.” (Yalçın KÜÇÜK, SSCB’de Sosyalizmin Çözülüşü, Mızrak Yayınları s.257)

“Yeni bir aşama” en basit ifadesiyle anti-Stalinist bir eğilime, “yeni gelişmeleri imkan dahiline sokma” ise, “barış içinde bir arada yaşama” ve diğer türevlere denk düştüğüne göre, ÇKP nin daha sonra, özellikle 1960lı yıllardan itibaren geliştirdiği saldırılar ve komünist hareketin öncülüğüne talip olmasını ve her fırsatta SSCB’yi emperyalist bir güç olarak dünya gündeminde etiketli tutmasını, yükselmekte olan devrimci sürece olan yaklaşımını, dereden kütük kapma mantığı çerçevesinde değerlendirmek, en az bu tutum kadar basit kaçacağını

teslim etmekle beraber, XX. Kongre’de alınan ve altında ÇKP’ nin de imzası olan o kararlar kadar, Marksist-Leninist teorinin ve komünist sorumluluğun dışında düşünülmesi isabetli bir tutum olacaktır.

Devrim mücadelesini “barış içinde bir arada yaşama” , onu da sınıflar arası barışa tahvil eden Sovyet görüşüne, eurokomünizme sevdalı bazı Avrupa partileri ve SBKP’nin direkt etkisindeki, kardeş ülke partileri ve ülkelerinin siyasal gündemine ağırlık koymada yaya kalmış küçük partiler dışında karşı çıkan birçok ülke komünist partisi ve örgütler, bu sınıfsızlık aşısına karşı tepkilerini çok gecikmeden gösterdiler. Latin Amerika’da, Asya’da, Afrika’da ve kuşkusuz Türkiye’de birçok devrimci örgüt, SSCB kaynaklı reformist ve parlamentarist politikalar karşısında kaynağını Çin’de gördüğü silahlı halk savaşı ve onun devrim stratejisini olduğu gibi benimseyerek yollarını yeniden çizdiler.

Ancak, gerek Çin Devrimi, özgünlüğü bağlamında, evrensel örnekleme adına taşıdığı sıkıntılar, gerek ÇKP’nin devrimci mücadelelere, Küba ve başka örneklerde olduğu gibi, pragmatist yaklaşımı ve gerekse çeşitli ülkelerin devrimci önderlerinin yaşamın ateşiyle pişmemiş olguları gerekli özenden yoksun, enine boyuna tartmadan kabaca uygulama alanına taşımaları neticesinde düşülen büyük yanlışlar, yanlışlıklarının kat kat üstünde bedele mal olmuştur.

ÇKP tarafından beklenmedik bir anda ve beklenmedik bir hınçla türetilen, bilimsel özden yoksun, “üç dünya” , “sosyal emperyalizm” ve benzeri terimler komünist hareketin gündeminde ani bir dalgalanmaya yol açtı. Bu tanımlamaların, değil Marksist terminolojiye uygunluğu, kaba bir iktisat tarifiyle bile bir anlam ifade edip etmediğine bakılmaksızın birçok örgüt ve hareketin liderliği tarafından benimsenmesi, pasifist politikaların, dünyaya sınıf penceresinden bakmama alışkanlığının, enternasyonalist görevleri tek ülke güvenliği düzeyine indirgemenin ve dünya devrimine sırtını dönmenin komünist harekete ödettiği kefaretları oldu.

Sonuçta bizzat Mao Zedung tarafından yanlışlığı anlaşıp terk edilen, milyonlarca insanın ölümüyle anılır olan ve Darwinizm'in sınırlarını ölçüsüzce zorlayan "Kültür Devrimi", "büyük sıçrayış" vb gibi başarısızlıkla sonuçlanan pratiklere şemsiye olan bu kavramlar, bazı ülke komünist partilerinde, özellikle gençlik hareketlerinde umulanın çok ötesinde kabuller görerek düşmanlık çitasının yükselmesinin ve komünistlerin birliğinin bozulmasının mayasını oluşturdular. O kerteden sonra devrimci hareketlere yaklaşımda SSCB veya ÇİN eksenli olup olmadığına bakmak belirleyici ana kriter oldu.

Bu süreç Türkiye'de de küçük farklılıklarla aynı seyri izledi.

Aslında 60'lı yıllar, dünya komünist hareketi açısından hem teorik hem de pratik anlamda doğrularla yanlışların iç içe geçtiği, birleşirken ayrışmaların, ayrışırken yok olmaların sıkça görüldüğü; diğer taraftan siyasal ivmesi yüksek, dinamik özü kuvvetli devrimci atılımların gerçekleştiği coğrafyalarda gündemi sarstığı çok önemli bir süreci de ifade eder.

Küba Devrimi'nin ABD ve diğer emperyalistler hesabına yarattığı toplumsal-siyasal travma ve bu devrimin taşıdığı anlam, ne ülke sınırları ve kaynaklarıyla ölçülebilirdi ne de Latin Amerika yağmacılarının maddi kayıplarıyla. Tüm kıtayı baştan başa devrim ateşiyle tutuşturma uğraşında olan devrimlerin sönmeyen yıldızı Che'nin, olağanüstü gücü ifade eden olağanüstü komutan Castro'nun Karayip Denizinin ortasında dalgalandırdıkları devrim bayrağı, tüm Güney kıta, Asya ve Afrika halklarının kurtuluş mücadelesini müjdeliyordu aynı zamanda. Vietnam, Angola, Kongo, Mozambik, Gine, Zimbabve kurtuluş mücadeleleri, Latin Amerika'nın birçok ülkesindeki gerilla savaşları, dünya ölçeğinde bir devrimci durumun habercileri olarak tüm gezegeni etkileri altına alıp inanılmaz derecede coşku ve sempati uyandırdılar. Filistin özgürlük mücadelesi ve savaşçıların eylem ve söylemleriyle dünya çapında

yarattıkları etki, devrimci coşkuyu tetikledi. Bu devrimci yükseliş döneminin, diğer ülkelerde olduğu gibi olağanüstü bir hız ve olağanüstü bir kavrama yeteneği ile Türkiye'de yarattığı etki, 1960 sonrası Türkiye solunun yol ve yön arayışında belirleyici oldu.

1951 TKP tevkifatından 60' lara gelinceye kadar hiçbir varlık gösteremeyen sosyalist hareket, 61 Anayasa'sının, sınıf temelinde olmasa da demokratik haklar çerçevesinde örgütlenmenin üstündeki engelleri kaldırmasıyla ani bir hareketlilik ve hızlı bir refleksle bazı oluşumlara yönelerek siyaset sahnesinden yer edinmeye başladı. 1961 yılında TİP'in kurulması, her ne kadar TİP bilinen anlamda devrimci bir mücadeleye yürütmemiş olsa da, bu devrimci yükseliş sürecinin ilk basamağı oldu. Bir taraftan Türkiye'nin düzeni, sınıfların durumu ve devrim stratejileri üzerinden tartışmalar alevlenirken diğer taraftan, özellikle gençlik kesimlerinde eylemler ardı ardına patlak verdi. Daha sonra Türkiye devrim tarihi sayfalarında önemle anılacak örgütlerin doğum yeri FKF, (Fikir Kulüpleri Federasyonu) kuruldu. Kapitalist düzenin yıkıcı sonuçlarını kavramakta gecikmeyen gençlik, ABD emperyalizmine karşı direniş bayrağını yükseltti. 6.Filo protestolarını, işgalleri, boykotları silahlı eylemler, devrimci kalkışmalar izledi. Toparlayıcı, yön gösterici ve doktrin sahibi bir partinin yokluğu koşullarında hızla yükselen yığınsal tepki, aynı hızla ayrışmaları, yeni örgütsel yapılanmaları, giderek örgüt içi ve örgütler arası kavgaları da beraberinde getirdi.

Kapitalizmin içine düştüğü derin bunalımlar ve kitlelerin yükselen özgürlük talepleri bağlamında patlak veren, birçok gelişmiş batı ülkesinde hak arama ve özgürlük çerçevesi ile sınırlı kalmışken, tüm eksiklikleri, teorik ve pratik tüm çıkmaz ve yetmezliklerine rağmen, tarihe "68 Hareketi" olarak geçen dönemin devrimcileri, Türkiye'de, önceleyenlerinden farklı olarak, geride kalmanın verdiği ani ivmelenmenin de etkisiyle büyük bir atılğanlık ve inançlılıkla

devrimi hedefledi.

Bu dönemin siyasal tartışmalar düzleminde en belirgin özelliği, TİP ve MDD eksenli devrim stratejileri ve bu strateji yanlılarının süreç içerisinde kendi içlerinde ayrılmalara kadar varan, uzun kavgalı karakterde bir tarihsel kesit olmasıdır. Hemen hemen tümü TİP kökenine dayanan birçok örgüt lideri ve beraberindekiler, birçok dinamiğin bir araya gelmesiyle kendi yollarını çizme uğraşına giriştiler. Bu örgütlerin Sosyalist Devrim-Milli Demokratik Devrim tartışmaları arasından sıyrılarak çizdikleri devrim stratejisine uygun örgütler kurmaya başladılarsa da, eylemlerinin keskinliği ölçeğinde köken aldıkları yapılardan Marksist-Leninist anlamda bir ideolojik kopuşu gerçekleştirememişlerdi. Zaman içinde sönümlenen TİP ve daha başka irili ufaklı örgütsel yapıları kapsam dışında tutarsak, TİİKP, THKP-C, THKO ve 1972 yılında, o dönemin en sonuncusu olarak İbrahim Kaypakkaya ve arkadaşları tarafından kurulan TKP/ML bu örgütlenmelerin en öne çıkanlarıdır.

Kaypakkaya'nın bu bölünmeler sırasında kayda değer zigzagları yoktur. Atılgan ve eylemci kişiliği ile öğrenci hareketleri arasında kendinden söz ettirmesine rağmen, diğer örgütlerin, özellikle MDD çizgisine hakim olan gurubun cuntacı, darbeci devrim anlayışına gösterdiği eleştirel tepkiyle ilk ayrılıkta yönünü daha ılımlı, "Aydınlık" türevlerinden Proleter Devrimci Aydınlık, (PDA) olarak belirledi. Dönemin hareketlerinin hemen hemen tümünde yaşanan bu hızlı bölünme sürecinin son halkası, TİİKP- İbrahim Kaypakkaya ayrılığı olmuştur.

Bu ayrılık, en azından ilk planda, yine de köklü bir ideolojik kopuşa denk gelmemiş olsa bile, onu önceleyenlerden çok farklı bir boyutta geliştirmiştir. Devrimin öncü müfrezesi olarak bir komünist partisine duyulan ihtiyaç, çok uluslu bir ülkede ulusal sorunda Leninist çözümleme, Kemalizm, devrimde bağlaşıklık ve ittifaklar meselesi, göstermeye çalışacağımız eksik ve zamanın bilgi ve deneyim birikimi koşulların-

da yine de mevcut görüşlere nazaran doğruya yakın bir şekilde Kaypakkaya tarafından ortaya konmuştu. Bütün bu görüşlerde, tespitlerin doğruluğunun yanı sıra eksik ve yanlışlar da vardır.

Sırası gelince değinilecek. Ama ondan önce anlaşılması gereken bir başka husus vardır ki; en az diğerleri kadar önemlidir. Kaypakkaya, gerek örgüt gerekse diğer meselelerde görüşlerini şekillendirip dillendirmeye başladığında henüz yirmi iki yaşındaydı ve doğrusunu söylemek gerekirse, deneyim aktaracak bir geçmiş ve onun mirasından da yoksundu. Yeterli birikim ve deneyimin olmaması, iki yılını faşist diktatörlük koşullarındaki faaliyetle geçirmesi ve beslendiği kaynakların kısıtlı oluşu, düşünsel doğrularını oluşturmada ve bu doğruların kılavuzluğunda eylemini örgütlemadaki yetersizliği üzerindeki negatif basıncı fazlasıyla hissetmiştir.

Fakat bütün bu gerçekler, bugün geriye doğru bakıldığında, hem o zamanın verili koşullarında hem de bugünün verilerinin ışığında yeniden bir değerlendirmeye tabi tutularak irdelenmeli, eleştirilmeli ve bütün bunları yapmak, İbrahim Kaypakkaya'ya olduğu kadar, devrim yolunda, Mustafa Suphi ve arkadaşları gibi ölen, katledilen tüm komünistlere saygının bir gereği olarak düşünülmeli ve sonrası yürüyüşler için aydınlatıcı olabilmeleri bakımından başka başka çalışmalarla zenginleştirilerek alıcısına iletilmelidir.

İbrahim Kaypakkaya'nın bazı konulardaki düşünceleri onun ideolojik ve örgütsel izleyicileri tarafından da eleştirilmiştir. Onun, Lin Biao'cu çağ tespitini Lenin'in düşüncelerinin yerine koyduğunu tespitle şöyle denilmektedir:

"İbrahim Kaypakkaya 1972'de TKP/ML'yi kurduğunda, Kültür Devrimi sırasında savunulduğu biçimi ile Mao Zedung Düşüncesi'ni Marksizm-Leninizm'in bir üst aşaması olarak kabul etmiş, MZD denen teorisinin yalnızca modern revizyonizme karşı mücadele içinde

mutlaka sahiplenilmesi gereken Marksist-Leninist devrimci özünü değil, onun bir dizi sapmasını da temel almıştır.... Bütün dünyada yeni yeni oluşan partiler gibi, TKP/ML de MZD'yi "Marksizm-Leninizm'in yeni bir aşamaya yükseltilmesi" olarak savunmuştur."(Kazanımları ve Hataları ile İbrahim Kaypakkaya, Genel Değerlendirme, Çağrı Yayınları s.34)

Kaypakkaya'nın, "Mao Zedung Düşüncesi"ni rehber edinmesi ve bunu Leninist Devrim Teorisinin bir üst aşaması olarak algılaması, sınıldığı kadar keyfi bir taraf tutma mantığı ile açıklanamaz. Onun çözümlemesinde ülkenin sosyo-ekonomik tahliline dayandırılan devrim stratejisi, ancak "silahlı bir halk savaşı"nda kırlardan kentlerin kuşatılmasıyla başarıya ulaşacaktı. O, çelişkiyi, bu geri kalmışlığın sosyolojik ve sınıfsal konumlanmasına dayanarak çözümlerken ve bunu, feodalizm ile halk yığınları arasındaki çelişki olarak açıklarken, bu çelişkinin çözüm noktasını demokratik halk devrimi olarak görüyor ve kendine özgü "doğru düşünce silsilesi" bağlamında mantıksal zincirin halkaları olarak ortaya koyuyordu.

Bu anlamda; Maocu "kızıl siyasi iktidarlar" saptamasından, azımsanmayacak tonunda, Hindistan Komünist Partisi-ML ve Çaru Mazumdar'dan önemli ölçüde ve Arnavutluk Emek Partisi'nden, Enver Hoca'dan etkilenmesi doğaldı. O dönemde özellikle Boğaziçi Üniversitesi çevresindeki PDA 'cı gençlik arasında Çaru Mazumdar ve Hindistan, Batı Bengal bölgesindeki Naksalbari köylü ayaklanmasının büyük prestiji vardı. Mazumdarıcı mücadele yöntemleri her ne kadar ateşli silahların kullanılmasını yasaklamış ise de Kaypakkaya, bu çizgiyi Maocu gerilla yöntemleri ile seçmeci bir bağla bağlayarak, Deniz Gezmiş ve Mahir Çayan'ın yöntemlerini, maceracılık, fokoculuk ve polemikçilik olarak tanımlamıştır.

Kaypakkaya, Turhan Feyizoğlu'nun kitabında aktarılan Mazumdar'ın; "Köylülerin devrimci mücadelesini yürütmesinin tek yolu gerilla savaşıdır. Ancak bu savaş Che Guevara'nın

değil, Mao Zedung'un önerdiği savaştır. Hint Marksist Leninistleri 'nin pratiği ile Guevaracıların hiçbir ilgisi yoktur. Naksalbari ve Srikakulam'da Guevaracılık keşfetmeye, Çaru Mazumdar'ı Guevara'ya benzetmeye çalışanlar sahtekârdırlar(.....) Guevara tipi gerilla savaşı proletarya diktatörlüğünü reddeder" biçimindeki görüşlerini fazlasıyla önemsemişti. Benzer biçimde radikal kopuşları gerçekleştiren THKO ve THKP-C gibi örgüt liderleri ve eylemlerini, ana eksenlerini köylü ayaklanmalarının oluşturmadığı ve Çaru Mazumdarıcı devrim mücadelesine uygun düşmediği gerekçesiyle eleştirir."Deniz, fokocu bir hayat sürüyor, sosyalizmin sorunlarını bilmiyor ama sosyalizme içtenlikle inanıyor; Mahir iyi bir polemikçi. Politikada hırs şarttır. Ama o haddinden fazla hırslı. Büyük Proleter Kültür İhtilaline bizim gibi yaklaşıyor, Deniz'den ileri."(Turhan Feyizoğlu; İhtilalin Fidanı. Alfa Yayınları, s.143-144)

Görüldüğü gibi, Kaypakkaya'nın tüm kalkış noktalarında "Mao Zedung Düşüncesi", "kızıl siyasi iktidarlar", "Büyük Proleter Kültür İhtilali" vb var. Bir de Çaru Mazumdar. Bu saplantılı bakış, onu Mao ve Çin şablonuna mahkum kılmıştır ki, kanımızca bu durum onun düşünce ve eylemlerinin yumuşak karnını oluşturmaktadır.

Gerçi, Mao'nun "Teori ve Pratik" adlı kitabının kolay anlaşılır reçeteler içermesi ve "feodal" Türkiye koşullarına basitçe uyarlanabilme kolaylığı "gün gibi ortada" iken, 'Lin Biao'nun ,halk savaşları ile kuşatılacak emperyalist ülkelerin proletaryası "kır" ülkelerinin devrimci gücü sayesinde kurtulacak ve dünya devrimi gerçekleştirecektir' şeklindeki "buluşu" dünya devrimci kamuoyunda büyük sükse yapmış iken, emperyalist çağda, iç dinamiklerinden ve sistematik silsileden yoksun, yeterli bilimsel çalışma ve istatistiksel analizin bulunmadığı, Çin'in devrim öncesine benzer sınıfsal ve sosyal tahlillerin yapıldığı bir ülkenin 22 yaşındaki ateşli devrimcisinden burjuva parlamentarizmi-

nin sandık bekçiliğini yapması beklenemezdi ; ama o bu anlamda kantarın topunu epeyce kaçırmıştı.

Kaypakkaya'nın TİİKP program taslağına yazdığı eleştirisinde, köylülüğün öncülüğünü reddedip, bunun yerine proletaryanın öncülüğünü zorunlu görerek bunu; "İşçilerin önderliği için bir teşkilata, bir komünist partisine ihtiyaç vardır" (Seçme Yazılar, İbrahim Kaypakkaya, Ocak Yayınları,s.56) şeklindeki vurgusunu en önemli ayrılık noktası olarak dillendirmesine rağmen, örneğin; 15-16 Haziran işçi olaylarını değerlendirirken; "15-16 Haziran direnişinin bastırılması devrimin ilk başlarda şehirlerde başarıya ulaşamayacağını, şehirlerde zaman zaman ortaya çıkacak işçi ayaklanmalarının kırılık bölgelere çekilmediği sürece bastırılmaya mahkum olacağını gösterdi." (s.274) şeklindeki paradoksal düşüncesi, bir önceki paragrafta vermeye çalıştığımız Lin Biao soslu, kır saplantılı bakışı ile açıklanabilir.

Kaypakkaya; burada işçi sınıfının öncü müfrezesi komünist partisine yaptığı vurguya rağmen, devrim stratejisi ve ittifaklar meselesinde yüksek dozda iradi bir müdahale ile "demokratik halk devrimi" çözümlemesini ortaya koyar ki, düşüncelerinin en paradoksal boyutu burada ortaya çıkar.

TİİKP Program Taslağı'na yönelttiği eleştirilerinde işçi-köylü önderliğini reddedip proletaryanın önderliği konusundaki ısrarlı tutumunu sürdürürken daha sonraki yazılarında devrim, ittifak ve öncülük konularında anlaşılmasa bir karmaşanın olduğunu görmekteyiz:

"...revizyonist hainler bugün milli burjuvazi ile ittifakı mümkün görüyorlar. Evet, mümkündür ama..o da; proletaryanın kırmızı bayrağı altında, işçi-köylü ittifakı temeli üzerinde, halkın demokratik diktatörlüğünü kurmaya yönelik bir cephe ile." (İbrahim Kaypakkaya: Seçme Yazılar, Ocak Yayınları, s.414)

Milli burjuvazinin "proletaryanın kırmızı bayrağı" altına hemen hiçbir ülkede girmedeği gibi,

artık çağımızda işbirlikçi - tekelci burjuvazi ile bütünleşen, kalanının da aklı sürekli emperyalist kontrol kulelerinde olan bu kesimin, çeşitli ülkelerde ve Türkiye'de komünistlere karşı duyduğu kin en yoğun kıvamında ve akıttığı kan henüz kurumamış iken Türkiye devriminin ittifaklar politikasında düşünülmemeyeceği açıktır. Daha sonra değinileceği gibi, milli burjuvazinin "proletaryanın dostu" olduğu biçimindeki yanlış tanımına; "proletaryanın öncülüğü koşulları bugün için hali hazırda mevcut değildir." (Turhan Feyizoğlu, s.117) şeklindeki tespiti de eklenince "öncülük" kavramı içeriğini yitirmekte, yine Kaypakkaya' nın çözümlemelerinde "can simidi" olarak kullandığı temel-tali ilişkisi içerisinde şekilsiz bir hal almaktadır. Dahası, 1971 yılında, çıkarmakta oldukları "İşçi Köylü Gazetesi"nin kapatılmasını önermesi ve "yayıncılık yapmak ve işçi sınıfı içinde çalışmak revizyonizmdir" (T.Feyizoğlu, s.169) diyerek de bu düşünsel keşmekeşi anlaşılır olma noktasından daha da uzaklaştırmıştır.

Buna rağmen yine de, İbrahim Kaypakkaya'yı zamanın örgüt liderlerinden benzersiz bir şekilde ayıran "komünist parti" düşüncesi, onu, aynı zamanda burjuva kinin hiçbir ölçüye sığmayacak büyüklüğü ile karşı karşıya bırakmıştır. Fakat bu kin, garip bir paradoks olarak aynı zamanda kindarlar tarafından bir "yok sayma" yı da içermektedir. Dönem tartışmaları söz konusu olduğunda, açık tondan koyusuna kadar tüm anti-komünist kampta bu "yok sayma", şu veya bu şekilde kendini bariz olarak gösterir. Bunun nedenini, İbrahim Kaypakkaya' nın diğer liderler gibi, örgütlerinin kuruluşunu ses getiren eylemlerle duyurmamış olmasına bağlamak veya sadece buraya bağlamak, Kaypakkaya'da öne çıkan komünist özü gizlemek kaygısına dayanmaktadır. Aynı şekilde, suni ve kasıtlı olarak Mahir-Deniz-Kaypakkaya karşılaştırması yapılarak, yapanların sınıfsal tercihleri ile uyumlu, "iyilerin en iyisi" veya "kötülerin en iyisi" biçiminde kaba sonuçlar çıkarma çabaları da bu arada dikkat çekmektedir. Düşman saflar-

da bu tür karşılaştırmaların yapılması anlaşılır bir durumdur. Fakat, cephenin bu yakasında da, izleyen alintıdan anlaşılacağı üzere, bu yok saymanın bir ayağını oluşturan çıkıntılıkların varlığı da görmezden gelinemez ve kabul edilemez bir durumdur.

“... bugün Kürt milliyetçiliğinin savunucusu örgütler daha ortada yokken, Kürt ulusunun varlığını ve ayrılma hakkını savunan, hakim sınıfların yüzüne ‘bölücü’ olduğunu bar bar bağırان İbrahim Kaypakkaya’ nın gerçekten Kemalizm’in savunuculuğunu yapan, Kürt ulusunun ayrılma hakkını savunmayan Denizlerle, Mahirlerle aynı kefeye konması, korkunç bir tarih çarpıtmasıdır” (Kazanımları ve Hatalarıyla İbrahim Kaypakkaya, Genel Değerlendirme. Çağrı yayınları,s.36) şeklindeki yaklaşımlar, bu savaşta ölenlerin hatırasına saygı zaafına ve bir başka yadsımaya çanak tutmaktan başka anlam taşımaz.

Bu tür hırçın ve kötücül yaklaşımlar için; Mahirlerin, Denizlerin idamını engellemek için hayatlarını ortaya koymaları, Kaypakkaya’ nın Sinan Cemgil ve arkadaşlarını ihbar edenleri yargılayıp cezalandırması gibi eşine az rastlanır devrimci dayanışma örneklerinin yeterince esin kaynağı olmadığı anlaşılıyor. Bugün tutulması gereken yolda bu örneklerin öğreticiliğinde ve değişik alanlarda birleştirici hatlar oluşturmak varken, karşı cephe kaynaklı bozucu etkilere açık konum oluşturmak, dar açılı bakışın esaretinde tutucu bir düşünce ve kararmış bir kalbi ifade eder.

Kaypakkaya, zamanın tüm devrimci örgütlerinden farklı olarak ve hiçbir ikircime düşmeden, ayrılma hakkı da dahil olmak üzere, ‘Ulusların Kaderlerini Tayin Hakkı’ Leninci ilkesini çok açık olarak dile getirmiş ve bunu hem yazdıkları hem de eylemleri ile kanıtlamıştır. Ancak, birçok konuda olduğu gibi, doğrular arasına serpilmiş kimi yanlışları ve eklektik, öznel yaklaşımları bu konuda da tespit etmek mümkündür. Öyle bile olsa, ulusal sorun konusunda Kaypakkaya’nın samimi inancı ve me-

seleye komünistçe yaklaştığı noktasında kuşku duymamak gerekir. Konu ile ilgili aşağıdaki paragrafta vereceğimiz değerlendirmesi bu samimiyetinin açık ifadesi olarak algılanmalıdır:

“Marksist Leninist hareket, Türk burjuva ve toprak ağaları tarafından ezilen Kürt milletin kendi kaderini tayin hakkını, yani ayrılma ve bağımsız bir devlet meydana getirme hakkını her dönemde ve kayıtsız şartsız kabul eder ve savunur... ulusların kaderlerini tayin hakkı belli bir ulusun ayrılmasının gerekliliği ile asla karıştırılmamalıdır. Marksist Leninist hareket, ayrılma sorununu her özel meselede ayrı ayrı ele alır. Proletaryanın sınıf mücadelesinin çıkarları açısından yargılar ve tayin eder.” (Kaypakkaya, s.214)

Buraya kadar doğru. Fakat devamında, ne o günün koşullarında ne de bugün için geçerli olmayan değerlendirmeler, Kaypakkaya’nın henüz bir sistematikten yoksun olduğu anlaşılan diğer konulardaki düşüncelerinde sıkça rastlandığı gibi, buradaki gedikler de bütün üzerinde olumsuz etki oluşturmaktadır:

“..Bugün Kürt hareketinin başını, bir hayli güçlenmiş olan Kürt burjuvaları, bunların ideolojisini benimseyen aydınlar ve küçük toprak ağaları çekiyor. Kürt milli hareketi, ezen ulusun hakim sınıflarına karşı mücadelesi olarak ilerici ve demokrat muhteva taşır. Biz bu demokratik muhtevayı kesinlikle ve kayıtsız şartsız destekleriz.”

Ulus-devlet yapılanmasının doğum yıllarında, eski toplumun despot kurallarına karşı ilerici ve demokrat karakterdeki burjuvazinin, emperyalist çağda, ister işbirlikçi ister tekelci olsun, “ileri ve demokrat” olamayacağını, bunun ezilen ulusun burjuvazisi için de geçerli olduğunu söyledikten sonra, ulusal bir mücadele içinde olsa dahi, ezilen ulus burjuvazisinin kayıtsız şartsız desteklenmesi, ulusal meseleye Leninci yaklaşım adına sorunludur. Kaldı ki, az önceki pasajda aktardığımız ve bizzat Kaypakkaya’nın vurguladığı, “Marksist Leninist hareket ay-

rilma sorununu her özel meselede ayrı ayrı ele alır. Proletaryanın sınıf mücadelesinin çıkarları açısından yargılar ve tayin eder.” şeklindeki doğru ve ilkeli tespitine de ters düşer. Her ne kadar Kaypakkaya bunu “sömürge” çözümlemesine dayanarak söylüyorsa da, zaten bizzat çözümlemenin bilimsel zaafı yüzünden sorun teşkil etmektedir. Ayrıca, Kürt hareketinin başını “hayli güçlenmiş olan Kürt burjuvazisinin çektiği” bir tarihsel kesitin varlığı da tartışma götüren bir başka sorunlu bakışı ifade eder.

Özetle söylenmesi gerekirse; o günün koşullarında Kürt ulusal hareketinin durumunu tahlil ederken yaptığı “öncülük” ve sınıfsal bileşim analizinde ve hareketin hemen her durumda alacağı boyut ne olursa olsun ilerici bir içerik taşıyacağı ve sırf bu anlamda olsa bile kayıtsız şartsız desteklenmesi gerektiği hususu üzerinde yaptığı vurgu, ezen-ezilen uluslar coğrafyalarında verilecek sınıf mücadelesi, bu mücadeleyi verecek sınıfların tahlili, stratejik ve taktik bağlaşıklık anlamında bir çıkmaza denk geldiğini söylemek olanağı olsa da, Kaypakkaya’nın Kürt meselesine bakışını değerli kılan, onun UKTH’yı ayrılma hakkı bağlamında, ayrı devlet kurmayı da içeren düşünmesi ve buna yönelik olarak ortaya koyduğu samimi tutumudur.

O, UKTH ilkesinin aynı zamanda ayrı devlet kurma hakkı olduğunu, ayrılmanın özel koşulları durumunda komünistlerce benimsenmesi gereken tutum, komünistlerin milli mesele programlarının ülke sınırları içini hedeflemesi gerektiğini ve bilinçli Türkiye proletaryasının, işçi ve köylüleri ihtilal bayrağı altına alarak tüm emekçi yığınlara önderlik etmesi gerektiği gerçeğini net ve anlaşılır olarak ortaya koyarken, aynı zamanda köken aldığı yapılarla arasında derin sınırları işaret ediyordu.

Kaypakkaya’nın, Kemalizm, 1908 ve 1923 devrimleri konusundaki değerlendirmeleri, Marksist perspektif açısından bakıldığında bütününü doğru olmasa da, Kaypakkaya zamanın MDD ve TİİKP çizgilerinin dışına taşarak tartışmayı alışık olmadık bir damardan yakalayıp

derinleştirip bu hareketlerden devrimci bir kopuşunun ana nedenlerini ortaya koyarak konuyla ilgili tezlerini oluşturdu.

“Kemalistler, ilk başlarda açıkça İtilaf Devletlerinin saflarına geçmediler ama dışarda SSCB’ye, içerde komünistlere, işçi sınıfına ve diğer emekçi halka karşı onlarla el altından işbirliği yapmayı da ihmal etmediler. M.Kemal ve Hükümeti, SSCB’ye karşı iki yüzlü bir siyaset izlemiştir(...) Çiçerin’e gönderilen yardım talebinden sonra Mustafa Suphi ve 14 yoldaşı hunharca öldürülmektedir. Ayrıca Anadolu’daki komünist hareketlere karşı da bir sindirme kampanyasına girilmektedir(. ..)Kemalist burjuvazi Londra Konferansı’na komünistleri katlederek katılırsa Avrupalı efendilerinin tevecçühünü kazanacağını, Sevr’in öldürücü hükümlerinden kurtulabileceğini düşünmektedir.” (İbrahim Kaypakkaya, Seçme Yazılar, Ocak Yayınları,s.125)

Bu tespitlerin ne tonunda ne de dozunda şimdi bile bir abartı bulmak mümkün değildir. Ancak, sorun Kemalist Devrim diye adlandırılan “milli burjuva” devriminin çözümlemesine geldiğinde, Kaypakkaya’da aynı isabetli tahlili bulmak oldukça zorlaşmaktadır. Devrimin çözümlemesini yaparken Lenin, Stalin ve onlardan daha da çok Şnurov’un değerlendirmelerine gönderme yaparak, onların tarifleri üzerinden yol alırken iradi bir zorlamayla öznel sonuçlara da varmaktadır. Örneğin, Şnurov’un; “elbetteki bugünkü Türkiye Hükümeti bir diktatorya Hükümetidir. Çünkü egemen Türk burjuvazisi güçsüzdür ve gelişebilmek için halkı ezmek zorundadır” (Kaypakkaya, s.122) şeklindeki tespitinden Kemalizm eşittir faşizm gibi, arka planı doldurulmamış tahlillere varabilmektedir. Diğer taraftan, Çetin Yetkin ile yapılan bir röportajda, Mao’ya atfen; “... sosyalizmin kuruluşuna karşı çıkanlar düşmandı. Ancak, karşı devrimci olmayan milli burjuvazi de yine proletarya dostudur.” (Turhan Feyizoğlu,s.116) diyerek, 1923 “milli burjuva devrimi” çözümlemesinde Kemalizm’i yerli

yerine oturtamaması ve bu anlamda, diğer bir çok düşüncesinde olduğu gibi, burada da içeriği kabul edilemez çelişkili bir iradi zorlamayla karşı karşıya kalıyoruz.

Ama her şeye rağmen, Kemalizm'in ideoloji ve siyaset düzleminde, bilimsel tarifler çerçevesinde demokrat, anti –emperyalist ya da kopup geldiği MDD ve TİİKP çizgisinin dediği gibi, “devrimci” olmadığını, o günün koşullarında net bir şekilde ortaya koyan İbrahim Kaypakkaya; 1971 Eylül ayında Ankara’da yapılan ve kendisinin katılmadığı TİİKP Merkez Komitesi toplantısına gönderdiği eleştirel mektubunda ayrılık noktalarının detaylı bir açıklamasının yanı sıra Kemalizm konusunda şu kıyaslamayı yapmaktadır:

“Kemalizm konusunda metindeki görüşlere katılmıyorum. Kemalizm, kurtuluş savaşının içindeyken emperyalistlerle ve feodallerle uzlaşmaya ve karşı devrimciliği temsil etmeye başlamıştır.... Şnurov’un kitabındaki bilgiler son derece öğreticidir. Kemalizmin ‘tam bağımsızlık ilkesi’ pratikte emperyalizme teslimiyet , yarı sömürgeciliği seve seve kabullenmesidir. M. Kemal’in Sun Yat Sen ile kıyaslanması doğru değildir, olsa olsa Çan Kay-Şek ile kıyaslanabilir. Haydar Fırat, 29 Ağustos 1971” (Turhan Feyizoğlu, İhtilalin Fidanı Alfa Yayınları s.180)

Kaypakkaya, Kemalizm’ den bu denli ani ve sert kopuşunun nedenlerinden bir diğerini, içinde bulunduğu örgütün, TİİKP’ in zamanın diğer örgütlerine nazaran Kemalizm ile en fazla yatıp kalkmasının oluşturduğu tepkiye ve elbette ki, bu tepkisini besleyen ideolojik alt yapıya bağlayabiliriz. Kemalist Hükümetin, Mustafa Suphi ve yoldaşlarını katletmesi, akabinde Anadolu genelinde komünist avına çıkması, Sovyetler Birliği’ nin uzattığı dostluk ve yardım eline emperyalist çamuru bulaştırmaya kalkmasını, kesine yakın doğrulukla dillendirmesinin öldürülme biçimiyle alakası olduğu düşünülmelidir. Yalçın Küçük’ ün dediği gibi; “kan rezistansın türevidir.”

Kaypakkaya, aylarca süren işkenceden yetinmeyen cellatların, insanlık dışı yöntemleri sonucunda katledildi. Mustafa Suphi ile başlayan kıyım onunla durmadı, devam etti. Kendi söylediği gibi; “devrim için ölecekler, her zaman bulundu.” İnancı, kararlılığı, devrimci duruşu, komünist ahlaki kusursuzdu. Gençti, isteklerini ilke haline getirme yanlılığında bulundu elbette. Bu durumda bile aklındaki ihtilalin gerçekleşmesine adanmış olmanın mutluluğunu yaşadı. O, o zamanki arkadaşlarından Ali Taşyapan’ ın veya Muzaffer Oruçoğlu’ nun dediği gibi, bir “kıрма tüfek” ile dağa çıkan modern bir “Don-Kişot” değildi. O, hem ölmekte olanın farkındaydı hem de gelmekte olanın öznesi olmak için öne atılmış inançlı bir komünistti. Nasıl ki, olanaksızlıklar onu mücadele bayrağını yüceltmekten alıkoyamadıysa eksiklikleri de onun devrimci inancını gölgeleyemez. “Ser verdi sır vermedi” ona yakışan bir tanımlama. Ama yeterli değil. Evet, o “sır vermedi”. Ama o, ondan da öte düşmanların karşısında eylemini, haklılığını savundu, devrimci duruşun nadir örneklerini sergiledi.

Polis sorgusu, yürüyen herkes için ders niteliğindedir. Şöyle diyordu;

“Esasen biz komünist devrimciler, prensip olarak siyasi kanaatlerimizi ve görüşlerimizi hiçbir yerde gizlemeyiz. Ancak örgütsel faaliyetlerimizi, örgüt içinde bizimle birlikte çalışan arkadaşlarımızı ve örgüt içerisinde olmayıp da bize yardımcı olan şahıs ve grupları açıklamayız. Kişisel sorumluluğum açısından gerekeni zaten söylemiş bulunuyorum. Ben buraya kadar anlattıklarımı, samimiyetle inandığım Marksist-Leninist düşünce uğruna yaptım. Ve sonuçta asla pişman değilim. Ben bu uğurda her türlü neticeyi göze alarak ve can bedeli bir mücadeleyi öngörerek çalıştım ve neticede yakalandım. Asla pişman değilim. Bir gün sizin elinizden kurtulursam gene aynı şekilde çalışacağım.”

Onuru ve direnciyle her devrimcinin kalbinde yaşıyor!

12 Eylül Darbecilerinden Hesap Sormak

Yusuf Erdem

Adorno, “Geçmişle ancak, yaşananların sebepleri ortadan kalktığı zaman hesaplaşmış olacağız.” diyor bir yazısında. 12 Eylül darbesi ile sınıfsal, toplumsal ve tarihsel olarak gerçekten hesaplaşabilmek için, bu faşist askerî darbeye yol açan temel nedenleri ortadan kaldırmak; darbeye yol açan sınıfsal çıkarların köklerini kurutmak gerekir.

Darbenin 32. Yılında darbeci iki general eskisi mahkemeye çağrılmak üzereyken, öncelikle darbenin temel nedenlerini ve sınıfsal köklerini dupduru ortaya koyup bilince çıkarmak gerekiyor.

Bir önceki darbe, yani 12 Mart darbesi; 1968’lerdeki krizi aşmak için tekелci burjuvazinin elindeki en güçlü, en güvenilir zor ve şiddet aygıtını, yani “ordu”yu devreye sokmasıdır. Böylece bir yandan 68’lerin kitlesel şahlanışını, sınıfsal uyanışını, örgütlülüğünü kanla ezmek; öte yandan da krizin tüm yükünü emekçilerin sırtına yıkmak istedi. Çünkü darbe lideri Memduh Tağmaç’ın deyişle “Toplumsal gelişme; ekonomik gelişmeyi aşmış, geride bırakmış”tı. Bu gidişi durdurmak gerekiyordu.

Ne var ki bütün acımasızlığına, sınıf şiddetine karşın – ki o zaman dünyadaki ve ülke içindeki güçler dengesi, tekелci burjuvazi ve

darbeciler açısından yeterince olgun ve darbe için pek de elverişli olmadığı için – 12 Mart 1971 darbesi eksik kaldı. Darbe ne yönetimi tam olarak eline alabildi ne devleti istediği oranda yeniden yapılandırabildi; ne de bütün acımasızlığına karşın- devrimcilerde ve sınıfta umutsuzluğu yaygınlaştırarak ruhsal çöküntüyü sağlayabildi. En önemlisi ise tekелci burjuvazinin, kendi gelişmesine denk düşen bir ekonomi modelini ve devlet yapılanmasını gerçekleştirememiş olmasıdır.

Amacına tam olarak ulaşamamış; yapmak istedikleri eksik kalmış 12 Mart darbesinin karanlığı, 73’lerden itibaren hızla dağıldı. Bu kez komünist ve devrimci demokrat hareket; işçi sınıfı, gençlik, kır yoksulları, aydınlar ve gecekonducuların kent yoksulları arasında kökleşti, umutlu ve canlı toplumsal bir hareket yarattı. Direnişler, zincirleme ve kitlesel grevler, gide-rek siyasi ve devrimci bir içerik kazandı. İşçi sınıfı ve emekçilerin talepleri arttı, direnişleri her geçen gün daha kitlesel, daha ısrarlı, daha köktenci bir biçime büründü.

Ne var ki işbirlikçi tekелci burjuvazi; bu talepleri kesinlikle ithal ikameci, gümrük duvarları arkasında korunmuş ve iç pazara yönelik birikim modeliyle karşılayabilme gücünden yoksundu. O nedenle de işçi sınıfının kazanıl-

miş haklarından, tarım alanındaki desteklemlerden; ya da “sosyal devlet” yükümlüklerinden kurtulmak istiyordu.

1978’lere gelindiğinde artık net ve kararlı biçimde işbirlikçi tekelleri burjuvazi –ABD’nin de tam desteğiyle- elindeki tüm araçları tam olarak devreye soktu. MHP çevresinde kümelenen faşist çeteler aracılığıyla mahallelerde, okullarda, üniversitelerde ve sokaklarda terörü artırdı. Bilim adamlarına, aydınlara, gazetecilere, anti-faşist bürokratlara, devrimci sendikacılara yönelen dehşet ve büyük yankı yaratan cinayetleri tezgâhladı. Daha ötesi bütün illegal karanlık devlet güçlerini, yerli ve yabancı istihbarat örgütlerini devreye sokarak kahveler tarattırıldı; Alevi-Sünni, Kürt-Türk ayrımlarını kaşıyarak Maraş, Çorum ve Sivas komplolarını tezgâhladı. Sınıf ve kitle sendikacılığının devrimci önderi Kemal Türkler’i öldürterek ve Fatsa operasyonunu tezgâhlayarak işçi sınıfı ve devrimci güçlerin nabızı ve tepkisi ölçülüp denendi.

1978’lerden sonra faşist sokak terörü ve kitle katliamlarının yarattığı ortam; örgütsüz geniş halk yığınlarını terörize edip öylesine umutsuzluğa sürükledi ki can güvenliği talebi, ekmek ve özgürlük taleplerinin bile önüne geçti. Komünist ve devrimci demokratlar ise örgütlüklerini yeni duruma göre, yani gelmekte olan darbe tehlikesini karşılayacak biçimde reorganize etmeyi (partileşmeyi ve/veya partiyi bolşevikleştirmeyi) başaramadılar. Ve en az bunlar kadar önemli bir tarihsel görevi; yani ortak düşmana ve ortak tehlikeye karşı asıl olması gereken ittifakı; yani TKP ile DEV-YOL ve Kürt özgürlük hareketinin ittifakını -ki öyle bir ittifak öteki ittifak güçlerine ulaşmayı çok kolaylaştıracaktı- nesnel ve özellikle öznel yetmezlikler yüzünden gerçekleştiremedi.

Böylece moral üstünlük karşı tarafa geçti ve darbeye elverişli psikolojik ortam iyice olgunlaştı. Ve düzenin -tam bir ekonomik, toplumsal ve siyasi kriz ortamında- bütün dokularının sarsıldığı devrimci durumdan, devrim yoluyla

çıkış mümkün olmadı. Devrim ve demokrasi güçleri, darbeyi engelleyemediği gibi ona karşı direnemedi de. Bu durumda kriz, kaçınılmaz olarak karşı devrimle aşılacaktı ve öyle de oldu.

Tekelci burjuvazi, yeni bir birikim modeline yöneldi. İMF ve Dünya Bankası’nın önerisi ve onayıyla MESS Başkanlığından MC hükümeti Başbakanı Demirel’in müsteşarlığına getirilen Turgut Özal, “24 Ocak Kararları” adıyla ünlenen tedbirler paketini hazırladı. Büyük bir zam dalgasıyla başlayan paket; bütün sosyal devleti, işçi sınıfının kazanımlarını, tarım ürünlerini desteklemeyi ortadan kaldıran ve özelleştirmeleri öne çıkaran bir içerik taşımaktaydı ve bu dönüşümle temel olarak ithal-ikameci iç pazara dönük birikim modeli yerine dış pazarla eklenmeyi hedefleyen serbest piyasacı bir birikim modelini hayata geçirmeyi amaçlanmaktaydı.

Bu geçiş, işbirlikçi tekeller açısından zorunluydu. Ne var ki Ecevit’in darbe öncesinde, iş adamı İbrahim Bodur’un da darbeden sonra dediği gibi bu program ancak bir darbe ortamında uygulanabilirdi. İşçi sınıfının ve emekçinin, tüm devrim ve demokrasi güçlerinin örgütleri dağıtılmadan, parlamento ve partiler kapatılmadan, Anayasa yürürlükten kaldırılmadan –yani tekelleri burjuvazi için dikensiz bir gül bahçesi oluşturulmadan- 24 Ocak Kararları uygulanamazdı.

İşte bu nedenle emperyalizmin, bir diğer deyişle uluslararası tekelleri burjuvazi ve onun işbirlikçisi Türkiye tekelleri burjuvazisi, ABD’nin de desteği ve onayı ile 12 Eylül faşist darbesine giden yolu döşedi. TSK, tepedeki beş generalin önderliğinde emir ve komuta zinciri içerisinde yönetime el koydu. Darbenin gerekçesi olarak gösterilen sokak terörü, siyasi cinayetler ve kitle katliamları faşist milis güçlerinin sokaklardan çekilmesiyle bir anda bıçakla kesilir gibi sona erdi.

12 Eylül’den hemen sonra / Bir lise bahçesi

Ancak bu açık terörün yerini, korkunç bir devlet terörü aldı. Yüz binlerce insan gözüne

alındı; hemen hemen tümü en insanlık dışı, akla hayale gelmez işkencelerden geçirildiler. Burjuvazi, elindeki bütün şiddet ve zor aygıtının bütün unsurlarını hiçbir sınırlamaya tabi tutmadan ve en büyük, en gaddar sınıf kiniyle son sınıra kadar kullandı. İşkencehaneler, askerî ve sivil cezaevleri, askerî ve sivil mahkemeler, resmi ve gizli polis teşkilatı, istihbarat örgütleri, faşist katillerle takviye edilmiş Kontrgerilla ve Jitem gibi örgütler, darağaçları, teslim olanların bile anında infaz edildiği ev baskınları... hiçbir sınırlama olmadan devrimci ve demokratlar üzerinde vahşice kullanıldı. Kürt devrimcileri ve demokratları; hem devrimci hem de Kürt oldukları için iki kat ezildiler.

İşte bu nedenlerledir ki 12 Eylül faşist darbesi, burjuvazinin işçi sınıfına yönelen kanlı yumruğudur. Darbenin asıl düşmanı ve muhatabı, burjuvazinin asıl düşmanı ve muhatabı olan başta işçi sınıfı olmak üzere, tüm kır ve kent emekçileri, kaderini işçi sınıfının kaderine bağlamış aydınlar ile gençler ve onların örgütleridir.

Darbenin asıl sahipleri ve dostları ise; en başta işbirlikçi tekелci burjuvazi (TÜSİAD burjuvazisi) olmak üzere ABD emperyalizmi, uluslararası tekелci burjuvazi ve onun finans örgütleri İMF ile Dünya Bankası'dır.

İşte bu yüzdendir ki darbe haberi o gece, dönemin ABD Başkanı Carter'a "Türkiye'de bizim oğlanlar işi bitirdi." diye verilmiş; TİSK Genel Başkanı Halit Narin, "Bugüne kadar, işçiler güldü, biz ağladık; şimdi gülme sırası bizde." diye sevinmiş; darbeciler, darbeden hemen sonra ekonomiyi Dünya Bankası'nın mutemet adamı, patron sendikası MESS'in başkanı, 24 Ocak Kararları'nın mimarı -gerçekte asıl mimarlar IMF ve Dünya Bankası'dır- muhafazakar/liberal Turgut Özal'a emanet etmişler ve iş adamı İbrahim Bodur, "12 Eylül yönetimi olmasaydı, bu kararlar uygulanamazdı." diyerek sınıfının itirafını en açık biçimde dile getirmiştir.

Darbenin sınıf karakterini en çarpıcı biçimde ortaya koyan belge ise, TÜSİAD burjuvazisinin duayeni Vehbi Koç'un darbeden hemen sonra -03 Ekim 1980'de- Kenan Evren'e yazdığı "Emrinize amadeyim." diye bitirdiği mektuptur.

Ertuğrul Mavioğlu'un kamuoyuna mal ettiği söz konusu mektup, tekелci burjuvazinin hemen yapılması gerekenleri gösteren yakın programını ve 12 Eylül rejiminin kalıcı hale getirilmesi demek olan uzak programını apaçık ortaya koymaktadır:

VEHBİ KOÇ'UN KENAN EVREN'E MEKTUBU'ndan:

"Yakalanan anarşistlerin ve suçluların mahkemeleri uzatılmamalı ve cezaları süratle verilmelidir. Polis teşkilatını teçhiz edecek ve kuvvetlendirecek imkânlar genişletilmeli, gerekli kanunlar bir an önce çıkarılmalıdır."

"Şimdi; 'Faşist ordu iktidara geldi, kapitalistlerle birleşerek, Türk işçisini istismar ediyor' propagandası yapılmaktadır. Böyle bir iftira karşısında, işçi-işveren ilişkilerini düzenleyecek olan kanunlar dikkatle incelenerek, taraflar için adilane bir şekilde ve asgari hata ile çıkarılmalıdır. Bu düzenleme yapılırken, bazı sendikaların Türk Devleti'ni ve ekonomisini yıkmak için bugüne kadar yaptıkları aşırı hareketler, göz önünde bulundurulmalıdır."

"(...) DİSK'in kapatılmış olmasından dolayı bir kısım işçiler, sendikal münasebetler yönünden bekleyiş içindedirler. Militan sendikacılar, bu işçileri tahrik etmek ve faaliyeti devam eden sendikaların yönetim kadrolarına sızarak, kendi davalarını devam ettirmek niyetindedirler. Bu durum bilinerek, hazırlanacak kanunlarda gerekli tedbirler alınmalıdır."

"Doğu Berlin'de kurulan Türkiye Komünist Partisi, memleketi dışarıdan ve içeriden yıkmak için son yıllarda çok şeyler yapmıştır ve hala yapmaya devam etmektedir. (...) Komünist Parti'nin, solcu örgütlerin, Kürtlerin, Er-

menilerin, birtakım politikacıların kötü niyetli teşebbüslerini devam ettirecekleri muhakkaktır. Bunlara karşı uyanık olunmalı ve teşebbüsleri muhakkak engellenmelidir.”

“(…) Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı Turgut Özal hakkında, birtakım dedikodular başlatılmıştır. Turgut Özal, bir dahi değildir. Onun da hataları olabilir. Fakat bu nazik dönemde, mevcudun içinde, meselelerimizi en iyi bilen insandır. Dedikodulara bakmadan, kendisini tutmakta fayda vardır.”

“Dinsiz millet olmaz. Din işleri, bu defa, siyasi partilerin istismar edemeyecekleri şekilde düzene sokulmalıdır.”

“Emrinize amadeyim.”

Koç’un yazdıkları, tekelci burjuvazinin darbeyi desteklediğini, hemen gerçekleştirilmesi gereken acil programını dile getirmekle kalmıyor; daha önemlisi bu sınıfın uzak programını, yani darbe rejiminin kalıcılaştırılması isteğini ortaya koyuyor.

Elhak, darbeciler bunların tümünü fazlasıyla gerçekleştirdiler ve bugün hâlâ ülke 12 Eylül rejiminin yasa, kurum, kural ve kalıntılarının cenderesi içinde debeleniyor ve çürümeye devam ediyor.

Bütün bunlardan çıkarılması gereken sonuç; 12 Martlarla, 12 Eylülle gerçek hesaplaşma; bu darbelere yol açan asıl sebepleri ortadan kaldırdığımız zaman tamamlanmış olacaktır. Yani hesaplaşma asıl olarak; özel mülkiyet düzeniyle, bu düzenin efendileri olan işbirlikçi tekelci burjuvaziyle ve bu sınıfın elindeki bütün şiddet ve ideolojik yanıltma (rıza) aygıtıyla hesaplaşmaktır. Bu sınıf ki; emekçileri yalnızca en acımasız biçimde sömürmekle kalmamakta, aynı zamanda zorlandığı her noktada orduyu emekçilere karşı kanlı bir yumruk olarak kullanmakta; krize girdiğinde ise kendi koyduğu yasaları (kendi düzeninin legalitesini) bile hiç tereddüt etmeden çiğneyerek tüm devlet mekanizmasının üzerindeki mistik-kutsallaştırıcı ve

onun asıl işlevini gizleyen örtüyü sıyrıp atarak onu bir bütün olarak açık bir şiddet aygıtına dönüştürmekten çekinmemektedir. Dahası darbe anayasaları ve kalıcı kurumlar yaratarak darbe düzenini kalıcı kılmaktadır.

Emperyalizmin ve işbirlikçi tekelerin darbeye ihtiyacı kalmadığında ise orduyu yeniden biçimlendirmekte, onu günlük politikanın dışına çekmekte ve askeri, münhasıran kendisinin ve ABD’nin emperyal amaçlarını gerçekleştirmek ve Kürt özgürlük hareketini tasfiye etmek için kullanmaktadır. İş politikada işçi sınıfı ve emekçilerin örgütlenip toparlanmasını engellemek, direnişlerini kırabilmek için askerin bıraktığı boşluğu ise acımasız bir polis devletiyle doldurmaktadır. Ama esas olarak geçmişte 12 Mart ve 12 Eylül darbecilerinin, Turgut Özalların, Kemal Dervişlerin, Bugün AKP eliyle uygulanan tüm politikaların, ordu içindeki yeni düzenlemelerin ve güçlü bir polis devleti yapılanmasının temelinde yatan çıkarlar; işbirlikçi tekelci burjuvazinin alın teri ve emek sömürsüyle, kan ve zulümle beslenen sınıf çıkarlarıdır. Bugünün AKP’si, güncellenmiş 12 Eylül darbesinin günümüzde yaşayan biçimi, onun ta kendisidir. Türk-İslam sentezi ise dünün Kemalizminin ve dolayısıyla militarizminin güncellenip zenginleştirilmiş biçimidir. Bu sentezde sadece küçük bir vurgu farkı vardır günümüzde: Türk-İslam sentezi, İslam-Türk sentezi olmuştur. Esasen “ulusalcı sol”un pek sevdiği “Cumhuriyet’in kazanımları”nın en önemlileri TUSİAD burjuvazisi ile yeni semirtilen MÜSİAD burjuvazisi ve AKP’dir. Tek parti döneminin devlet eliyle palazlandırılan burjuvazi; Anadolu’nun kadim halkları Ermeniler ve Rumların elindeki tüm zenginliklere el koyarak, Anadolu köylüsünü ve işçi sınıfını – onların Meşrutiyet dönemindeki haklarını bile ellerinden alıp- en acımasız biçimde sömürerek elde ettikleri sermaye birikimiyle ve gümrük duvarlarının koruyuculuğunda azmanlaşan bir sınıftır..

O halde bütün darbelerin, cinayetlerin, emek

sömürüsünün, devlet terörünün temel sebebi; işbirlikçi tekelci burjuvazinin kanlı çıkarları ve sınıf hâkimiyetini her türlü aracı kullanarak sürdürme çabasıdır. Darbecilerle ve darbelerle hesaplaşırken, bu gerçeği akıldan hiç çıkarmamak, gözden kaçırmamak gerekir.

Elbette darbecileri, karanlık devlet kompolarını yargılamak gerekir. Elbet de devrim ve demokrasi güçlerinin -özellikle de 78'liler Hareketi'nin- darbeyi ve darbecileri unutturmak, içyüzünü sergilemek ve onları mahkeme önüne çıkarmak için yıllar süren inatçı ve ısrarlı çabaları çok değerlidir. Vç çok büyük acılar çeken, özel yaşamları karartılan yüzbinlerce insanımızın acısını, duygu ve tepkilerini anlamak gerekir. Ne var ki yaşadığımız her şey, sınıflar savaşının türevleridir.

Öyleyse hâkim sınıfın karşısına; işçi sınıfını ve ittifaklarını örgütlü olarak dupduru bir sınıf bilinciyle çıkarabildiğimiz zaman –ancak o zaman- gerçekten darbecilerle hesaplaşmaya girişebiliriz; yargılama gücünü bugün de elinde tutan gerçek suçluları yargılayabiliriz. Yani tekelci burjuvazinin ekonomik ve politik iktidarına son vermeyi, bir bütün olarak mülkiyet düzenini ortadan kaldırmayı, yani siyasi ve ekonomik iktidarı bu eli kanlı sömürücü sınıfın elinden alıp böylece halkları, kendi kaderlerini özgürce çizebilme gücüne kavuşturmayı hedefleyen bir yolculuğa başlamak gerekiyor. Bu amaçla güçlü sınıf örgütleri yaratmak ve böylece Türkiye işçi sınıfını ve emek hareketini ayağa kaldırıp bu gücü Kürt Özgürlük Hareketi'nin muazzam devrimci dinamizmiyle kaynaştırmayı hedefleyen, kolaylaştıran, yakınlaştıran her adım, 12 Eylül darbecilerinden hesap sormak anlamını taşır. Bugün attığımız her adım, gösterdiğimiz her tepki bu amaca bağlanmalı, tepkilerimizin ve duygularımızın, dünkü zalimlerin bugünkü sürdürücüleri tarafından kullanılmasına izin vermemeliyiz. Hele hele, darbenin ürünlerinin, günümüzdeki uzantılarının darbeleri ve darbecileri -“yetmez ama evet”çi liberallerin de yardımıyla ve hem de özel yet-

kili mahkemeleri meşrulaştırma pahasına- gerçekten yargılayabileceği yanılsamasının halk arasında kökleşmesine göz yummamalıyız.

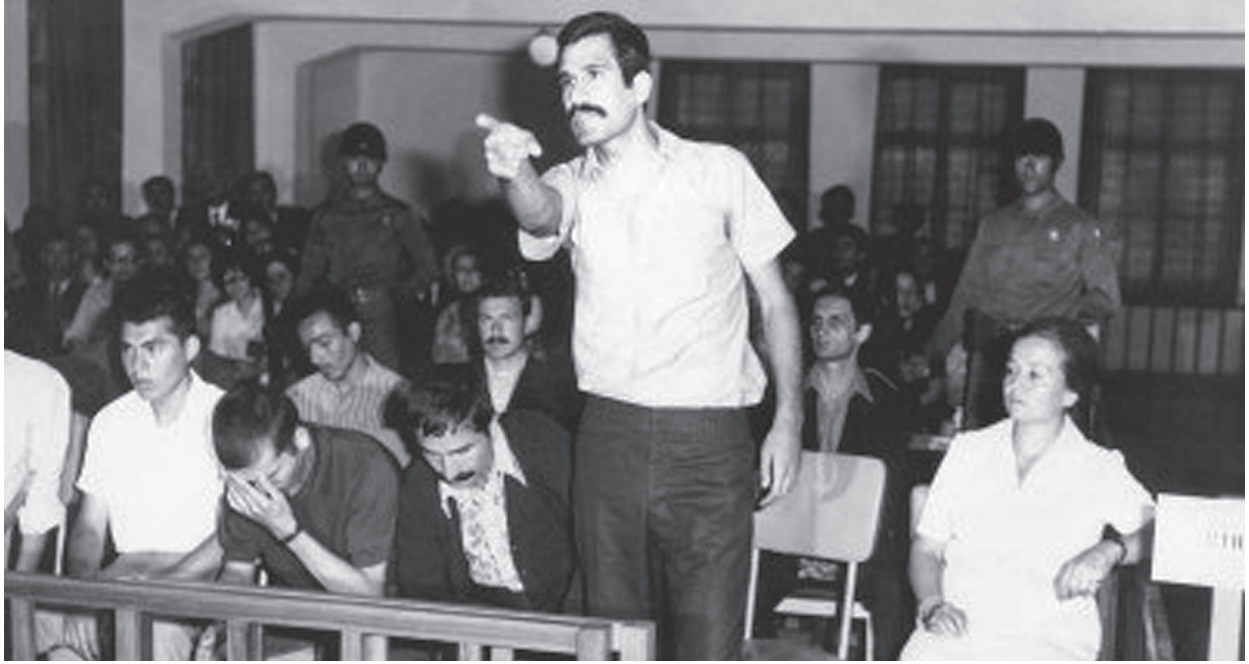
Özetle; darbelerin sınıf özünü, sınıf karakterini gözden kaçırmamak ve işçi sınıfının ve halklarımızın darbelerle, orduya, düzene, devlete sınıfsal bakışını netleştirecek yerde bulandırmamak ve bu uğursuz görevi canla başla yerine getirmeye çalışan liberallere karşı da uyanık olmak gerekir.

İşçi sınıfımızı devrimci bir sınıf partisine kavuşturmak, devrimci bir sınıf politikasıyla onu geniş emekçi yığınlar içinde kökleştirmek, böylece “kendisi için sınıf” düzeyine yükselen proletaryanın çevresinde bütün kent ve kır emekçilerini, kaderini sınıfın kaderine bağlamış tüm aydınları ve gençleri toparlamak ve bu büyük devrimci gücü Kürt halkının toplumsal enerjiyle kaynaştırmak... ve iktidar olmak. Dediğimiz gibi, bütün çaba ve emeklerimiz, attığımız her adım bu hedefe bağlanmalıdır. İşte o zaman yeni zalimlerin eski zalimlerden hesap sormalarını talep etmeyeceğiz, DGM'lerin günümüzdeki devamı olan Özel Yetkili Mahkemeler'in meşruiyet kazanmasına farkında olmadan alet olmayacağız. Dünün ve bugünün zalimlerinden işçi sınıfımız ve halklarımız hesap soracak. Bu uzun yolculuğun her evresinde elbet de düşmanın maskesini indirmek, politikalarının sınıf karakterini deşifre etmek, iktidarlara zorlamak önemlidir. Ama denildiği gibi her çabamız güçlenmeye, güçlerimizi ve kavgamızı birleştirmeye hizmet etmeli ve bizi iktidara yaklaştırmalıdır. Aksi takdirde -yani yolumuza ışık tutan sınıfsal bakışı yitirirsek- en insanca duygu ve tepkilerimiz, her başkaldırı ve direnişimiz “sol(!) liberaller, iktidardaki demagoglar, cemaat kalemşorları aracılığıyla düşman sınıfın kâr hanesine yazılacaktır.

Marks ne güzel söylemiş: “Eğer gerçek apaçık ortada olsaydı, bilime ne gerek vardı.”.

Ölümsüz Ölülerimiz

Süleyman Şahin

Türkiye komünistleri, devrimci-demokratları, emekçi halklarımız; hep genç kalan ve hep genç kalacak olan ölümsüz devrimcilerini her yıl olduğu gibi 2012 Mayıs'ında da anacaklar. Denizler, İbrahimler, Sinanlar ve onların silah arkadaşları hem 1 Mayıs alanlarında, hem mezarları başında, hem anma toplantılarında hem de kitlesel yürüyüşlerde anılacaklar, tümünün de devrimci anıları yad edilecek. Ve bu yıl daha büyük bir kitlesellik ve daha büyük canlılıkla anacağız yoldaşlarımızı; bu anmalarda bu yıl önceki yıllara göre genç kuşaktan devrimcilerin çok büyük bir kitlesellik ve coşkuyla yer aldıklarını göreceğiz.

Bu anma toplantılarında, daha sonra yapılacak bütün soğukkanlı değerlendirmelerimizde ve tüm devrimci faaliyetlerimizde bizce mutla-

ka bilince çıkarılması, üzerlerine titrenmesi ve kıskançlıkla sahip çıkılması, kesinlikle yaşatılması, gelecek kuşaklara aktarılması gereken birkaç önemli noktayı vurgulamak gerekir.

Birincisi; 1967-1972 sürecinin bu arkadaşlarımız için -ve elbet her biri farklı bir süreç ve zaman akışı içinde- Kemalizm dahil tüm burjuva ideolojilerinden bir kopuş, Marksizm-Leninizm'i (proletaryanın ve emekçi halkın devrimci enternasyonalist ideolojisini) daha derinden kavrama ve benimseme süreci olduğunu görmeli ve göstermeliyiz. Başlangıçta, "Sosyalizm ile Kemalizm arasında aşılmaz Çin seddi yoktur." diyen; 12 Mart'ı "Ordu kılıcını ortaya attı." diye karşılayan ve "İşçi sınıfı olsa da devrime önderlik etse iyi olurdu; ama sınıf yeterince güçlü olmadığına göre asker-sivil ay-

dın zümre devrime önderlik edecektir.” diyerek “sol” bir darbeye bel bağlayan eski tüfeklerin ideolojik etkileri altında şekillenmelerine karşın bu arkadaşlarımızın gerçekleştirdikleri ideolojik arınma göz kamaştırıcıdır. Bu arınma, üstelik dünya komünist hareketinin parçalanmış olduğu bir dünyada ve TKP’nin nesnel ve öznel yetmezlikleri nedeniyle 1968 başkaldırısına ideolojik, politik ve örgütsel önderlik yapamadığı bir Türkiye’de birkaç yıl içinde reformizmin, burjuva milliyetçiliğinin, militarist darbeciliğin etkilerini olabildiğince kırarak darağacı sandalyesinde gür sesle “Yaşasın Marksizm-Leninizm, yaşasın Kürt ve Türk halklarının ortak mücadelesi, yaşasın proletarya enternasyonalizmi!” diye inançla haykırarak sonsuzluğa yürümek, tarihsel akış içinde hiç unutulmayacak olan ve yıldızların parladığı bir andır.

Deniz’i ve arkadaşlarını anmaya yeltenerek istismar etmeye çalışan Kemalist burjuva nasyonalistlerinin, aynı ideolojik kökten beslenen ve adlarından başka komünizmle, sosyalizmle, devrimcilikle ilgisi olmayan göz bağcılarının elinden onların temiz devrimci anılarını kurtarmak gerekir.

İkincisi ve belki en önemlisi; ideolojik tam kopuştan çok önce gerçekleştirdikleri düzen karşısında eylemsel kopuştur. Onlar, ihtilalci başkaldırılarıyla, devleti tam karşılıklarına aldıkları eylemleriyle –asıl bunlarla- düzenin ve egemen güçlerin nefret ve kinini üzerlerine çektiler. Bu nedenledir ki Demirel, Denizlerin idamı için iki elini birden kaldırdı. O nedenledir ki, Kızıldere’de ON’ları sağ olarak ele geçirmeyi akıllarından geçirmedi, devlet refleksiyle ve İngiliz emperyalizminin de onayını alarak hiç tereddüt etmeden en ağır silahlarla katlettiler ve can çekişenleri de oracıkta kurşun yağmuruna tutup in faz ettiler. O nedenledir ki İbrahim’i yaralı olarak nerdeyse iki kent arası bir mesafede yalınayak buzlar üzerinde yürüttüler, işkencede bedenini parça parça doğradılar, sonra da bu devrimci mücadelenin bu ser verip sır vermeyen yiğidini, bu Anadolu halklarının yiğit

oğlunu kurşuna dizdiler. Bu yüzdendir ki Sinan Cemgil ve silah arkadaşlarını kırsalda hiç tereddütsüz katlettiler.

İşte bu nedenle Mayıs ayında toprağa düşen ölümsüz ölülerimizin gelecek kuşaklara bıraktıkları en önemli miras, hayatlarıyla ve kanlarının kıvılcımlarıyla tarihe not düştikleri şey devlete ve düzene başkaldırmaları, uzlaşmayan isyan örneğidir. Her biri isyan geleneğine ölümsüz birer örnek sundular sınıfımızın ve halklarımızın geleneği ve geleceği için.

Üçüncüsü; ayrı örgütler olmalarına ve aralarındaki görüş ayrılıklarına karşın THKP-C önderlerinin, Deniz ve arkadaşlarını darağacından çekip almak için –yani yoldaşlık ve devrimci dayanışma uğruna- kendisini -hem de örgütünün en seçkin kadrolarını hiç sakınmadan ölümüne götürecek olan – ve bildiğimiz kadarıyla dünya devrimler tarihinde Che’den başka benzeri olmayan- bu destansı yiğitliği gelecek kuşaklara armağan ettikleri bu müthiş örneği hep canlı tutmalıyız. Bu devrimci dayanışma ahlakı, bu kendini davaya sınırsız adanmışlık örneği, üzerine titrememiz ve geleceğe taşımamız gereken bir miras, eşsiz bir değerdir.

Dördüncüsü; bu yoldaşlarımızın bu çok kısa süren yaşamları içinde devrimci bir militan olarak gösterdikleri çalışkanlığı, yaratıcılığı, bir kuşak olarak gösterdikleri okuma, araştırma ve yazma gayretlerini, süreci –yani olmakta olanı ve olacak olanı- anlama gayretlerini; gerçekliğin devrimci yorumunu yapma tutkularını; kendileri dahil, her şeyi, herkesi devrimci eleştiriye tabi tutmakta gösterdikleri entellektüel cesareti, nerede bir işçi, köylü, üretici direnişi varsa orada yer alma tutkularını hep gözünde tutmak, yeni kuşaklara aktarmak, örnek almak ve yaşatmak gerekir.

Bütün bunları göz ardı eden, 1968 kuşağını ve kurban verdiğimiz önderleri mistik bir anlayışla yüceltip insanüstü bir azize dönüştüren – ve böylece onların yarattığı birikimi günümüzün devrimci pratiğinden koparıp uzaklaştıran-

yazıp söylediklerini birer dogma haline getirip bunlara hiçbir şey eklemeyen kimi eski ve yeni devrimci(!)ler –tıpkı burjuva kesimler gibi - onların devrimci yaşayan özlerini boşaltıyorlar.

Hele bir de kırk yıldır kendine hiçbir yeni bir düşünce eklemeyip tersine daha yoğun bir Kemalizm’e saplanarak, o günleri yad ederken çektiği çileleri öne sürüp “Biz neler neler yaptık, nelere tanık olduk, neler çektik.” edebiyatı yaparak, kahramanca ölümleri sürekli destanlaştırarak ve küçük dernek ortamlarında kahramanlarımızı erişilmez kılarak varılacak bir yer yoktur, bu kesinlikle devrimci bir tutum olamaz.

Ölümsüz ölümlerimizin devrimci geleneğini sürdürmek için yapılması gereken; onların bıraktıkları devrimci başkaldırı ruhunu devralmak; bıraktıkları mirası teorik, ideolojik, örgütsel ve politik olarak devrimci bir eleştiriye tabi tutarak bu alanda ulaştıkları düzeyi daha da yükseltmek ve aşmak gerekir.

Beşincisi; Mayıs ayının ölümsüz ölümlerini andığımız şu günlerde, onları yaşatmak demek; bu günün devrimci görevlerini doğru tespit etmek; bunu, devrimci geleneğimizin köklerinden devralacağımız devrimci özsuyla besleyip zenginleştirmek, bıraktıkları mirasın eksiklerini tamamlamak ve onları aşmak demektir. Yoldaşlarımız, kısa bir ömre çok şey sığdırdılar; ne var ki türküleri yarım kaldı. Bu yarım kalan türküyü işçi sınıfımızın ve halklarımızın muhteşem bir devrim senfonisine dönüştürmek görevi, bugünün devrimcilerinin ve yeni kuşakların tarihsel görevidir.

Mustafa Suphilerden başlayarak Mahirleri, Denizleri, Sinanları, İbrahimleri ve 70 sonrası devrimcilerinin faşistlerin yarattığı sokak teröründe, Kitle katliamlarında, işkence altında. Darağacında veya ölüm oruçları hapishane baskınlarında can veren nice nice yiğitlerin anılarını yaşatmak için; tarihin bugün önümüze koyduğu devasa görevleri cesaretle üstlenmek, tıpkı yıldızlara uğurladığımız yoldaşlarımızın

yaptığı gibi kendini davaya sınırsız bir adanmışlık ruhuyla tam bir devrimci girişkenlik, yaratıcılık göstererek bu görevlerin üstesinden gelmek gerekir.

Nedir bu görevler?

En başta; bu yoldaşlarımızın büyük özlemini, yani devrimi zafere ulaştırmak için proletaryanın devrimci partisini yaratmak –enternasyonalist Bolşevik karakter taşıyan ve bu niteliği devrimci faaliyetleriyle her gün yeniden yenden fetheden bir komünist partinin inşa edilmesi görevini başarmak.

Bu devrimci ulusal müfreze aracılığıyla geçmişimizin bir devrimci çözümlemesini başarmak ve oradan doğru, devrimci yaşayan özü alıp bugünkü devrimci faaliyetimize mal etmek; bu günün devrimci Marksist bilgisini üretmek ve bu iki birikimi bir devrimci potada senezleyerek devrimci bir programa ulaşmak ve böylecesinifımız ve halklarımızla birlikte büyük bir coşkuyla geleceğe, devrime yürümek.

Bu programın başta işçi sınıfımız olmak üzere, kent ve kır yoksulları, geleceğini işçi sınıfının kaderine bağlayan gençler ve aydınlar arasında benimsenip kökleşmesini sağlamak; tüm mağdur ve mazlumların özlem ve muhalefetini bu güç çevresinde birleştirip yoğunlaştırmak.

Devrimci işçi ve emekçi hareketi ile Kürt özgürlük hareketinin devrimci buluşmasını gerçekleştirerek egemenlerin karşısına hep birlikte dikilmek, onları geriletip devrime yürümek ve böylece tüm Ortadoğu devriminin önünü açmak ve böylelikle de dünya devrimine en önemli enternasyonalist katkıyı gerçekleştirmek.

Mustafa Suphilerin, 72 öncesi devrimcilerinin, 15-16 Haziranların, 70 sonrası devrimcilerinin yarım bıraktıkları türküyü ancak böylesi kitlesel bir devrim senfonisine dönüştürebilsek; ancak o taktirde onların devrimci geleneklerine, anılarına gerçekten layık olabildiğimizi söyleyebiliriz.

Yutkunmadan Sevebilmek

Deneme

Ayla Boran

Yutkunmak ne ağır bir edimdir ,diye düşünüyorum uzundur. Ne zaman yutkunur insan, ne zaman toplumca yutkunmak bir olağan duruma dönüştü dersiniz ?

Kendinden yola çıksa insan, düşünse tüm yutkunma anlarını, tahayyül etse tüm çevreleyicileri bu refleksinde... Kolayca görünür olur bu nedensellik ,gibi geliyor.

Biyolojik varlık mı? Üreten, düşünen, çözümlleyen, direnen, umut eden, seven, sevelebilen, hayatı aşkla kavrayabilen ; dirençle onaran olmak için, insan olmak mı? Ya da tüm cesaretlerini kuşanıp, hesapsızca, öğretilmiş korkularından sıyrılıp insan olduğunu haykırmak mı ? Önce kendine, sonra yaşama ?

Bu toprakların tarihselliği cesaret anlarıyla doludur kuşkusuz, birçok zaman ya da anda... Her cesaret bir yutkunma olarak bedel de ödetmiştir insana kat be kat...

İnsanı, yaşamı, umudu, sürekli öğüten bir çarkta, içine konuşmayı seçmek ve yutkunmak... Sayısız kez yutkunmak... Yeniden yeniden susmak ve içine patlamak kolay mıdır ki oysa ?

Üstelik de hep kendine acı, ölüm, işkence ve yaşamsızlıkla dönen bir replikken var olan, neden aynı temsil tepinir sahnende?

Köküne kadar bildiğin, çözülmüş ve tanınlanmış bir sistem teorisi sapasağlam dururken

önünde... Buna rağmen yutkunmak... Kapitalizmin kendini var ediş koşullarını, egemenliğinin koşullarını, karşıtlıklarını; bu karşıtlığın içinde büyüyen ezilmişliğin, ötekileştirilmenin, cinsiyetçiliğin, en asgari yaşam hakkına yönelen her türlü ihlalin;emeğinin, düşlerinin, düşüncelerinin ve en önemlisi yarınını karartan bir dayatma yaşamın karşısında yutkunmak zorunda kalmak ağırdır nereden baksan.

Yetmez tüm bunlar, sayısızca sıralama oluşturulabilir geçmişten bugüne benzer. Ancak anlar gelir aynı tarihsellikten bugüne... İşte o anlara her yutkunma bugün bedeldir, ödense bile unutulmayacak.

Çünkü tanık olmadıklarının acısıyla bilenebilir insan, bildiği üzerinden aynı kalmaya çalışarak... İnsan kalmaya çalışmak için bile olsa...Ya tanıklıklarımız ya bugünün can yakan tanıklıklarına, bugün bu bilinçle ve insan olduğunu hissederken yutkunmak... Bakın işte bu çok ağır... İçten içe tüketir de habersiz, kaçınıcı yutkunmada ölür o içinizdeki insan , bilemezsiniz.

Yutkunmaya devam mı ?

Bakınız halklar var. Birinin acılarını bir diğeriyle ölçüştürmeksizin bu toprakların ötelememez gerçekliği olan...

Bakınız Ermeniler var. 1915'ten bugüne acıları katmerleşerek artan...

24 Nisan 1915 bu toprakların en kara soy-

kırım tarihidir. 1.500.000 insan, adı tehcirin sözlük anlamını da geçen bir kıyımın öznesi olmuştur. Yerinden, yurdundan, kimliğinden, kültüründen edilmiş ; dahası canından olmuştur. Üstelik de bu topraklarda üretimin, zanaatın, nezaketin ve tevazunun insanı oldukları halde... Kalan bir avuç Ermeni'nin de kendi topraklarında şu an yaşadıkları baskı ve zorlukları anlatmak ise geçmişi anlatmak kadar can yakıcıdır. Bu topraklar, egemen aygıt , toptan özür borçludur bu halka... Ve onlar ki hâlâ elini uzatıyor barışa ve eşitliğe... Ötekileştirildiği halde acımasızca.

Bakınız 19 Ocak 2007 var. Bu halkın bir aydını var kaldırıma düşürülen, kardeşçe yaşamaktan başka düşü olmadığı halde... Güvercinlere dokunulmaz derken, sırtından vurulan... Faili ve senaryosu baştan belli bir cinayete kurban edilen Hrant Dink var.

Bugün 2012... Üç tetikçiye ihale edip süreci, sıyrılan bir devlet var. Dahası da var bu sürecin... 5. Yılda 50 bin olmak değil, bu kadar basit değil...

Yine yutkunduk değil mi ?

Bakınız, 90 yıldır, azıcık bile olsa yaşam hakkı tanınmayan; dili, kültürü, kimliği yok sayılan Kürtler var. 40 yıldır her gün biraz daha bedeli ağırlaşan bir savaş var bu topraklarda, yanı başımızda ve can alan... Bir tek onlar bilir, ne demek olduğunu bu topraklarda Kürt olmanın... Bir sokulun yanlarına anlarsınız ne demektir; taş olsanız içiniz parçalanır, bir şartla, bırakın ideolojik bakışı, bir tek vicdanınızı hareketlendirseniz, yaşamaktan bu yutkunmayla esef utanırsınız eminim.

Her şeye rağmen herkes için bir umut dediler, bir şans olsun dediler ve tüm insan kalmaya yemini olanlara seslendiler “Demokratik özerklik”le... HDK ile bir yürüyüş tarifini perçinleme çabasındalar, seçtiğimiz vekilleri gaz yediler, şiddet gördüler, bin bir engellemeye rağmen direniyorlar. Bombalar yağıyor üstlerine... İlk baskıyı gördüğümüz yerde ;

yine yutkunduk değil mi ?

Roboski’de yaşananlar başka bir toprağın “insan”larının gerçeği olsa karşılığı ,kendiliğinden bile olsa, bir kalkışma olurdu.

Yine de yutkunduk...

İliklerimize kadar işlerken soğuk... Çoluk çocuk donuyor Van’da...Yine de yutkunduk ? Üzülmek her şey değildir oysa...

Bakınız, işçi, emekçi, yoksulların, kadınların çığlıkları var. Duyuyoruz elbet, yutkunuyoruz bir şekilde...

Biz yaşadıkça bu sıralama hep olacak. Yutkunmalarımız da artacak...

Yutkunmak “çaresizliktir” oysa... Niyetini, acını, hüznünü, düşlerini hep içine patlatmak ve parçalanmaktır oysa...

Hepimiz için kocaman bir hayat var, düşlerimizce... Ve biz biliyoruz yutkunmamayı yaşamca... Tarihten miras nice öğretimiz, sözümüz var hayata...

Ve burjuvazinin egemen aygıtları, yani siz;

Bütün yutkunmalarınızdan, açlıklarınızdan, yaşanmamışlıklarınızdan, sahte ezberlerinizden sıyrılıp da sevebilmeyi düşündünüz mü hiç ?

Hiç sevdiniz mi bu toprakları ?

Terk et tehdidiyle değil, el ele sevebilmeyi düşündünüz mü her karışını... İçinden kan sızan her karışını ağıtlarla sulamak yerine, itmek ötekileştirmek yerine, kıyım ve katliamlar yerine, öncelediniz mi barışı ?

Her karışı bir gülümseyişe gebeyken, çiçekler açarken dağlarında inatla... Kurak ve göçebe bıraktınız baharları... Yazık ettiniz ! Doğaya, insana ve hayata... Bitmedi yüzyıllar boyunca... Milyonlarca döndü size sevgisizlikleriniz, sevebilenleri düşürdünüz toprağa, kaldırıma; bulduğunuz her boşluğa gömdünüz hayatı. Eşelediniz, susturdunuz, vurdunuz, öldürdünüz, tuttunuz ve öldürdükçe öldünüz sevgisizlikten... Yazık ettiniz yaşama !

Bir çocuęu sevdiniz mi örneğin?

Aç bıraktığınız, aşı-ekmeği tiner, uyuşturu-
cu, yokluk, yangın ve zulüm olan çocukların,
umut yerine acı dolan bakışlarına değdiniz mi
hiç ? Yüreklerini gördünüz mü yaşama gülüm-
seyen ? Yazık ettiniz ! Bir çocuk gülümseyişin-
de dondu insanlığınız.

Siz sözcükleri, kültürleri dilleri sevdiniz mi
hiç?

Siz karşıtlarken halkları, sözcüklerine düş-
man oldunuz sevgisizlięinizde değil mi ?

1915'i silmek isterken belleklerden, göre-
mediniz güzellięini "Parev" in...

90 yıllık inkar ve imhanın, süregetirdiğiniz
savaşıñ çıkmazından göremediniz "Slav u rez"
in içtenlięini...

"Merhaba" diyenleri, yüreęini yaşama hiza-
layanları, acıtmaya devam ediyorsunuz sevgi-
sizlikten...

Hiçbir terminolojide de yok karşılığı sevgi-
sizliğinizin ve sizin... Bir tek karşılığınız var
:Oda FAŞİZM.

Siz sevgisizlięi bilirsiniz de bilir misiniz ne-
dir sevmek ?

Tüm ezilenlerin tutkalıdır yaşamda oysa...
Hakkını vermek sevginin ,hesapsızca emektir.

Siz bir kadının dilinden bilir misiniz sevme-
nin tanımını ?

Nereden bileceksiniz, kadın cinayetlerinin
dudak uçuklatan ikliminde? Hele ki ötekileş-
tirdiğiniz bir kadın nasıl anlatacak size... Din-
leyebilir misiniz ki ?

Sevmek için bir yaşam düşü kurmak gerekti-
ęini kabul edebilir misiniz ? Toptan yıkıp ken-
dinizi yeniden kurmak gerektiğini sevgilerde...
Nasıl kabul edeceksiniz ? Yazık size ! Bir gün
öleceksiniz sevgisizlięinizin dehlizlerinde...

Biz sevmeyi yaşatacağız nice ömürlerde...
Sevgisizlięi yüzünüze çarpa çarpa... Bir gün
sevmek zorunda bırakıncaya kadar sizi...

O bir gün ,ancak kapitalist sömürü düzeni-
nin sonu geldiği zaman yaşanır olacaktır. Yut-
kunmadan ve sevgiyle...

Size rağmen soluklanıyoruz sevgilerde...

Stalin ve Demokratik Reform Mücadelesi

İkinci Bölüm - Grover Furr

Savaş Zamanı

1. İkinci Dünya Savaşı'nın sonlarına doğru, Stalin ve politbürodaki destekçileri, Bolşevik Partisi'nin Sovyet yönetimini doğrudan kontrolüne son vermek için bir teşebbüste daha bulundular. Yuri Zhukov bu gelişmeyi şöyle anlatmaktadır:

“1944 Ocağında... savaş döneminde ilk kez, plenum [merkez komitesi] ve SSCB Yüksek Sovyeti'nin bir oturumu bir arada yapıldı. Molotov ve Malenkov, yasal olarak parti ile iktidar arasına mesafe koymaya dönük bir merkez komitesi karar taslağı hazırladılar. Partinin elinde sadece ajitasyon-propaganda faaliyetini yönetme yetkisi kalacaktı. Hiç kimse onu bu normal parti meselelerinden ve yine, tamamen doğal olan, kadro seçimine katılımdan uzak tutmayacaktı. Buna karşın taslak, açıkça, partinin ekonomiye ve devlet organlarının işleyişine müdahalesini yasaklıyordu. Stalin taslağı okudu; sekiz sözcüğünü değiştirdi ve üzerine “Kabul” diye yazdı. Sonrasında neler olduğu, bir sır olarak kalmıştır...”

... Bu, partiyi, ona sadece savaş sırasında gerçekten yerine getirdiği fonksiyonları bırakarak, devletin ihtiyaçları doğrultusunda hizmet veren bir kurum olmaya yöneltme yolunda yeni bir girişimdi. Taslağın altında beş kişinin imzası vardı: Molotov, Malenkov, Stalin, Khrush-

Çeviren: Sermet Yalçın

chev, Andreev. Ortada bir steno kaydı yoktur ve biz, diğerlerinin nasıl oy verdiğini sadece tahmin edebiliriz. Maalesef, dört üyesi de merkez komitesi politbürosunda yer alan tam yetkili Devlet Savunma Komitesi bile, eski işleyişi kıramamıştır. Bu, bir kez daha, Stalin'in hiçbir zaman, anti-Stalinistlerin ve Stalinistlerin ona atfettikleri düzeyde bir güce sahip olmadığını kanıtlamaktadır.” (Zhukov, Kul'tovaia; vurgular eklenmiştir)

2. Parti ile ekonomik işleyiş ve devletin arasına “mesafe konması” nasıl gerçekleştirilecekti, bilmiyoruz. Muhtemelen, devlet organlarında görev yapacak personeli belirlemek için farklı bir yöntem düşünülüyordu gibi görünüyor. Bu, 1936 Anayasasında belirtilen seçimlere dönüş anlamına gelebilir miydi?

3. Bu tür soruların cevapları ne olursa olsun, anlaşıldığı kadarıyla, parti birinci sekreterlerini büyük oranda bünyesinde barındıran merkez komitesi, Stalin liderliğinin Sovyet sisteminde kökten bir değişikliğe gitme planlarını bir kez daha geri püskürttü. Khrushchev, “gizli konuşma”sında, böyle bir plenumun hiçbir zaman yapılmadığını söyledi! Dinleyiciler arasında bulunan MK üyelerinin çoğunun bunun bir yalan olduğunu bilmesi gerektiğine göre, bu yalanın hedefi, onlara, sahip oldukları güce yönelik bu tehlikenin artık resmen “mezara gö-

müldüğünün” örtük işaretini vermek olmalıdır.

Savaş Sonrası

4. Görmüş olduğumuz üzere, Stalin, “ikili iktidar” durumunun hem SSCB, hem de parti için önemli bir problem olduğuna inanıyordu. Aslında toplumu hükümet değil, parti yönetiyordu. Giderek artan bir biçimde, parti kadroları, kontrolü, üretimi yönetmekten ziyade, gözetim ya da teftiş biçiminde sağlıyorlardı.

5. Partinin devleti doğrudan kontrolüne son vermek, şöyle birtakım amaçlara hizmet edecekti:

- 1936 Anayasasını kurumsallaştıracak ve Sovyet halkının Sovyet devletiyle bağlarını güçlendirecekti

- Devlet kurumlarının işleyişini gerçekten kalifiye unsurlara devredecekti

- Partiyi bir asalak ve bozuk kariyeristler kastının elinde –üst düzeylere kadar- dejenere olmaktan kurtaracaktı.

6. Savaşa kadar politbüro haftada en az iki kere toplandı. 1941 Mayısında, Stalin, SSCB yönetiminin resmi yürütme organı Halk Komiserleri Sovyeti ya da Sovnarkom’un başkanı olarak Molotov’un yerini alıp Sovyet devletinin başına geçti.

7. Fakat savaş sırasında, SSCB, gerçekte ne bu organ, ne de parti tarafından yönetildi. Yönetim, Stalin ve üç en yakın arkadaşından oluşan Devlet Savunma Komitesi’nde idi. Savaş esnasında merkez komitesi sadece tek bir plenum yaptı; yalnızca savaş sırasında değil, savaştan sonra da politbüro nadiren bir araya geldi. Pyzhikov’a göre, “politbüro, tamamen pratik kaygılarla, devre dışı kaldı”. Sovyet muhalifi Zhores Medvedev, politbüronun 1950’de sadece 6 kez, 1951’de 5 kez ve 1952’de de 4 kez toplandığına inanmaktadır. Yani Stalin, politbüroyu devlet işleyişinin dışına taşımıştı. (Pyzhikov, 100; Medvedev, “Sekretnyi”)

8. Stalin, görüldüğü kadarıyla, partinin başı

olarak oynaması gereken rolü pek önemsemi-yordu. MK plenumları nadiren yapılıyordu. 1939’la 1952 arasındaki on üç yıl boyunca hiç parti kongresi düzenlenmedi. Savaşın ardından, Stalin, parti ve hükümetin ortak kararlarını sadece Bakanlar Kurulu (Halk Komiserleri Konseyi’nin yeni adı) başkanı olarak imzalıyor, parti adına imza atmaya diğer parti sekreterlerine, Zhdanov ve Malenkov’a bırakıyordu. (Pyzhikov, 100)

9. Partinin otoritesi yine büyüktü. Fakat belki de bu, Stalin’in hâlâ parti genel sekreteri olmasından kaynaklanıyordu. O, savaştan sonra konumunu koruyan tek Müttefik lideriydi: Roosevelt ölmüş, seçimleri kaybeden Churchill 1945’te görevinden ayrılmıştı. Şunu söylemek mübalağa değildir: Emekçi halk arasında, Stalin yeryüzünün en ünlü ve en saygın kişisiydi. Onun başını çektiği komünist hareket, yüz milyonlarca insanın umuduydu. Faşizme karşı kazanılan zafer sonucunda, hareketin genişliği muazzam boyutlara ulaşmıştı. Stalin’in devletin başı olarak sahip olduğu büyük prestij, parti organlarına da otorite sağlıyordu. (Mukhin, Ubiytsvo, 622; 13. bölüm, çeşitli yerler)

10. Stalin’in davranışları, onun hâlâ partiyi devlet üzerindeki doğrudan hâkimiyet konumundan uzaklaştırmaya çalıştığını düşündürmektedir. Eğer niyeti böyle idiyse, bunu temkinli bir biçimde yapıyordu. Bu temkinliliğin birtakım nedenlerini belki şöyle ifade edebiliriz:

- Partiyeye yönelik yakışıksız bir güvensizlik görüntüsü yaratmak, komünist partilerinin henüz iktidarı ele geçiremediği dünyanın diğer ülkeleri için kötü bir örnek yaratacaktı.

- Merkez Komitesi ve nomenklatura, savaştan evvel olduğu gibi, bu yaklaşıma karşı çıkacaktı.

Bu nedenle, bu iş, mümkün olduğunca az rahatsızlığa yol açacak biçimde, sakın bir tarzda yapılmalıydı. (Mukhin, Ubyistvo, 611)

1947 Parti Programı Taslağı

11. Stalin liderliğinin demokratikleşmeye dair planları, muhtemelen, bugün onun hakkın-da bildiklerimizden daha fazlasını kapsıyordu. Tam bir antikomünist ve anti-Stalinist tarihçi olan Pyzhikov, 1947 program taslağından, SSCB’de demokrasi ve eşitliğin geliştirilmesi konusyla ilgili -sadece ağızımıza bir parmak bal sürüp arkasını getirmediği- seçmeler aktarmaktadır. Bu etkileyici ve şimdiye dek tam olarak bilinmeyen plan hiç yayımlanmamış ve belli ki, başka araştırmacıların ona ulaşması da mümkün olmamıştır.

12. Pyzhikov tarafından kelimesi kelimesine aktarılan bölüm şöyledir:

“Sınıfsız bir sosyalist toplumun kuruluş sürecini tamamlamayı temel alan sosyalist demokrasinin gelişmesi, proletarya diktatörlüğünü giderek Sovyet halkının diktatörlüğüne çevirecektir. Tüm toplumun her bir üyesi, adım adım devlet meselelerinin günlük yönetiminin içine çekilecek; nüfusun komünist bilincinin ve kültürünün artması ve sosyalist demokrasinin gelişmesi, Sovyet halkının diktatörlüğündeki zor biçimlerinin yavaş yavaş ortadan kalkmasına ve yerini gittikçe kamuoyu baskısının zor araçlarına bırakmasına, devletin politik fonksiyonlarının adım adım daralmasına ve giderek, genel anlamda, toplumun iktisadi yaşamını yöneten bir organa dönüşmesine yol açacaktır.”

Pyzhikov’un, bu yayımlanmamış dokümanın diğer bölümlerinden yaptığı özet ise şu şekildedir:

“[Taslak] özellikle Sovyet düzeninin demokratikleştirilmesinin daha ileri boyutlara taşınmasıyla ilgiliydi. Bu plan, kitlelerin kültürel düzeyinde sağlam bir ilerleme kaydetme ve devletin idari fonksiyonlarını maksimum seviyede basitleştirme temelinde, işçileri, devlet işleyişinin, günlük mülki ve sosyal etkinliğin içine çekmeye dönük, tümel bir yöntemi esas

alıyordu. O, pratikte, üretim faaliyetinin devlet meselelerinin yönetimine katılımı, yönetim [devlet] fonksiyonlarının adım adım tüm emekçi halk tarafından üstlenilmesine yönelik bir dönüşümle birleştirilmesi biçiminde bir yol benimsenmesini öngörüyordu. O, aynı zamanda, uzun uzun, halkın doğrudan yasama faaliyetinde bulunması aşamasına geçiş fikrini işliyordu. Bu konuda şu unsurlar temel alınıyordu:

a) hem iktisadi, hem de sosyal alanda, idari işleyişin en önemli sorunlarının çoğunun yanı sıra, yaşam koşulları ve kültürel gelişimle ilgili meselelerde de genel oylama ve karar belirleme yolunun tutulması;

b) toplumsal örgütlenmelerin Yüksek Sovyet’e yeni yasa teklifleri sunma hakkını garanti altına alan araçlarla, aşağıdan gelen yasama inisiyatifinin yaygın biçimde genişletilmesi;

c) yurttaşların ve toplumsal örgütlerin, uluslararası ve iç politikanın en önemli meseleleri üzerine Yüksek Sovyet’e doğrudan teklifler sunma hakkının kabul edilmesi.

Yöneticilerin nasıl seçileceğine dair ilkeler de göz ardı edilmemişti. Parti programının planı, komünizme doğru ilerleyişin ulaştığı aşamaya göre, devlet organlarının tüm sorumlu üyelerinin seçim yoluyla belirlenmesi ve bir dizi devlet organının işleyişinde, onları giderek bütünüyle ekonominin hesap işleri ve denetimiyle görevli kurumlara dönüştürecek değişikliklerin hayata geçmesi meselelerini öne çıkarıyordu. Bunun için, bağımsız gönüllü örgütlenmelere maksimum gelişme imkânı sağlanması önemli görülüyordu. Dikkat, halkın bilincinin komünist dönüşümünün gerçekleşmesine; geniş halk kitleleri arasında, sosyalist demokrasi temelinde, ‘sosyalist yurttaşlık’, ‘çalışma kahramanlığı’, ‘Kızıl Ordu yiğitliği’ nosyonlarının gelişmesinde kamuoyunun etkisinin güçlendirilmesine çevrilmişti.” [vurgular eklenmiştir –GF]

13. Yine Pyzhikov’a göre, Zhdanov, Şubat 1947 merkez komitesi plenumuna, planlama komisyonunun çalışmaları hakkında bir rapor

sundu. Zhdanov, 19. Parti Kongresi'nin 1947 sonlarında veya 1948'de toplanmasını teklif etti. Ayrıca, parti konferanslarının yılda bir kez ve merkez komitesi üyelerinin her yıl en az altıda birinin “zorunlu değişimi” ile toplanmasına dair basit bir usul önerdi. Önerinin yürürlüğe girmesinin ve bu “değişim”in, fiilen, MK üyeliğinde daha dönüşümlü bir kompozisyona yol açması durumunda, bu, birinci sekreterlerin ve MK'daki diğer parti liderlerinin konumlarının daha sallantılı olması, partinin yönetim organında taze kan için yer açılması, sıradan üyelerin parti liderlerini eleştirmelerinin kolaylaşması anlamlarına gelecekti. (Pyzhikov, 96)

14. Bu cüretkâr plan, Lenin'in, Marx ve Engels'te tespit ettiği birtakım yaklaşımları dönüştürüp geliştirdiği, yeni ufuklar açan çalışması Devlet ve Devrim'de öngörülen “devletin sönmesi”ne dair fikirlerin birçoğunu yansıtmaktadır. Tüm önemli kararların alınmasına Sovyet halkının ve örgütlerinin doğrudan demokratik katılımını ve parti konferansları aracılığıyla her yıl merkez komitesinde, altıda bir oranının altında olmamak üzere –en azından bunun sağladığı nöbet devri imkânı çerçevesinde- “değişim”i önermekle, bu parti planı, hem devlette, hem de partinin kendisinde, aşağıdan demokrasinin gelişmesini hedefliyordu.

15. Fakat bu plan da suya düştü. Daha önce genel hatlarıyla aktarılan, Sovyet devletinin ve partinin demokratikleştirilmesine yönelik evvelki tekliflerdeki gibi, bunun nasıl olduğunun ayrıntılarını da bilmiyoruz. Muhtemelen öneri merkez komitesi plenumunda reddedildi. 19. Parti Kongresi 1952'ye kadar ertelendi. Yine bunun nedeni de bizim için meçhuldür. Parti plan taslağının yapısı, merkez komitesinin –birinci sekreterlerin- muhalefetine, bu sonuca yol açmış olabileceğini akla getirmektedir.

On Dokuzuncu Parti Kongresi

16. Görüldüğü kadarıyla, Stalin liderliği,

1952'de toplanan parti kongresi ve hemen onu takip eden merkez komitesi plenumunda, partinin devlet üzerindeki kontrolünü kaldırmak için son bir çaba daha sarf etti. Khrushchev'le başlayarak, parti nomenklaturası bu kongreye dair tüm anıları hafızalardan silmeye çalıştı ve orada kotarılan her şeyi derhal kökünden söküp atmaya yöneldi. Brezhnev döneminde, 18. Kongre de dâhil olmak üzere tüm parti kongrelerinin tutanakları yayımlandı. Fakat 19. Kongre'nin tutanakları bugüne kadar hiç yayımlanmadı. Stalin kongrede sadece kısa bir konuşma yaptı –ki bu yayımlanmıştır. Ama onu takip eden merkez komitesi plenumunda yaptığı konuşma 90 dakika sürdü. Bu ikinci konuşma, seçme bölümler hâlinde bile, hiç yayımlanmadı. Bu plenumun tutanakları da hiç basılmadı.

17. Stalin, kongreye, partinin konumunda ve örgütsel yapısında değişikliğe gitme çağrısı yaptı. Bu değişiklikler arasında şunlar vardı:

■ Partinin “Tüm Birlik Komünist Partisi (Bolşevik)” olan adı resmen “Sovyetler Birliği Komünist Partisi” olarak değiştirildi. Bu, partiyi ülkeyle ilişkilendiren ve dünyadaki diğer komünist partilerininkilere benzeyen bir isimdi.

■ Merkez komitesi politbürosunun yerini bir “prezidyum” aldı. Bu isim, bir diğer temsilî organın (MK) temsilcileri anlamına geliyordu (örneğin Yüksek Sovyet prezidyumu gibi). Böylece bu organ ismindeki “politik” sıfatından da sıyrılmış oluyordu -sonuçta politik olan partinin bütünüydü, sadece yönetici organı değil.

18. Hiç şüphesiz, hem partiyi hem de devleti değil, sadece partiyi yöneten bir organ düşüncesi daha doğruduydu. Politbüro, karışık üye profiline sahip bir organdı. Bakanlar kurulu başkanını (devletin yürütme organının –yani devletin-başı), Yüksek Sovyet prezidyumu başkanını (yasama organının başı), parti genel sekreterini (Stalin), başka bir veya iki parti sekreterini ve bir veya iki bakanı daha bünyesinde barındırıyordu. Politbüronun aldığı kararlar, hem hükümeti, hem de partiyi bağlıyordu.

19. Böylece, politbüronun ülkede gerçekten tartışılmaz hâkimiyete sahip konumuyla karşılaştırıldığında, prezidyumun rolü büyük oranda sınırlandı. İçinde devlet başkanı ve Yüksek Sovyet başkanına yer ayrılmadığından, prezidyum sadece komünist partisinin yönetim organı olmak durumundaydı.

20. Başka değişiklikler de yapıldı:

■ Genel sekreterlik makamı –Stalin’in yürüttüğü görev- kaldırıldı. Stalin artık, hepsi 25 üye ve 11 aday üyeden oluşan yeni prezidyumda yer alan 10 parti sekreterinden yalnızca birisiydi. Prezidyum, 9-11 üyeden oluşan eski politbürodan daha geniş bir yapıydı. Bu genişliği onu, rutin ve hızlı bir biçimde yürütme kararları alan bir organdan ziyade, meselelere daha enine boyuna kafa yoran ve daha az etkili bir organ yapacaktı.

■ Prezidyum üyelerinin çoğu, anlaşıldığı kadarıyla, parti liderleri değil, devlet görevlileriydi. Khrushchev ve Malenkov, daha sonra, Stalin’in, ilk prezidyum için kendi ağzıyla teklif ettiği kişileri nasıl olup da bu göreve uygun gördüğüne şaşacaklardı; zira bunlar tanınmış parti üyeleri –yani birinci sekreterler- değildi. Muhtemelen Stalin onları –parti değil- devlet liderliği çerçevesindeki konumlarından dolayı önermişti.

21. Stalin, parti genel sekreterliğinden çekildiği 19. Parti Kongresi’nin hemen ardından toplanan MK plenumunda, kendi getirdiği teklifle, sadece devlet başkanı (bakanlar kurulu başkanı) olarak kalmak üzere, merkez komitesinden de istifasını sundu.

22. Stalin merkez komitesinde yer almayıp sadece devlet başkanı olarak kalırsa, hükümet görevlileri artık kendilerini prezidyuma –partinin en yüksek organına- hesap vermek zorunda hissetmeyeceklerdi. Stalin’in bu hamlesi, devlet içindeki “gözetim”leri gereksiz olan parti görevlilerinin üretim alanındaki otoritesini ortadan kaldıracaktı. Stalin partinin başında olmadığına, parti liderliği, nomenklatura, daha

düşük bir prestije sahip olacaktı. Alt düzeydeki parti üyeleri, kendilerini artık, birinci sekreterler ve merkez komitesi tarafından tavsiye edilen adayları “seçmek” –yani sadece teyit etmek- zorunda hissetmeyeceklerdi.

23. Bu çerçeveden bakıldığında, Stalin’in merkez komitesinden istifası, nomenklatura için bir felaket demektir. Onlar, kendilerini sıradan üyelerin acımasız eleştirilerinden koruyan tek şeyin “Stalin’in gölgesi” olduğunun herhalde farkındaydılar. Bu, gelecekte, parti nomenklaturasının içinde sadece zeki ve yetenekli kişilerin kalabileceği anlamına geliyordu –aynen devlet birimlerinde de olacağı gibi. (Mukhin, Ubiystvo, 618-23)

24. Ortada yayımlanmış tutanakların olmaması, bu plenumda vuku bulan gelişmelerin ve Stalin’in konuşmasında dile getirdiği konuların, nomenklaturanın yayımlanmasını istemeyeceği türden şeyler olduğunu düşündürmektedir. Bu, ayrıca, Stalin’in “tam yetkili” olmadığını da göstermektedir –ve bunu vurgulamak önemlidir. Örneğin Stalin’in bu plenumda Molotov ve Mikoian’a yönelttiği ciddi eleştiriler, ölümünün üzerinden çok uzun bir süre geçene dek yayımlanmamıştır.

25. Ünlü Sovyet yazarı Konstantin Simonov da bir MK üyesi olarak toplantıdaydı. Simonov, Stalin kendisinin merkez komitesi sekreterliği görevinden çıkarılmasının oya sunulması teklifi getirdiğinde, Malenkov’un şok ve panik hâlinde tepki verdiğini kaydetmiştir. (Simonov, 244-5) Gürültülü bir muhalefetle karşılaşınca, Stalin, teklifinde ısrarcı olmamıştır.

26. Bunu yapma imkânı bulur bulmaz, parti liderliği, hemen 19. Parti Kongresi kararlarını iptal etmeye yöneldi. 2 Mart’ta, Stalin bilinci yerinde olmasa da hâlâ hayattayken, Stalin’in daçasında dar bir prezidyum (temelde eski politbüro üyelerinden oluşan) toplantısı yapıldı. Liderlik, prezidyumun 25 üye yerine tekrar 10 üyeye indirilmesini kararlaştırdı. Bu, özünde, eski politbüroya dönüş demektir. Parti sekreter-

lerinin sayısı yine beşe indirildi. Khrushchev, sekreteryanın “koordinatör”lüğüne getirildi. Ve ardından, beş ay sonra da “birinci sekreter” yapıldı. Sonuçta, 1966’da, prezidyumun adı tek-rar politbüroya çevrildi.

27. SSCB’nin geriye kalan tarihi boyunca parti, üst kademesi bozulmuş, kendi kendini seçen, kendi kendine rütbelere veren bir imtiyazlı seçkinler tabakası hâline gelerek, Sovyet toplumunu yönetmeye devam etti. Gorbachev yönetimi altında, bu yönetici grup, SSCB’yi feshetti ve kendi kendine iktisadi zenginlik ve yeni kapitalist toplumun siyasal liderliğini bahşetti. Aynı zamanda, her şeyi emekleriyle yaratan Sovyet işçi sınıfı ve köylülerinin birikimlerini onlardan çaldı, talan etti; SSCB’nin halk tarafından yaratılan muazzam zenginliğinin üstüne oturdu. Bu aynı eski nomenklatura, bugün de, Sovyet sonrası devletleri yönetmeye devam etmektedir.

Lavrentii Beria

28. Beria, Sovyet tarihindeki en çok iftira uğramış figürdür. Bu yüzden, Beria’nın yaptıklarına dair tarihsel yargının Sovyetler Birliği’nin sonunun hemen ardından başlayan tersine dönüşümü, bu makalenin ana konusu olan Stalin’in rolünün bilimsel çerçevede yeniden değerlendirilmesinden bile daha dramatik olmuştur.

29. Beria’nın “yüz gün”ü -aslında Stalin’in 5 Mart 1953’teki ölümünden Beria’nın 26 Haziran’da azledilmesine kadar geçen 112 gün- çok sayıda çarpıcı reforma girişilmesine tanık olmuştur. Eğer Sovyet liderliği bu reformların tam olarak hayata geçmesine izin verseydi, Sovyetler Birliği’nin, uluslararası komünist hareketin, Soğuk Savaş’ın -kısacası 20. yüzyılın ikinci yarısının- tarihi son derece farklı olurdu.

30. Beria’nın reform girişimleri, en azından, hepsi ciddi öneme sahip ve bir kısmı bugün, Rus hükümetinin onlar hakkındaki en önemli birinci el kaynakları en güvenilir araştırmacıla-

ra bile kapalı tutmasına rağmen, özel çalışma konusu oluşturan şu unsurları içermektedir:

■ Almanya’nın sosyalist olmayan, tarafsız bir devlet olarak yeniden birleştirilmesi (Almanlar arasında haddinden fazla taraftar bulacak ve ABD de içinde olmak üzere NATO müttefikleri tarafından şüphesiz sıcak karşılanacak bir adım)

■ Komintern’e karşı Batı’yla yaptığı ilan edilmemiş ittifaktan vazgeçmeyi taahhüt eden Yugoslavya’yla ilişkilerin normalleştirilmesi

■ Yakınlarda ilhak edilen Batı Ukrayna bölgeleri ve Baltık devletlerinde, milliyetçi göçmen gruplarının en azından bir kısmını etkilemeyi de amaçlayarak, “Ruslaştırma” karşıtı bir uluslar politikası gütmeye. Gürcistan ve Beyaz Rusya’yı da kapsamak üzere, diğer Rus olmayan bölgelerde uygulanan uluslar politikasında da reforma gitme

■ 1930’lar ve 1940’larda özel yargı organları -troykalar ve NKVD “özel komisyon”ları- tarafından haksız yere mahkûm edilen kişilerin haklarının iadesi ve uğradıkları haksızlıkların tazmini (Beria yönetiminde bu süreç, suçlu olduğu kesin birçok kişinin “itibarının iade edildiği” Khrushchev yönetimindeki süreçten çok farklı bir biçimde işledi).

31. Beria’nın büyük oranda yürürlüğe koyduğu diğer reformlardan bazıları ise şunları içeriyordu:

■ Devlete karşı işlenen suçlardan dolayı hapse atılmış bir milyon kişi için af

■ Eski NKVD şefi Kruglov’un merkez komitesinden tamamen çıkarılması, NKVD görevlilerinin bulaştığı haksız suçlamalar ve cezalandırmaların soruşturulmasına izin verilmesi ve öte yandan, “Doktorlar Komplosu”na yönelik soruşturmanın durdurulması.

■ NKVD “özel komisyon”unun insanlara ölüm ve uzun süreli hapis cezaları verme yetkisinin kaldırılması.

■ Sadece Stalin “kült”üne değil, genel olarak lider kültürünün tamamına karşı bir tutumla, resmi tatil törenlerinde liderlerin portrelerinin bulundurulmasının yasaklanması. Bu uygulama, Beria’nın azledilmesinin kısa bir süre sonrasında parti liderleri tarafından kaldırıldı.

Beria’nın Demokratik Reform Hareketleri

32. Beria, resmi olarak, 26 Haziran 1953’te politbüro üyesi arkadaşları ve bazı generaller tarafından tutuklandı. Bu tutuklama faraziyesinin ayrıntıları karanlıkta kalmıştır ve bu konuda çelişkili anlatımlar söz konusudur. Öyle ya da böyle, Temmuz 1953 plenumunda Beria’ya çeşitli suçlamalar yöneltildi. Mikoyan şunları anlatmaktadır:

“O [Beria] Kızıl Meydan’da Stalin’in kabri başında sunumunu yaptığında, konuşmasının ardından şöyle dedim: ‘Konuşmada her yurtaşa anayasanın öngördüğü hakları ve özgürlükleri garanti ettiğin bir bölüm vardı. Sıradan bir hatibin konuşmasında bile bunlar boş sözler değildir. Hele de bir içişleri bakanının konuşmasında bu bir eylem programı anlamına gelir; onu hayata geçirmek zorundasın.’ O da bana cevap verdi: ‘Onu hayata geçireceğim.’” (Beria, 308-9; Mukhin, 178)

33. Beria, Mikoyan’ı heyecanlandıran bir şey söylemişti. Açık bir gerçektir ki, bu kritik noktada, Kızıl Meydan’da yaptığı ve anayasaya atıfta bulunan konuşmasında, Beria, komünist partisini işin içine hiç katmamış, sadece Sovyet yönetimi hakkında konuşmuştu. Beria’nın, Malenkov’un ardından ikinci konuşmayı yapması, onun artık Sovyet devletinde ikinci kişi olduğunun açık bir işaretiydi. Beria şöyle diyordu:

“Ülkemizin işçileri, kolhoz köylüleri ve aydınları, Sovyet hükümetinin, Stalin anayasasında yazıldığı üzere, onlara haklarını sebatla ve yılmadan sağlayacağını bilerek, huzur ve güven içinde çalışabilirler... Ve bundan böyle, Sovyet

hükümetinin dış siyaseti, Leninist-Stalinist barışı koruma ve güçlendirme politikası doğrultusunda yürüyecektir... (Beria, “Speech”)

34. Mukhin, bu pasajla ilgili olarak, aşağıdaki, makul görünen yorumu yapmaktadır:

“Sıradan halk Beria’nın söylediklerinin ne anlama geldiğini pek fazla anlamadı; lakin parti nomenklaturasına göre, bu, şiddetli bir saldırıydı. Beria, ülkeyi bundan sonra parti –ya da onlar- olmadan yönetmeye kalkışıyordu. O, halka, onların haklarını koruma sözü vermişti; ki bu haklar, parti değil, anayasa tarafından veriliyordu! (Mukhin, 179)

35. Aynı Haziran 1953 plenumunda Khrushchev şunları söylüyordu:

“Hatırlayın, sonra Rakosi [Macar komünist lider] şöyle dedi: Neyin bakanlar kurulunda neyin merkez komitesinde karara bağlandığı nasıl bilinecek; bu noktada nasıl bir ayırım olacak... Ardından Beria şunu söyledi: Ne merkez komitesi? Bakanlar kurulu karar alacak; merkez komitesi ise kadro ve propaganda meseleleriyle ilgilenecek.” (Beria, 91)

36. Daha sonra, aynı plenumda, Lazar Kaganovich, Khrushchev’in üzerinde durduğu noktayı daha da açtı:

“Parti bizim için en üst unsurdur. Hiç kimsenin o alçak [Beria] gibi konuşmasına izin verilemez: merkez komitesi, bizim, bolşeviklerin, kavradığı gibi, politik liderlik, bütün hayatın liderliği değil de, kadro ve propaganda [içinmiş].” (Beria, 138)

37. Bu adamlar, öyle görünüyor ki, Beria’nın partiyi ülkenin doğrudan yönetimi işinin dışına taşımaya yöneldiğine inanıyorlardı. Bu, Stalin ve yakın arkadaşlarının 1935-37’de anayasa tartışmaları sırasında verdikleri mücadeleye çok benziyordu. Aynı durum, 1947 parti programı taslağında ve sadece birkaç ay önce gerçekleştirilen 19. Parti Kongresi ile onu takip eden merkez komitesi plenumunda Stalin’in Bolşevik Partisi’ni yeniden yapılandırmaya yö-

nelik girişiminde de görülebilir.

38. Beria'nın oğlu Sergo, babasıyla Stalin'in, partinin Sovyet toplumunun doğrudan yönetiminden uzaklaştırılması ihtiyacı konusunda anlayış birliği içinde olduklarını söylemektedir.

“Babamın parti organlarıyla ilişkisi sıkıntılıydı... O, parti organları hakkındaki düşüncelerini hiçbir zaman gizlememiştir. Örneğin, Khrushchev'le Malenkov'a, doğrudan, parti organlarının toplumu bozduğunu söylemişti. Söz konusu işleyiş, daha önceki süreçlere, Sovyet devletinin daha henüz kurulduğu dönemlere tamamen uygun bir işleyişti. Babam onlara şunu soruyordu: Fakat bugün bu idarecilere kimin ihtiyacı var?

O, aynı dobra dobra konuşmaları, merkez komitesindeki aylakların doğal olarak umurunda bile olmayan endüstri ve fabrika yöneticileriyle de yapmıştı.

Babam, Stalin'e karşı da tamamen açık sözlüydü. Joseph Vissarionovich, parti organlarının somut meselelerde sorumluluk almaktan uzak durduklarını ve sadece laf üretip hiçbir şey yapmadıklarını kabul ediyordu. Ölümünden bir yıl önce, Stalin yeni merkez komitesi prezidyumu önerisini sunduğunda, ana tema olarak, ülkenin yönetimi konusunda yeni biçimler bulmanın gerekliliği ve eski biçimlerin en yetkin biçimler olmadığı üzerinde duran bir konuşma yaptığını biliyorum. O sıralar, partinin etkinliği konusunda ciddi bir tartışma yürütülüyordu.” (Sergo Beria, Moy Otets Lavrentii Beria)

39. Devlet-parti ilişkilerinin Beria'nın planladığı biçimiyle yeniden yapılandırılması, muhtemelen, sıradan parti üyelerinin yanı sıra partisiz Sovyet vatandaşlarının çoğunluğu tarafından da son derece sıcak karşılanacak bir gelişme olacaktı. Nomenklatura için ise, bu, son derece büyük bir tehlikeydi.

40. Mukhin meseleyi şu şekilde koymaktadır:

“Beria, halkın zihnine, ülkenin merkezi ve

yerel anlamda, anayasanın belirttiği gibi, Sovyetler tarafından yönetilmesi gerektiği, partinin ise, propaganda yoluyla, her düzeydeki Sovyet temsilcilerinin komünist olmasını temin edecek ideolojik bir organ olması gerektiği fikrini sokmaktan geri durmuyordu. O, anayasanın bütünüyle hayata geçirilmesi çabasının yeniden canlandırılmasını, tekrar onun sloganına (“Bütün İktidar Sovyetlere!”) dönülmesini teklif ediyordu. Beria'nın yaklaşımları yalnızca fikri çerçevede kaldığı sürece, nomenklatura için bu, belki hoşnutsuzluk verici, ama pek fazla korkutucu da olmayan bir durum oluşturmaktan öteye gitmeyebilirdi. İktidarın sahibi onlar olduğundan, Yüksek Sovyet delegelerini seçebilir ve onları, Beria'nın fikirlerinin hayata geçmesini engelleyecek bir biçimde davranmaya yönlendirebilirlerdi. Lakin diyelim ki Beria sekreterlerin ve merkez komitesinin seçimleri ve Yüksek Sovyet oturumlarını yönlendirmelerine izin vermedi, o zaman vekiller ne tür kararlar alacaktı?” (Ubiystvo, 363-4)

41. Mantıksal olarak, bu durum, Beria'yı parti nomenklaturasının büyük çoğunluğundan ciddi biçimde koparmıştı. (Ubiystvo, 380) Bu grubu ya da en azından onun büyük ve aktif kesimini yönlendiren ve çıkarlarını temsil eden kişi Khrushchev'di. Ve Khrushchev tamamen farklı bir “demokrasi” anlayışına sahipti. Ünlü film yönetmeni Mikhail Romm, Khrushchev'in, entelektüellerle yaptığı bir toplantıda kullandığı ifadeleri kaydetmişti:

“Elbette hepimiz burada sizi dinliyor, sizinle konuşuyoruz. Fakat kararı kim verecek? Bizim ülkemizde halk karar vermeli. İyi de, kimdir halk? O, partidir. Parti kimdir? O, biziz. Biz partiyiz. Bu demektir ki, biz karar vereceğiz. Ben karar vereceğim. Anladınız mı?” (Alikhanov)

42. Mukhin'in söylediği gibi: “Partinin, milyonlarca komünistin örgütü olması durumu sona erdi. Onun tepesinde yer alan insan grubu, partinin kendisi oldu.” (Mukhin, Ubiystvo, 494)

Stalin'in ve Beria'nın Ölümleri ... ve de Diğerlerinin?

43. Beria'nın ölümünün etrafını saran sır perdesine ek olarak, Stalin'in de, aldığı bir darbenin, hatta belki de zehirlenmesinin ardından, daçasındaki ofisinde, yerde ölüme terk edildiğine dair güçlü kanıtlar söz konusudur. Bu meseleyi burada özetlemek için yeterli zamanımız veya yerimiz bulunmamaktadır.

44. Bununla birlikte, şimdiki amaçlarımız açısından bu gerekli de değildir. Bu öyküler hakkında her türlü siyasi kamptan Ruslar arasındaki yaygın söylem ve inanç, çok sayıda Rusun, Stalin ve Beria'nın ölümlerinin nomenklaturanın çıkarlarına son derece uygun olduğunu düşündüğünü göstermektedir. Beria'nın, aynen Stalin gibi, komünist bir perestroyka -fakat bu isim altında, 1980'lerin sonundan itibaren ülkenin aşırı sömürülmesi ve talan edilmesi sürecini başlatan tarzda iktisadi erkin değil, siyasi erkin "yeniden yapılandırılması"- istediğinin kanıtlanması meselesi, onların öldürülmüş olabileceğini bir biçimde kanıtlama meselesinden tamamen bağımsızdır.

45. Stalin'in ve Beria'nın demokratikleşme konusunda uğradıkları başarısızlıkların dolaysız sonucu, SSCB'nin kaderinin bütünüyle parti liderliğinin eline kalmasıdır. Sovyetler Birliği'nde ortaya bir işçi demokrasisi çıkmamıştır. En üstteki parti liderleri, mülki ve iktisadi çerçevedekiler de dâhil, tüm önemli pozisyonlar üzerindeki tekellerini sürdürmüşler ve doğrudan kapitalist ülkelerdeki benzerleriyle ciddi bir koşutluk içinde, tamamen asalak ve sömürücü bir tabakaya evrilmişlerdir.

46. Bu tabaka, gerçekte, bugün hâlâ iktidardadır. Gorbachev, Yeltsin, Putin ve Rusya ile Sovyet sonrası devletlerin diğer liderlerinin hepsi, eski parti liderlik kurumunun içinde yer almış unsurlardır. Onlar, son derece ayrıcalıklı

görevliler olarak, uzun süre Sovyet yurttaşlarını sömürdüler. Derken, aynı unsurlar, Gorbachev liderliğinde, sadece işçileri değil, giderek geniş orta sınıfı da yoksullaştıran, SSCB işçi sınıfına ait, kolektif olarak üretilmiş tüm zenginliğin özelleştirilmesi sürecini yönettiler. Buna, dünya tarihindeki en büyük gasp hareketi denmektedir. Parti nomenklaturası Sovyetler Birliği'ni yok etmiştir. (Bivens&Bernstein; O'Meara; Williamson)

47. Aynı kesim, 1930'larda gerçekleştirilen kitlesel idamlardaki kendi rollerini, Stalin'in demokratikleşme teşebbüslerini boşa çıkarmadaki başarılarını, Stalin'in ve Beria'nın öngördüğü reformları hayata geçirmeyi reddedişlerini -kısacası Sovyetler Birliği'nin demokratikleşmesine karşı çıkışlarını- gizlemek için her şeyden dolayı Stalin'i suçladılar, 1930'larda SSCB'deki ciddi komplolar hakkında yalanlar söylediler ve gerçekleştirilen kitlesel idamlarda kendi oynadıkları rolün üstünü örttüler.

48. Khrushchev'in 1956 "gizli konuşma"sı, tarihte dünya komünist hareketine indirilmiş en büyük ve eşi benzeri olmayan bir darbedir. O, şimdi artık güvенеbilecekleri bir komünist lider bulduklarına inanan her yerdeki antikomünistlere cesaret vermiştir. SSCB'nin son bulmasından bu yana gün ışığına çıkan dokümanlar, Khrushchev'in konuşmasında Stalin'e fiilen yönelttiği tüm suçlamaların yalan olduğunu bariz bir biçimde ortaya çıkarmıştır. Bu ortaya çıkış da, bizi, Khrushchev'in Stalin'e yönelik saldırısının ardında yatan gerçek nedenleri araştırmaya zorlamıştır. Rus araştırmacılar, Khrushchev ve Sovyet liderliği içindeki korosu tarafından Beria'ya yöneltilen "resmi" suçlamaların da düzmece ve tamamen kanıttan yoksun olduğunu şimdiden göstermişlerdir. Beria'nın kanun yoluyla katli, onu katledenlerin asla dile getir-medikleri nedenlerden dolayıdır. Bu her iki olayın da etrafını saran "yalanlar koruması" bizi şu soruyu sormak zorunda bırakmaktadır: Gerçekte olan neydi? Elinizdeki çalışma bu soruya bir

cevap önermektedir.

Sonuçlar ve Gelecek Araştırma

49. Stalin'in, çok adaylı seçimlere dair planında, açık bir biçimde rekabetçi politik partileri öngörmemesi, şu soruyu meşru kılmaktadır: Eğer Stalin düşündüğünü yapabilseydi, ortaya çıkan sonuç ne kadar “demokratik” olacaktı? Demokrasi hakkındaki soruların cevapları, bir başka soruyla başlar: “‘Demokrasi’yle kastedilen nedir?”

50. Endüstriyel kapitalist dünyada, o, seçimlerde siyasal partilerin yarıştığı, lakin bu yarıştaki tüm siyasal partilerin elit, aşırı varlıklı ve otoriter kişi ve gruplar tarafından kontrol edildiği bir sistem anlamına gelir. Bu “demokrasi”, asla, bizzat kapitalizmin kendisinin iktidardan “oylama yoluyla düşürülmesi” imkânını içermez. Bu “demokrasi”, kapitalist sınıfın yönetiminin –kısaca, “demokrasi yoksunluğu”nun– bir formu ve tekniğidir.

51. SSCB’de, yurttaşlar ve yurttaş grupları arasında, işçi sınıfı iktidarının kabul edebileceği sınırlar çerçevesinde yapılacak çok adaylı seçimler işlevsel bir netice verebilir miydi? Bu tarz seçimler gelecekteki bir sosyalist toplumda işe yarayabilir mi? Sınıfsızlığı amaçlayan bir toplumda “temsili demokrasi”nin, yani seçimlerin önemi nedir? 1936 anayasasının öngördüğü bu yöndeki koşullar SSCB’de hiçbir zaman yürürlüğe girmediğinden, bu önerinin güçlü ve zayıf taraflarının neler olabileceğini asla bilemeyeceğiz. Marx ve Engels, Paris Komünü pratiği üzerine yaptıkları çalışmalarla proletarya demokrasisinin yapısı hakkında önemli çıkarımlarda bulunmuşlardı. Sovyetler Birliği’nde, Stalin döneminde, çok adaylı seçimler biçiminde paralel bir deneyime sahip olamamamız bir trajedidir. Bu süreç yaşansaydı, hiç şüphesiz, bu deneyimin hem zayıf, hem de güçlü tarafları hakkında öğreneceğimiz birçok şey olacaktı.

52. Siyasal olarak antikomünizm güdülü

araştırmacılar, eskimiş ve düzmece olan, ama henüz yeterince itibarını kaybetmemiş Khrushchevci/Soğuk Savaşçı “anti-Stalin” paradigma ya hayat vermeye devam edeceklerdir. Buna karşın, Sovyetler Birliği tarihinin, eskiden gizli olan Sovyet dokümanlarının bir sel gibi gün ışığına çıkmasıyla birlikte yeniden araştırılması süreci de, Rusya’da uzun zamandır başlamış bulunuyor. Bu akım yakında başka yerleri de saracaktır. Elinizdeki çalışmanın temel amaçlarından birisi de, bu gelişmeleri, onlardan haberi olmayan diğer insanlara aktarmaktır.

53. Bir nokta, neredeyse her okurun dikkatini hemen çekecektir. “Kişi kültü” ve Stalin’i kuşatan aşırı övgü aracılığıyla, Stalin’i bir “tam yetkili diktatör” olarak görmeye koşullandırılmaktayız. Soğuk Savaşçı/Khrushchevci, tamamen uydurma ve bu çalışmada belirtilen araştırmalar tarafından çürütülen bu paradigma, bizim Sovyet tarihi algımızı ölümcül bir biçimde sakatlamaktadır. Aslında Stalin asla “tam yetkili” olmamıştır. O, diğer parti liderlerinin ortak çabalarıyla, köşeye sıkıştırılmıştır. Stalin, hiçbir zaman anayasal reformlar hedefine ulaşamamıştır. Ayrıca o, ne birinci sekreterleri, ne de yerel NKVD unsurlarını kontrol edebilmiştir.

54. “Kült” politik mücadeleleri gizleyen bir örtüdür. Merkez komitesi plenumlarına ait tutanaklar, bolşevik liderlerin ara sıra Stalin’le doğrudan tartışmaya girmelerine karşın, bunun nadiren yaşanan bir durum olduğunu göstermektedir. Siyasal anlaşmazlıklar açıkça ortaya konup çözümlenemiyordu. Bunun yerine, karışıklıkların başka zeminlerde halli yoluna gidiliyordu. Bu zeminlerin bir kısmı, birinci sekreterlerin 1937 Temmuzunda yaptıkları gibi, gayri resmiydi. Bazı meseleler polisiye metotlarla çözümlenmeye çalışılıyor, siyasal anlaşmazlıklar düşmanca karşıtıklara tahvil ediliyordu.

55. Mekanizması ne olursa olsun, “kült”ün işleyişi otoriter ve son derece antidemokratikti. Stalin, bu durumun belirli oranda farkına varmış birkaç Sovyet liderinden biri gibi görünmektedir. Hayatı boyunca, birçok kez “kült”ü

kınamıştı. Buna karşın, açıktır ki, Stalin, onun kaçınılmaz biçimde ne kadar kötü sonuçlara yol açacağını hiçbir zaman tam olarak anlayamamıştı.

56. Burada ulaşılan ve neredeyse tamamen diğer araştırmalara dayalı olan sonuçlar, araştırma faaliyetinin genişletilebileceği birkaç önemli alana işaret etmektedir:

■ Sınıfsız bir topluma doğru ilerleme amacındaki bir sosyalist toplumda “demokrasi”nin alabileceği biçim nedir? 1936 anayasasının yürürlüğe girmesi, Stalin tarafından öngörüldüğü gibi, hem Sovyetler Birliği’ni demokratikleştirme, hem de Bolşevik Partisi’ni, temel görevi ülkeyi komünizme doğru götürmek olan bir kendini adanmış devrimciler örgütü biçimindeki asli rolüne döndürme yönünde olumlu bir netice verebilir miydi? Yoksa burjuva kapitalist demokrasi konseptinin birçok yönünü daha baştan bünyesinde barındıran bu model, SSCB’nin kapitalizme doğru evrimini, engellemek bir yana, daha da hızlandırır mıydı?

■ Bir komünist partisinin böyle bir toplumda işlevsel rolü nedir? Siyasal liderliğin, işçi sınıfının demokratik erk sahibi kılınmasına uygun, özgün formları nelerdir? Hangi siyasal –ve iktisadi- liderlik formları bu toplumun amaçlarıyla çelişir?

57. Seçimler ve “temsili” yönetimin, devleti işçilerin ve köylülerin çıkarlarını ifade eden devlet hâline getirmeye yeterli olduğu fikrini bir kez sorgulamaya başladık mı, bu bizi 1936 anayasasının da, yürürlüğe girmiş olsaydı bile, bu amacı gerçekleştiremeyeceği düşüncesine götürür. Bu durum, “çözüm”ün devleti daha da güçlendirmek, partiyi ise zayıflatmak olmadığını akla getirebilir –göründüğü kadarıyla Stalin ve Beria’nın düşündüğü gibi. Marksistlerin inancına göre, devlet şu veya bu sınıf tarafından yönetilir; o zaman partinin tepe kademesinden veya toplumun diğer kesimlerinden yeni bir yönetici sınıf türerse, devleti o yönetecek ve devlette bu yönetimi daha etkin kılacak deği-

şiklikleri yapacaktır. Bu da parti-devlet farkının suni ve aldatıcı olduğuna ve ortadan kaldırılması gerektiğine delalet eder.

■ “Bürokratizm”/”bürokrasi” terimi bir yandan bir probleme işaret ederken, öte yandan da diğer problemleri gizlemektedir. Ben, yukarıda aktarılan iki sorunun (demokrasi ve partinin rolü), sosyalist ya da komünist toplumun örgütlü ve siyasal bilince sahip kesimi ile daha az örgütlü ve siyasal bilinci daha düşük, lakin hâlâ iktisadi açıdan üretimin büyük kısmını gerçekleştiren kesimi arasındaki ilişkide yaşanan problemler hakkında kafa yorarken daha verimli ve daha materyalist bir yöntemi işaret ettiğini düşünüyorum.

■ Genel olarak bolşevikler, özel olarak da Stalin, siyasal ve teknik yetenekler veya eğitim arasına büyük bir mesafe koyuyorlardı. Fakat hiçbir zaman, “kızıl” ile “uzman” arasındaki çelişkiyi (Çin Kültür Devrimi sırasında kavramlaştırılan ikilem) layıkıyla ele almadılar. Fiilen tüm sosyalistler tarafından paylaşılan, siyasal “gözetim” veya “denetim”in teknik bilgi ve üretimden ayırt edilebileceği fikri, bir ölçüde, “teknğin” –bilimin- siyasal açıdan tarafsız olduğu ve eğer randımanlı bir biçimde gerçekleştirilirse, iktisadi üretimin bizzat kendisinin siyasal açıdan “sol” ya da “komünist” olacağı yanlış anlayışının bir yansımasıydı. Devlet-parti ikilemi bu yaklaşımdan çıkıyordu.

■ Bir komünist partisi bağlamında “parti içi demokrasi” ne anlama gelir? SSCB’de, 1920’lerdeki parti konferansları ve kongrelerinde görüşleri yenilgiye uğrayan birçok muhalif güç, sonuçta parti liderlerine dönük suikastları, hükümet darbesini amaçlayan komplolara, düşman kapitalist güçlerle işbirliğine ve onlar namına casusluğa yöneldi. Aynı süreçte, yerel parti liderleri de, kendilerini sıradan parti üyelerine –ve elbette aynı zamanda çok daha yüksek sayıdaki komünist olmayan nüfusa- yabancılaştıran diktatörce alışkanlıklar geliştirdiler ve bir yandan da kendilerine maddi ayrıcalıklar

sağladılar.

58. Üst düzeyde parti konumunun getirdiği maddi yararlar, nomenklatura denen tabakanın oluşumunda önemli, hatta belirleyici bir rol oynamış olmalıdır. Keza Stalin'in partiyi doğrudan yönetimden uzaklaştırmaya ve onu "ajitasyon ve propaganda" görevine döndürmeye yönelik aşîkar hedefi, Stalin'in -ve belki başkalarının da- bu çelişkili durumun belirli oranında farkında olduğuna dair bir gösterge olabilir. Büyük ücret farklılıkları, SSCB'de endüstrileşmeyi teşvik etmede ne ölçüde temel alınmıştı? Eğer temel alınmışsa, bu, parti üyelerinin maddi ayrıcalıklara ulaşmasına izin veren bir hata mıydı -yüksek ücret, daha iyi konut, özel mağazalar, vs.? Bu kararların alındığı 1920'lerde ve 1930'ların başlarındaki politik koşullara dair daha tam bir araştırma gereklidir. "Maksimum parti maaşı" etrafında dönen ve bugün ulaşılmazlıklarını koruyan tartışmalara dair belgeleri bulmaya ve onların üzerinde çalışma yapmaya ihtiyaç vardır.

59. Zhukov ve Mukhin, tespit ettikleri ve Stalin'le Beria'ya attettikleri taktiğin (parti liderlerini devleti yönetme işinin dışına taşıma) gerçekten de partiyi dejenerasyondan korumak için en büyük şans olduğuna inanıyor görünmektedirler. Yukarıda işaret ettiğim gibi, belki de dejenerasyonun gerçek nedeni, parti içindeki "Kızıl-uzman" karşıtlığından ziyade, parti liderlerinin kendi ayrıcalıklarını koruma çabasıdır.

60. Elbette başta, maddi teşviklerin, donanımlı fakat burjuva, antikomünist, işçi sınıfı karşıtı entelektüelleri SSCB'nin endüstriyel temelini inşa edilmesine yardımcı olmak üzere toparlamak için zorunlu olduğu düşünülmüştü. Bundan dolayı, yüksek ücretlerin teknik açıdan yetkin insanları (yetenekli işçiler de dâhil) Bolşevik Partisi'ne katılmaya ya da sıklıkla insan sağlığını tehlikeye sokan ve kişileri aile yaşamlarını feda etmeye zorlayan uygunsuz yaşam ve çalışma koşullarında sıkı bir biçimde çalışmaya teşvik etmek için gerekli olduğu savunulabilir-

di. Böylece, baştan aşağı kapitalist tarzda eşitsizlikler zırhı kuşanma eğilimi aklanabilirdi ve aklandı da.

61. Belki de Stalin ve Beria, sadece partiyi "sırf siyasal" işlevine döndürmenin onu dejenerasyondan koruyabileceğine inanıyorlardı. Bu plan (eğer onların planı bu idiyse) asla hayata geçmediği için, bu öngörünün doğru olup olmadığını gerçekten bilemeyiz. Lakin ben, "maddi teşvik", yani iktisadi eşitsizliğin temel bir unsur olduğundan kuşkulanyorum. Felix Chuev'le yaptığı söyleşide, yaşlı Molotov giderek artan "eşitsizlik" zarureti karşısında düşüncelidir ve büyüyen eşitsizliği gördüğü için, SSCB'deki sosyalizmin geleceğinden kaygı duymaktadır. Molotov bu sürecin temellerinin izini Stalin'in ya da Lenin'in zamanına kadar sürmemektedir. Aslında Molotov, aynen Stalin gibi, Lenin'in bıraktığı mirasa eleştirel bir gözle bakamamaktadır; oysa üretimi teşvik etmek için eşitsizliklerin muhafaza edilmesi ve genişletilmesi zaruretinin izleri, Marx'ın Gotha Programının Eleştirisi'ne kadar sürülmesine bile, en azından Lenin'e kadar sürülebilir.

62. Kişinin sorduğu sorular, kaçınılmaz bir biçimde, onun siyasal kaygılarını yansıtır ve gösterir. Ve benim sorularım da, bu anlamda bir istisna değildir. İnanıyorum ki, Bolşevik Partisi'nin Stalin dönemi tarihi (antikomünist yalanlar ve şimdiye kadar yazılanlarla bulanırılmış bir tarih) gelecek kuşaklar için çok sayıda ders içermektedir. Yol çizebilmek için geçmişe bakan siyasal aktivistlerin ve daha iyi bir dünyaya ulaşma yönündeki en büyük katkılarını, geçmişteki bu tür mücadelelerin araştırılması yoluyla yapabileceklerini düşünen, siyasal bilince sahip araştırmacıların, Sovyetler Birliği'nin bıraktığı mirastan öğrenecekleri çok şey vardır.

63. Haritaları gerçekten ziyade tasavvura dayalı ortaçağ denizcileri gibi, biz de, bugüne dek genel kabul görmüş ve temelde uydurma SSCB tarihleri tarafından yanıltıldık. Dünyanın ilk sosyalist deneyiminin gerçek tarihini keşfet-

me süreci, daha yeni yeni başlamış bulunuyor. Bu çalışmayı okuyan herkes, benim bunun geleceğimiz açısından çok büyük öneme sahip bir süreç olduğuna inandığımı fark edecektir.

1 Kararın tam metni için bkz. Zhukov, Stalin. Ayrıca, metnin yeniden baskısının da bulunduğu Zhukov'un daha evvelki değerlendirmesi için bkz. Tayny, 270-276.

2 Bir başka arşiv çalışması, sayıların 6, 6 ve 5 biçiminde olabileceğini göstermektedir. BKZ. Khlevniuk O. ve diğerleri, Politburo TsK VKP(b) i Sovet Ministrov SSSR 1945-1953. Moskova: ROSSPEN, 2002, 428-431.

3 Pyzhikov, bu demokratik çabayı Leningradlılara, özellikle de Voznesensky'ye atfetmektedir. (Bkz. onun "N. A. Voznesenski" başlıklı makalesi, <<http://www.akdi.ru/id/new/ek5.htm>>te). Aktarılan gelişmeler, zımnen, Zhdanov'un da teklifi desteklediğine delalet etmektedir ve bu durum, Pyzhikov'un en kapitalizm yanlısı güçlerin (Voznesensky ve "Leningradlılar") en "demokratik" güçler olduğu yolundaki teorisine "uygun" değildir. Bu yaklaşım, "Leningradlılar" 1947'de hâlâ güçlü oldukları hâlde taslağın neden benimsenmediğini de açıklamaz. Ayrıca o, Voznesensky'ye ününü sağlayan, kapitalizm yanlıları ve "tüketim malları" ile siyasal demokrasi arasında zorunlu olarak bulunduğu savlanan herhangi bir bağlantıyı da pek kanıtlamaz. Son olarak, o, elbette, Stalin'in teklifi desteklemediğini de göstermez.

4 Zhores Medvedev'e göre, Stalin'in kişisel arzı, ölümünün hemen ardından yok edildi. (Medvedev, "Sekretnyi") Eğer öyleyse, Mukhin'in yaptığı gibi, (Ubiystvo, 612) onun bazı fikirlerinin son derece tehlikeli olması gerektiğini ve bu tehlikeli fikirler arasında, söz konusu iki toplantıda dile getirilen düşüncelerin de yer aldığını kabul etmek akla uygundur. Benim burada ve aşağıda yaptığım değerlendirmeler, Mukhin, 13. Bölüm'de ve Medvedev'in daha önce adı zikredilen eserinde ak-

tarılanları temel almaktadır.

5 Bu elbette birleştirici bir yöntem olarak düşünülmüştü. SSCB'yi meydana getiren cumhuriyetlerin her biri kendi partisini korudu: Ukrayna Komünist Partisi, Gürcistan Komünist Partisi vb. Bu durum, birtakım parti liderlerini, Rusya'nın en büyük cumhuriyet olmasına karşın kendi komünist partisine sahip olmamasının dezavantajlı bir durum yarattığını düşüncelerine yol açtı. Görüldüğü kadarıyla, savaş sonrası "Leningrad Vakası" çerçevesinde yargılanan ve idam edilen parti liderlerine yöneltilen en ciddi suçlama, onların bir Rus Partisi kurmayı ve Rus Cumhuriyeti'nin -SSCB'nin değil- başkentini Leningrad'a taşımayı planlamalarıydı. Bu, muhtemelen, çeşitli Sovyet uluslarının birbirine iyice yaklaştırma ihtiyacının söz konusu olduğu bir zamanda, Rusya'yı daha da güçlü bir hâle getirebilir ve Büyük Rus şovenizmini ateşleyebilirdi. Bkz. David Brandenberger, "Stalin, the Leningrad Affair, and the Limits of Postwar Russocentrism", Russian Review 63 (2004), 241-255.

6 "Birinci sekreter" makamı ancak Stalin'in ölümünden sonra, Khrushchev için oluşturuldu.

7 Aktaran Mukhin, Ubiystvo, 617.

8 Benim bulduğum ilk baskı, solcu bir gazete olan Sovetskaia Rossiia'nın 13 Ocak 2000 tarihli nüshasındadır; <<http://www.kprf.ru/analytics/10828.shtml>>de. İngilizcesi için bkz. <<http://www.northstarcompass.org/nsc0004/stal1952.htm>>.

9 Mukhin bunun ölümcül bir hata olduğuna inanmaktadır. O, Stalin'in -artık "genel sekreter" olmasına karşın- henüz merkez komitesinde bir sekreter ve devlet başkanırken -başka bir ifadeyle hâlâ partinin ve tüm ülkenin başı olmayı tek kişide birleştiren bir figürken- ölmesinin parti nomenklaturasının çıkarına olduğunu savunmaktadır. Ardından yerine geçecek MK sekreteri de, çok büyük olasılıkla, ülke ve hükümet tarafından devlet başkanı olarak kabul edilecekti. Eğer bu olursa, parti nomenklaturasını ülkeyi yönetmekten uzaklaştırmaya yönelik hareket de sona erecekti. (Mukhin, Ubiystvo, 604 ve 13. Bölüm, çeşitli yerler)

10 Beria tarafından teklif edilen ve uygulanan reformlar ve etkileri üzerine Kokurin ve Pozhalov, Starkov, Knight ve Mukhin'in (Ubiystvo) yaptığı uzun değerlendirmelerden yararlandım. Beria hak-

kında son zamanlarda yazılan ve kaynakçada aktarılan kitaplar da bu reformları ele almaktadır.

11 Khrushchev de, “gizli konuşma”sında, “Doktorlar Komplosu”nu bir kumpas olmakla itham etmiştir. Lakin suçlamada bulunurken yüzüstlük yapıyordu –Aslında soruşturmayı durduran kişi Beria’ydı ve Khrushchev konuşmasını yaparken, bu kumpasın sorumlusu olan, övgüler dizilerek Khrushchev tarafından tekrar merkez komitesi üyeliğine getirilen NKVD şefi Kruglov da dinleyicilerin arasında oturuyordu.

12 Beria’nın aslında tutuklandığı gün öldürüldüğüne delalet eden çok sayıda kanıt vardır. Oğlu Sergo Beria, kendi yazdığı anılarında, “dava” sırasında görevliler tarafından kendisine babasının mahkeme hazır bulunmadığının söylendiğini belirtmektedir. Mukhin, 1953’teki MK üyelerinden sağ kalan tek kişi olan Baybakov’un, kendisine, 1953 plenumu sırasında Beria’nın ölmüş olduğunu, fakat MK üyelerinin o zaman bunu bilmediğini anlattığını söylemektedir. (Sergo Beria; Mukhin, Ubiystvo, 375) Amy Knight (s. 220) Bizzat Khrushchev’in, 26 Haziran 1953’te Beria’nın öldürülmüş olduğunu iki kez belirttiğini aktarmaktadır; fakat daha sonra anlatımını değiştirmiştir. Bu arada, Beria’nın dava dokümanlarının, bulundukları arşivden “çalındığı” söylenmektedir; hatta onların varlığı bile kanıtlanamamıştır. (Khinshtein, 2003) Bununla birlikte, bazı araştırmacılar –örneğin Andrei Sukhomlinov (s. 61-2)- Beria’nın öldürülmesi konusundaki resmi söylemin ikna edici olmaktan uzak olduğunu gösterecek kanıtlar bulmaya devam etmektedirler.

13 Bu terim, “tarihteki en büyük hırsızlık”, kolektif olarak yaratılmış ve eskiden kolektif olarak sahip olunan SSCB devlet mülkünün özelleştirilmesini tarif etmek için yaygın bir biçimde kullanılmaktadır. Sadece birkaç örnek için bkz. “The Russian Oligarchy: Welcome to the Real World”, The Russian Journal, 17 Mart 2003, <<http://www.russiajournal.com/news/cnews-article.shtml?nd=36013>>te; Raymond Baker, Uluslararası Politika Merkezi, “A Clear and Present Danger,” Australian Broadcasting Corp, 2003, <<http://www.abc.net.au/4corners/stories/s296563.htm>>te.

14 Kasım 2005 tarihi itibarıyla, Khrushchev’in “gizli konuşma”sındaki yalanları belgeleyen ve 2006 Şubatında, Khrushchev’in konuşmasının 50.

yıldönümünde yayımlanması planlanan bir makale hazırlıyorum.

15 Roy Medvedev, Let History Judge: The Origins and Consequences of Stalinism’de Stalin’in bunu dile getirdiği birtakım pasajlar aktarılır. Bkz. 1971 Knopf baskısı, s. 150, 507, 512, 538, 547. SSCB’nin sona ermesinden bu yana başka örnekler de ortaya çıkmıştır. Örneğin bkz. The Diary of Georgi Dimitrov 1933-1949, der. ve giriş Ivo Banac (New Haven, CT: Yale University Press, 2003), 66-67.

İkinci Bölüm İçin Ek Kaynakça

Chilachava, Raul’, Syn Lavrentiia Beria rasskazyvaet, Kiev: Inkopress, 1992.

Dobriukha, Nikolai, “Otsy I otchimy ‘otpepli’.” Argumenty I Fakty, 18 Haziran 2003. <http://www.aif.ru/online/air/1182/10_01>de.

Koshliakov, Sergei, “Lavrentiia Beria rasstrelial zadolgo do prigovora”, Vesti Nedeli, 29 Haziran 2003.

Prudnikova, Elena, Beria. Prestupleniia, korykh ne bylo, St. Petersburg: Neva, 2005.

Prudnikova, Elena, Stalin. Vtoroe Ubiystvo, St. Petersburg: Neva, 2003.

Pyzhikov, A. “N.A., Voznesenskii o perspektivakh poselvoennogo obnovleniia obshchestva”; <<http://www.akdi.ru/id/new/ek5.htm>>de.

Rubin, Nikolai, Lavrentii Beria. Mif I Rea’nost’, Moskova: Olimp; Smolensk: Rusich, 1998.

Service, Robert, Stalin. A Biography, Cambridge, MA: Belknap Press, 2004.

Smirtiukhov, Mikhail, Mülakat, Kommersant-Vlast’, 8 Şubat 2000; <<http://www.nns.ru/interv/arch/2000/02/08/int977.html>>de.

Sul’ianov, Anatolii, Beria: Arestovat’ v Kreml’e, Minsk: Kharvest, 2004.

Toptygin, Aleksei, Lavrentii Beria, Moskova: Yauza, Eksmo, 2005.

Tarihten

Mayıs Ayı Notları

1 MAYIS İŞÇİ SINIFININ BİRLİK DAYANIŞMA MÜCADELE GÜNÜ

1889: “ 1 MAYIS” işçi sınıfı için ortak “birlik, mücadele, dayanışma günü” olarak kabul edildi.

1921:Tersane işçileri, işgal altındaki İstanbul’da 1 Mayıs’ı kitlesel olarak kutladı.

1925: Takrir-i Sükûn Kanunu’yla Türkiye’de 1 Mayıs İşçi Bayramı yasaklandı.

1976 : 1 Mayıs İşçi bayramı tam 50 yıl sonra DİSK öncülüğünde Taksim’de kitlesel olarak kutlandı.

1977 : Taksim’de İşçi Bayramı kutlamaları sırasında kitlenin üzerine ateş açıldı ve 36 kişi katledildi.

1978: Bir yıl önceki katliama karşın aynı meydana çok daha kalabalık bir kitleyle 1 Mayıs İşçi Bayramı kutlandı.

1989 : Taksim’e doğru yürüyüşe geçen 2000 kişiye polis müdahale etti. Mehmet Akif Dalcı, polis kurşunuyla yaşamını yitirdi.

1996 : Kadıköy’de gerçekleştirilen 1 Mayıs kutlamalarında olaylar çıktı; olaylarda 3 kişi öldürüldü, 67 kişi yaralandı.

1997-2009 : Devrimci örgütlerin 1 Mayısı taksimde kutlama girişimleri polis tarafından engellendi, yaşanan çatışmalarda çok sayıda eylemci yaralandı, tutuklandı

2009: İstanbul Valiliği’nin Taksim’de “makul sayıda insan” sınırlaması, binlerce kişinin kararlı direnişiyle boşa çıkarıldı. 1 Mayıs, Taksim Meydanı’nda kutlandı.

2010 : 1 MAYIS tam 32 yıl sonra ilk kez Taksim Meydanı’nda yasaksız, engellemesiz ve kitlesel olarak kutlandı.

2011 :Taksim Meydanı’ndaki 1 Mayıs Kutlamaları kitlesel ve görkemli oldu. Kürsüden seslerini duyuran Tekel işçileri, 1 Mayıs’a damgalarını vurmayı başardılar,

3 MAYIS :

1968 : Paris ,Sorbon Üniversitesi öğrencilerinin başlattığı isyan yaygınlaşıp bütün Fransa’yı sardı ve isyan dalgası 1 aydan fazla sürdü. Özgürlük ve bütün yasakların yasaklanmasını isteyen başkaldırı sırasında çatışmalar yaşandı, meclis feshedildi.

4 MAYIS :

1985 :Fatsa Belediye Başkanı Fikri Sönmez, cezaevinde yaşamını yitirdi.

5 MAYIS :

1968 : Fransa’da Vietnam Savaşı nedeniyle düzenlenen Amerikan karşıtı bir gösteriden sonra

6 öğrencinin tutuklanması üzerine 30 bin öğrenci Paris'te ayaklandı.

6 MAYIS :

1972:THKO önderleri Deniz gezmiş, Hüseyin İnan ve Yusuf Aslan, Ankara Ulucanlar Kapalı Cezaevi'nde idam edildiler.

1996 : Anayol hükümeti Adalet Bakanı Mehmet Ağar; cezaevlerine ilişkin bakanlık genelgesini yayımladı. Siyasi tutuklular ve hükümlüler bu genelgeye karşı açlık grevine başladılar. Açlık grevinde 12 kişi yaşamını yitirdi.

7 MAYIS :

1973 : Türkiye Yazarlar Sendikası Kuruldu.

1979:İran'ın yeni lideri İmam Humeyni, evlenme yaşını kızlarda 13'e, erkeklerde 15'e indirdi.

2010 :Hapisede kansere yakalanan ve tedavisi artık olanaksız hale gelinceye kadar dışarıda tedavisine izin verilmeyen siyasi tutuklu Güler Zere yaşamını yitirdi.

8 MAYIS :

1945 : Alman orduları komutanı General Von Keitel, Sovyet komutan General Zhukov'a teslim oldu. Savaşın bittiği bu güne Avrupa'da "V. E. Day (Zafer Günü)" adı verildi.

1992 : Okul idarelerince bekâret kontrolüne gönderilen 8 kız öğrenciden ikisinin intihar ettiği açıklandı.

1972 :Yaklaşık üç bin kişilik bir kitle, Gökova Termik Santrali'ni protesto eden bir eylem gerçekleştirdi.

9 MAYIS :

1978:Yıldız Teknik Üniversitesi'nde MHP'liler devrimci öğrenciler üzerine ateş açtı; üç öğrenci öldürüldü.

14 MAYIS :

1986 : İstanbul Alibeyköy'de 17 yaşındaki İrfan Ağdaş, polislin açtığı ateşle vurularak öldü. Polisler, haklarında açılan davanın sonunda be-

raat ettiler.

15 MAYIS :

1984 : 1256 aydın, "Türkiye'deki demokratik düzene ilişkini gözlem ve istekler" başlıklı dilekçeyi Cumhurbaşkanı Kenan Evren'e verdi.

16 MAYIS :

1952 :İngiltere'de kadınlara eşit ücret yasalaştı.

17 MAYIS :

1971 :THKP-C, militanları İsrail Başkonsolosu Efraim Elrom'u kaçırdı.

2010 :Zonguldak'ta Karadon maden ocağında grizu patlaması meydana geldi ve 30 işçi yaşamını yitirdi.

18 MAYIS : İBRAHİM KAYPAKKAYA KATLEDİLDİ.

1976 :TKP/ML kurucularından İbrahim Kaypakkaya yakalandı, ağır işkencelere tabi tutuldu ve kurşuna dizildi.

19 MAYIS :

1948 : Gözaltında kaybedilen ve Beykoz Kimsesizler Mezarlığı'na gizlice gömüldüğü tespit edilen Hasan Ocak, ailesi tarafından yeniden toprağa verildi.

14 MAYIS :

1948 : CHP, MEB denetiminde imam hatip kurslarının açılmasına karar verdi.

1986 : Türkiye burjuvazisinin en büyük tekeli sahiplerinin oluşturduğu TÜSİAD (Türkiye Sanayicileri ve İşadamları Derneği) kuruldu.

22 MAYIS :

1960 : Haberleşmeye sansür koyan Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı, beş kişinin bir araya gelerek dolaşmalarını yasakladı.

24 MAYIS :

1995 :"Düşünceye Özgürlük" kitabını yayımcı olarak imzalayıp kendilerini ihbar eden 1080 kişiden 99'u hakkında dava açıldı.

2010 : Muğla’da vurularak ağır yaralanan üniversite öğrencisi Şerzan Kurt yaşamını yitirdi.

27 MAYIS :

1960:TSK içinde örgütlenen bir cunta darbe yaparak “Milli Güvenlik Komitesi” adıyla yönetime el koydu.

1995 : Yakınları gözaltında kaybolan bir grup kadın, tüm kayıpların bulunması ve sorumlularının yargılanması için İstanbul Galatasaray Lisesi önünde oturma eylemi başlattı. “Cumartesi Anneleri” olarak anılan insan hakları savunucuları, tam dört yıl boyunca her cumartesi saat 12.00’de aynı yerde buluşarak eylemlerini sürdürdüler.

28 MAYIS :

1871: Proleterya devrimi ve iktidarının ilk örneği olan Paris Komünü, 72 günlük bir iktidar

deneyiminden sonra yenik düştü.

1913 : Osmanlı’da ilk feminist örgüt sayılan Teali-i Nisvan kuruldu.

.29 MAYIS :

1980 :12 Eylül darbesine ortam hazırlamak üzere Özel Harp Dairesi ve MHP’li milislerce Çorum katliamı başlatıldı.

31 MAYIS :

1971 : THKO yöneticileri Sinan Cemgil, Alpaslan Özdoğan ve Kadir Manga; Nurhak Dağı’nda katledildiler.

Paul Éluard

Paul ÉLUARD (Gerçek adıyla Eugène Grindel), 1895 yılında Saint-Denis’de doğdu. 1912 yılında akciğer rahatsızlığı nedeniyle İsviçre’deki Clavadel Sanatoryumu’nda tüberküloz tedavisi görürken tanıştığı genç bir Rus kızıyla evlendi.

Birinci Emperyalist Paylaşım Savaşı’nda cep hede görev aldı ve bu dehşetin anılarını “Le Devoir (Ödev)” adlı şiir derlemesinde dile getirdi.

Savaşın ardından önce “DADA” şiir hareketine, sonra da gerçeküstücü akıma aktif olarak katıldı.

İkinci Emperyalist Paylaşım Savaşı sırasında, yani Fransa’yı NAZİ’lerin işgal ettiği yıllarda Fransız Komünist Partisi’nce üyeliğe kabul edildi ve direniş hareketinin en etkili seslerinden biri oldu. İçinde ünlü “Özgürlük” şiirinin de yer aldığı “Poésie et vérité” adlı derlemeyi gizlice yayımladı. Şiirleri –tıpkı yoldaşı Aragon’un şiirleri gibi- direnme savaşçılarının

dillerinde türkü, yüreklerinde umut oldu.

Fransa özgürlüğünü kazandıktan sonra ünü daha da arttı. 1952 yılında bir kalp krizi sonucu olarak öldü.

Eluard; hem bir aşk şairi, hem bir başkaldırı ve devrim şairi olarak 20. yüzyılın en büyük Fransız ozanlarından biri olarak gösterilir.

SÖZ VE EYLEM bu sayıda sizlere, ÉLUARD’ın en güzel şiirlerinden birinin ünlü şairimiz A. Kadir tarafından yapılmış çok güzel bir çevirisini sunuyor.

ASIL ADALET

İnsanlarda tek sıcak kanun,
üzümden şarap yapmaları,
kömürden ateş yapmaları,
öpücüklerden insan yapmalarıdır.

İnsanlarda tek zorlu kanun,
savaşlara, yoksulluğa karşı
kendilerini ayakta tutmaları,
ölüme karşı yaşamalarıdır.

İnsanlarda tek güzel kanun,
suyu ışık yapmaları,
düşü gerçek yapmaları,
düşmanı kardeş yapmalarıdır.

Hep var olan kanunlardır bunlar,
bir çocukcağızın tâ yüreğinden başlar,
yayılır, genişler, uzar gider
taa akla kadar.

Paul ELUARD / Çeviren: A. KADİR